2023 ОНЫ СТРАТЕГИ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ
(Аймгийн Засаг даргын Тамгын газар)

2023 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдөр | Мандалговь хот

Бүтэц	№	Бодлогын баримт бичигт тусгагдсан, болон үндсэн чиг үүргээ хэрэгжүүлэх зорилт, арга хэмжээ	Шалгуур үзүүлэлт	Зарцуулсан төсөв	Хэмжих нэгж	Суурь түвшин	Төлөвлөсөн онд хүрэх түвшин	Хэрэгжилт	Хувь
							2023		
	Ерөнхий чиг үүргийн нэр: 1. **Байгалийн баялаг, байгаль орчин, аялал жуулчлал**								
	Үндсэн чиг үүргийн нэр: 1. **Уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах, орчны бохирдлыг бууруулах**								
Зорилт	1	Төв суурин газрын орчны бохирдлын түвшин бууруулна.	Агаарын чанарын индексийн түвшин		Индекс	0	100>	Мандалговь хотын агаарын чанарыг индексээр үнэлэхэд 26 буюу хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэхээргүй байна.	100
			Бохирдсон хөрсний талбайн хэмжээ /бууралт/		га	205	113	Төвлөрсөн хогийн цэгийн 116.9 га талбайгаас Цагаандэлгэр сум 7 га, Эрдэнэдалай сум 2 га нийт 9 га талбайг шууж булшлан 107.9 га болгож бууруулсан.	
Арга хэмжээ	1	Утаа бага ялгаруулах төвлөрсөн халаалтын зуухны тоог нэмэгдүүлэх	15 квт-аас дээш хүчин чадалтай зуухны тоо		тоо	2	4	2022 оны 9 сард БОАЖЯам Кан Мэй Хуан Бао ХХК-тай гэрээ байгуулан аймгийн 10 нам даралтын зууханд утаа шүүгч суурилуулахаар гэрээ байгуулан гэрээний дагуу 2023 онд суурилуулсан. Одоогоор нийт 17 зууханд утаа шүүгч суурилуулсан. Утааг шүүгчийг суурилуулснаар агаар бохирдуулагч эх үүсвэрээс гарах бохирдлыг 20%-иар бууруулах боломжтой. Эдгээр шүүлтүүрийг 12 сард улсын комисс хүлээж авахаар төлөвлөсөн.	90

	2	Нам даралтын зуухны тоог бууруулах	Нам даралтын зуухны бууралт		тоо	80	65	Агаар бохирдуулагч эх үүсвэрийн тооллого зохион байгуулах ажлын хэсэг байгаль орчны салбар байгууллагууд болон Авто тээврийн үндэсний төв гэсэн бүрэлдэхүүнтэйгээр томилогдож ажилласан. Нам даралтын зуух 2022 онд 69 байснаас 5-аар багассан үзүүлэлттэй.	90
	3	Гэр хорооллын бүсэд сайжруулсан ариун цэврийн байгууламж, эко жорлонг нэмэгдүүлэх	Гэр хорооллын сайжруулсан ариун цэврийн байгууламжтай өрхийн эзлэх хувь		Хувь	28	36	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар, Эрүүл мэндийн газар, Стандарт хэмжилзүйн хэлтэстэй хамтран байгальд ээлтэй ариун цэврийн байгууламжийг олон нийтэд сурталчлан таниулах зорилгоор "Айл өрх бүр эко ариун цэврийн байгууламжтай болцгооё" аяныг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулж Сайнцагаан сумын 5 багийн 200 иргэнд нүхэн жорлонг стандартад нийцүүлэн сайжруулах хэрэгцээ шаардлага, эко ариун цэврийн байгууламжийн шийдлүүд, ногоон зээлийн талаарх мэдээллийг хүргэсэн. Сайнцагаан суманд эко жорлонгийн кольцо үйлдвэрлэгч Мягмарсүхтэй хамтран видео контент бэлтгэж байгууллагын цахим хуудас, аймгийн зарын групп, хашаандаа сайхан амьдаръя зэрэг группүүдэд нийтэлж нийт 3500 иргэнд сурталчилсан. Гэр хороололд стандартын шаардлага хангасан 95 нүхэн жорлон нэмэгдсэн.	100
	4	Бүх нийтийн цэвэрлэгээг зохион байгуулах	Цэвэрлэсэн талбайн хэмжээ		Га	325	300	БОАЖЯСайдын 02 дугаар албан даалгаврыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд "Эрүүл аюулгүй-Цэвэр орчин" нийтийн эзэмшлийн талбай цэвэрлэх аяныг зарлаж сумд, албан байгууллага, аж ахуй нэгжүүдэд аяны удирдамжийг хүргүүлж ажилласан. Аяны хүрээнд 10 байгууллага Сайнцагаан сумын нийтийн эзэмшлийн 10 талбайн 15 тн хогийг цэвэрлэж албан байгууллага иргэдийг цахимаар уриалсан. Сумдад нийтийн их цэвэрлэгээг зохион байгуулж нийтийн эзэмшлийн 2775,8 га талбайн 815,4 тн хог хаягдлыг цэвэрлэж хогийн төвлөрсөн цэгт шилжүүлсэн.	100

	5	Төв суурин газрын төвлөрсөн хогийн цэгийн талбайг шууж, булшлах	Тухай жилд шууж булшилсан талбайн хэмжээ		Га	35	10	Нийтийн эдэлбэр газарт ил задгай зөвшөөрөлгүй асгасан хог болон төвлөрсөн хогийн цэгийг шууж булшлах ажлыг Сайнцагаан 4 га, Адаацаг 0,2 га, Говь-Угтаал 3 га, Гурвансайхан 36 га, Дэлгэрцогт 2,5 га, Луус 6,8 га, Өлзийт 5 га, Цагаандэлгэр 1 га, Хулд 3 га, Эрдэнэдалай 16 га нийт 10 сумын 77.5 га талбайг шууж булшилсан.	100
	6	Ангилан ялгах хогийн савны тоог нэмэгдүүлэх	Нэмэгдүүлсэн хогийн савны тоо		Тоо	25	300	БОАЖСайдын 02 албан даалгаврыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд аймгийн нэгдсэн төлөвлөгөөг батлуулан 15 сумдад хүргүүлсэн. Сайнцагаан сумын ангилан ялгах хогийн савгүй авто засварын 7, банк 4, хэвлэлийн 2, шатахуун түгээх станц 13 нийт 26 ААНэгж, байгууллагад ангилан ялгах хогийн савтай болох тухай албан бичгийг хүргүүлсэн. Дэрэн сумд 5, Адаацаг сумд 5, Сайхан-Овоо сумд 8, Цагаандэлгэр сумд 2, Сайнцагаан сумын өрхийн эмнэлэг 3, Хүүхдийн тоглоомын талбайд 10, Авто тээврийн үндэсний төв, Монгол банк, Нийгмийн даатгалын хэлтэс, Номин дэлгүүр зэрэг ААНэгж, байгууллагуудад 50 ширхэг нэмэгдэж, нийт ангилан ялгах хогийн савны тоо 311-д хүрсэн.	100
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр:2.* Усны нөөцийг бохирдол, хомсдолоос хамгаалах**								
Зорилт	1	Цэвэршүүлсэн усаар хангагдсан хүн амын эзлэх хувь 2020 онд 28 хувь байсныг 2024 онд 44 хувьд хүргэнэ.	Цэвэршүүлсэн усаар хангагдсан хүн амын эзлэх хувь		хувь	28	40	Говь-Угтаал, Хулд, Эрдэнэдалай, Адаацаг, Гурвансайхан сумдад ус цэвэршүүлэх төхөөрөмж суурилуулснаар төв суурин газрын хүн амын 46 хувь нь шаардлага хангасан цэвэршүүлсэн ундны усны эх үүсвэрээр хангагдсан.	100
Арга хэмжээ	1	Цэвэршүүлэх төхөөрөмжийг ус хангамжийн 8 эх үүсвэрт суурилуулах	Тухайн жилд суурилуулсан төхөөрөмжийн тоо		тоо	-	2	Хүн амын унд ахуйн эх үүсвэр дээр усны дүн шинжилгээнд нийцсэн ундны ус, эрүүл ахуйн шаардлага, чанар аюулгүй байдлын стандартыг хангасан тус бүр 2 тн нөөцийн савтай цэвэршүүлэх төхөөрөмжийг Говь-Угтаал, Хулд, Эрдэнэдалай сумдад тус бүр 1, Адаацаг сумд 2, нийт 4 сумын 5 ундны усны эх үүсвэр дээр суурилуулсан.	100
	2	Усны сан бүхий газарт хамгаалалтын бүс	Тэмдэгжүүлсэн бүлгийн тоо		тоо	-	80	Усны сан бүхий газарт тэмдэг, тэмдэглэгээг Адаацаг 21, Гурвансайхан 7, Сайхан-Овоо 2,	100

		тогтоох, тэмдэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах						Хулд 2, Өндөршил 3, Эрдэнэдалай 4, нийт 6 сумын 39 булгийн онцгой хамгаалалтын бүсэд байршуулж, аймгийн хэмжээнд нийт 98 булгийн онцгой хамгаалалтын бүсийг тэмдэгжүүлэв. Тэмдэгжүүлэлд хийснээр онцгой хамгаалалтын бүсэд ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл олгогдохгүй.	
	3	Булгийн эхийг хашиж хамгаалах, тохижуулах ажлыг зохион байгуулах	Хашсан булгийн тоо		тоо	53	62	Адаацаг сумын "Баянхошууны булаг", Хулд сумын "Балын булаг", Сайхан-Овоо сумын "Дэлгэрэхийн булаг" Гурвансайхан сумын Илжгэнд нийт 4 булгийн эхийг хашиж хамгаалах ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. Тус ажлын гүйцэтгэлийг аймгийн Засаг даргын 2023 оны 10 дугаар сарын 2-ны А/571 тоот захирамжаар байгуулагдсан ажлын хэсэг газар дээр нь актаар хүлээн авсан. 4 булгийн эхийг хашиж хамгаалснаар 14 өрхийн бог, бод нийлсэн 17000 мал ундаалах нөхцөл бүрдэж бэлчээрийн усан хангамжийг нэмэгдүүлж нийт хашсан булгийн тоо 63 болж өссөн үр дүнтэй.	100
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр:3* Ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх**								
Зорилт	1	Ногоон байгууламжийн хэмжээ 2020 онд 369.4 га байсныг 2024 онд 569.4 га-д хүргэж, ургалтын хувийг нэмэгдүүлнэ.	Ногоон байгууламжийн хэмжээ		га	369.4	519.4	Сайхан-Овоо, Өлзийт, Дэлгэрцогт, Говь-Угтаал, Сайнцагаан сумд 18 га, авто зам дагуу 25 га, ногоон говь төслөөр 2 га, жимс, жимсгэнийн суулгац үржүүлгийн төвийг 3 га, Сайнцагаан сумын "Аривжих төгөл"-д шинээр 2 га, нийт 50 га талбайд ойжуулалт, ойн зурвас байгуулж 82.3 хувьтай ургуулав. Аймгийн хэмжээнд ойн зурвас байгуулсан талбайн хэмжээ нийт 519.9 га-д хүрсэн.	100
			Ургалтын хувь		Хувь	75	78		
Арга хэмжээ	1	Тухайн жилийн сумдын ГЗБ-ын төлөвлөгөөнд ногоон байгууламж хийх газрын байршил, талбайн хэмжээг тусган батлуулах	Батлуулсан сумын тоо		Тоо	15	15	2023 оны сумдын тухайн жилийн ГЗБ-ын төлөвлөгөөнд ногоон байгууламжийн зориулалтаар 19 байршилд 475.73 га, мод үржүүлгийн зориулалтаар 2 байршилд 6 га, нийт 481.73 га газрыг тусган батлуулсан.	100
	2	Төв суурин газрын ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх	Тухайн жилд нэмэгдсэн ногоон байгууламжийн хэмжээ		Га	5	5	Сайхан-Овоо, Өлзийт, Дэлгэрцогт, Говь-Угтаал, Сайнцагаан сумд нийт 18 га талбайд ойжуулалт, ойн зурвас байгуулах ажлын хүрээнд гэрээ байгуулж 4 төрлийн 12800 мод сөөг тарьж цэнэг усалгаа хийсэн.	100

	3	Иргэн, ААН байгууллагыг өөрийн болон нийтийн эзэмшлийн талбайд мод сөөг тарих ажлыг зохион байгуулах	Жилд тарьсан модны тоо		Тоо	13845	27000	“Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөн “Дундговио ногоорууль я” хөтөлбөрийн хүрээнд “Бүх нийтээр мод тарих үндэсний өдөр” 141 аж ахуйн нэгж, байгууллагын 1284 иргэн 99944 мод, сөөгийг тарьж арчилгаа, усалгаа хийж, нийт модны тоо 285529-д хүрч, тарьсан модны талбайн хэмжээ өмнөх жилээс 4,2 хувиар өссөн.	100
	Үндсэн чиг үүргийн нэр:4 Газрын доройтлыг бууруулах, байгалийн баялгийг хамгаалах, нөхөн сэргээх								
Зорилт	1	Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн нийт газарт ногдох нөхөн сэргээсэн талбайн эзлэх хувь 2020 онд 8.3 байсныг 2024 онд 24.6 хувь болгоно.	Нөхөн сэргээсэн талбайн эзлэх хувь		Хувь	8.3	20.5	Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн нийт газарт ногдох нөхөн сэргээгдсэн талбайн хэмжээ 2020 онд 51 га буюу 8.3 хувийг эзэлж байсан. 2023 оны байдлаар нийт 171.2 га-д буюу 27 хувьд хүрсэн.	100
Арга хэмжээ	1	Уул уурхайн болон бусад үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн газарт техникийн нөхөн сэргээлтийг 80 га-р нэмэгдүүлэх	Техникийн нөхөн сэргээсэн талбайн хэмжээ	Хувийн хэвшил 23.0 сая	Га	79.6	139.6	Уул уурхайн ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулдаг ААНэгжүүдээс Өлзийт, Баянжаргалан, Гурвансайхан, Сайнцагаан, Дэлгэрхангай сумдад 13 ААНэгж, 15 байршилд нийт 23.68 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийгдэж, нөхөн сэргээсэн талбайн хэмжээ 144.7 га-д хүрсэн.	100
	2	Уул уурхайн болон бусад үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн газарт биологийн нөхөн сэргээлтийг 20 га-р нэмэгдүүлэх	Биологийн нөхөн сэргээсэн талбайн хэмжээ	Хувийн хэвшил 0.8 сая	Га	1	16	2022 онд биологийн нөхөн сэргээлт 24.74 га-д хүрсэн ба 2023 онд Дэлгэрхангай сумд 0.2, Баянжаргалан сумд 1,62 га талбайд хийгдсэнээр нийт биологийн нөхөн сэргээлтийн хэмжээ 26.52 га-д хүрэв.	100
	3	Уул уурхайн төслийн байгаль орчныг хамгаалах, биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх	үр өгөөжийг нэмэгдүүлсэн төслийн тоо	Хувийн хэвшил 21.0 сая	Тоо	5	20	Уул уурхайн үйл ажиллагаа явуулдаг аж ахуйн нэгжүүдийн байгаль орчны өмнө хүлээх хариуцлага, үүргийг нэмэгдүүлэх зорилгоор үйл ажиллагаа явуулж буй 6 сумд 17 дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээг төлөвлөж, эвдэрч эзэнгүй орхигдсон 5.1 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт, 9350 ширхэг мод тарьж, улс, орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газарт 12 ширхэг камер, 1 худагт амьтан услах сан байршуулж биотехникийн арга хэмжээ авч ажилласан.	100

								Нийт 12 ААНэгж байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хүрээнд дүйцүүлэн хамгааллын 21 арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн.	
	4	Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийн үйл ажиллагаанд жилд 2-оос доошгүй удаа нутгийн захиргааны болон хууль хяналтын байгууллагуудын нэгдсэн шалгалт явуулж, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж тодорхой ажил зохион байгуулах	Нэгдсэн хяналт шалгалтын тоо		тоо	1	2	Гурвансайхан сумын Өндөр-Элст гэх газарт хайгуулын тусгай зөвшөөрөлтэй "Жеймэр сурвэй" ХХК ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулж байна гэх нутгийн иргэдийн гомдлоор экологийн цагдаагийн алба, уул уурхайн байцаагчдын хамтарсан хяналт, шалгалт хийж үйл ажиллагааг зогсоосон. Баянжаргалан суманд үйл ажиллагаа явуулдаг "Монголросцветмет" ХХК-д гаргасан иргэний гомдлын дагуу хяналт шалгалт хийж 4 зөрчлийг илрүүлэн улсын байцаагчийн албан шаардлага өгч зөрчлийг бүрэн арилгасан. Аймгийн Засаг даргын захирамжаар байгуулагдсан ажлын хэсэг урьдчилан сэргийлэх хяналт шалгалтыг уул уурхайн 39 аж ахуйн нэгжид хийж ажилласан. Нийт ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй аж ахуйн нэгжүүдэд төлөвлөгөөт бус 2, төлөвлөгөөт 1, нийт хууль хяналтын байгууллагатай хамтарсан 3 удаагийн хяналт шалгалтаар 41 аж ахуйн нэгжид илэрсэн зөрчлийг арилгуулахаар улсын байцаагчийн 9 албан шаардлага хүргүүлж торгуулийн арга хэмжээ авсан.	100
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр: 5* Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээг өргөжүүлэх**								
Зорилт	1	Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хэмжээ 2020 онд 27 хувь байсныг 2024 онд 33.8 хувьд хүргэнэ.	Нийт газар нутагт эзлэх хувь		хувь	27	33.1	Өлзийт сумын "Дэл уул, Цагаан цав-хорхойтын хөндий, Цагаан Суварга" орчмын 336,490,8 га талбайг улсын тусгай хамгаалалтад авхуулахаар сум, аймгийн тогтоол гаргаж холбогдох газарт хүргүүлсэн. Сайнцагаан сумын Тэвш хайрхан, Улаан шанд, Нарангийн жасын туурь, Авдрантын хүнхрийн хөшөө орчмын 242723.07 га талбайг сумын ИТХурлын 13 дугаар тогтоолоор газар нутгийг өргөтгөн шинэчлэн батлав. Ингэснээр улс, орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газар	70

								нутгийн хэмжээ 33.4 хувь болж нэмэгдэх боломжийг бүрдүүлсэн.	
Арга хэмжээ	1	Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хэмжээг нэмэгдүүлэх	Улсын тусгай хамгаалалттай нутгийн хувь		хувь	5.7	10.2	Өлзийт сумын "Дэл уул, Цагаан цав-хорхойтын хөндий, Цагаан суварга" орчмын 336,490,8 га талбайг улсын тусгай хамгаалалтад авахаар сум, аймгийн тогтоол гаргаж холбогдох газарт хүргүүлсэн. Ингэснээр улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хэмжээг 10.2 хувь болж нэмэгдэх боломжийг бүрдүүлсэн.	70
	2	Орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хэмжээг нэмэгдүүлэх	Орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хувь		хувь	21.3	22.9	Сайнцагаан сумын Тэвш хайрхан, Улаан шанд, Нарангийн жасын туурь, Авдрантын хүнхрийн хөшөө орчмын 242723.07 га талбайг сумын ИТХурлын 13 дугаар тогтоолоор газар нутгийг өргөтгөн шинэчлэн баталж орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хэмжээ 22.3 хувиас 23.2 хувь болж нэмэгдэв.	100
	Үндсэн чиг үүргийн нэр: 6 Биологийн олон янз байдлыг зохистой ашиглах, хамгаалах								
Зорилт	1	Биологийн олон янз байдлын нөөцийг хамгаалах, арга хэмжээний тоог нэмэгдүүлэх	Тухайн жилд зохион байгуулсан арга хэмжээний тоо		Тоо	13	31	Тус аймгийн улс, орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газарт байрлах 6 агнуурын бүсэд 35 боодол өвс, 8 тонн хужир, мараа тавьж зэрлэг амьтдад биотехникийн арга хэмжээ 45 удаа авсан. Тусгай хамгаалалттай 8 газарт зэрлэг амьтан ажиглах камер байрлуулж, зэрлэг амьтдын хоол тэжээлийн байдал, хууль бус ан зэрэгт хяналт тавьж ажилласан. "Монгол тарвага"-ыг хамгаалах, өсгөх үржүүлэх зорилгоор "Их газрын чулуу" улсын тусгай хамгаалалттай газарт 2023 онд 50 тарвага нутагшуулах ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. Идлэг шонхор шувууны үржлийг дэмжих, хамгаалах зорилгоор өндөр хүчдэлийн шонгоос хамгаалж Өлзийт сумд 9 суултуур, Говь-Угтаал сумд 7 суултуур хийж байршуулсан. Нийт биологийн олон янз байдлын нөөцийг хамгаалах чиглэлээр 47 удаагийн арга хэмжээ авч хэрэгжүүлсэн.	100
Арга хэмжээ	1	Зэрлэг амьтдын амьдрах орчин нөхцлийг сайжруулж,	Биотехникийн арга хэмжээ	ОНТ 1.8 хувийн	Тоо	10	28	Тус аймгийн улс, орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газарт байрлах 6 агнуурын бүсэд 35 боодол өвс, 8 тонн хужир, мараа	100

	идэш тэжээлийн хомсдолоос үүссэн зүй бус хорогдлоос сэргийлж, биотехникийн арга хэмжээ авах		хэвшил 2.0				тавьж зэрлэг амьтдын амьдрах орчныг сайжруулж 45 удаа биотехникийн арга хэмжээг авсан. Тусгай хамгаалалттай 8 газарт зэрлэг амьтан ажиглах хөдөлгөөнт камер байрлуулж, зэрлэг амьтдын хоол тэжээлийн байдал, хууль бус ан агнуур хийхээс урьдчилан сэргийлж, хяналт тавьсан.	
2	Тарвага нутагшуулах ажлыг зохион байгуулах	Тухайн жилд нутагшуулсан тарваганы тоо		тоо	30	50	"Монгол тарвага"-ыг хамгаалах, өсгөх үржүүлэх зорилгоор Эрдэнэс монгол ХХК-ны хөрөнгө оруулалтаар "Их газрын чулуу" улсын тусгай хамгаалалттай газарт 50 тарвага нутагшуулсан.	100
3	Аймгийн хэмжээнд биологийн олон янз байдлын тооллого, судалгааг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлэх	Тооллого хийгдсэн эсэх		/Тийм-1, үгүй-0/	1	1	Аймгийн хэмжээнд агнуур зохион байгуулалтын ерөнхий судалгаа, агнуурын менежментийн төлөвлөгөө судалгааны мэргэжлийн байгууллага болох "Эко үйлчилгээ" ТББ-аар хийж гүйцэтгүүлсэн. Тус судалгаа нь 5 жилд нэг удаа хуулийн дагуу хийгддэг бөгөөд үүний үр дүнд тусгай болон ахуйн зориулалтын агнуурын зөвшөөрөл олгогдох боломжтой болсон.	100
		Судалгаа хийгдсэн эсэх		/Тийм-1, үгүй-0/	1	-	Ургамлын төрөлжсөн жишиг плантаци байгуулах зорилгоор Сум дундын ойн ангийн мод үржүүлгийн талбайд ашигт ургамлын жагсаалтад орсон Цулбуурт цахилдаг, Чихэр өвс зэрэг ургамлыг тарималжуулж, өсөлтийн өндөр 1.8-5.6 см ургуулсан.	
4	Байгалийн ашигт ургамлыг хамгаалж, тарималжуулах	Тухайн жилд хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний тоо		Тоо	-	1	Тус аймгийн улс, орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газарт байрлах 6 агнуурын бүсэд 35 боодол өвс, 8 тонн хужир, мараа тавьж зэрлэг амьтдын биотехникийн арга хэмжээ 45 удаа авсан. Тусгай хамгаалалттай 8 газарт зэрлэг амьтан ажиглах камер байрлуулж, зэрлэг амьтдын хоол тэжээлийн байдал, хууль бус ан зэрэгт хяналт тавьсан. "Монгол тарвага"-ыг хамгаалах, өсгөх үржүүлэх зорилгоор "Их газрын чулуу" улсын тусгай хамгаалалттай газарт 2023 онд 50 тарвага нутагшуулах ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. Нийт биологийн олон янз байдлын нөөцийг	100

								хамгаалах чиглэлээр 47 удаагийн арга хэмжээ авч хэрэгжүүлсэн.	
	Үндсэн чиг үүргийн нэр: 7 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх								
Зорилт	1	Гадаад, дотоод жуулчдын тоог 40000-д хүргэнэ.	Тухайн жилийн жуулчдын тоо		тоо	19.5	31.0	Аймгийн байгалийн үзэсгэлэнт газруудын нэвтрэх цэг болон зочид буудал, жуулчны бааз, сувилал, гэр буудал, эвент арга хэмжээний нэгтгэсэн дүнгээр гадаад, дотоодын 79316 жуулчин ирсэн. Өмнөх оноос гадаад, дотоодын жуулчид 1 дахин өссөн үзүүлэлттэй.	100
Арга хэмжээ	1	Аялал жуулчлалын гол бүс нутгийг түшиглэсэн аялал жуулчлалын төв, цогцолборыг төр, хувийн хэвшлийн түншлэл, гадаадын хөрөнгө оруулалтаар байгуулахыг бодлогоор дэмжиж, хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх	Жуулчин хүлээн авах хүчин чадал		Ор хоног	1004	1150	Хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар Цагаан суварга байгалийн үзэсгэлэнт газарт байгуулагдсан Говь хулан жуулчны бааз 70 хүн хүлээн авах хүчин чадалтай ресторан байгуулагдсан. Аймгийн төвд зам дагуу боловсон ариун цэврийн байгууламжтай 20 ор хоногтой гэр буудал, Ашид зочид буудал өргөтгөл хийж 4 өрөө 8 ор хоног нэмэгдэж, аймгийн хэмжээнд ор хоногийн тоо 1168-д хүрэв.	100
	2	Аялал жуулчлалын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуй нэгжүүдэд үйлчилгээний стандартыг хэрэгжүүлэх	Стандартын хэрэгжилтийн үнэлгээ		Хувь	80	88	Стандарт хэмжил зүйн хэлтэстэй хамтран Дундговь аймгийн хэмжээнд жуулчны баазын үйл ажиллагаа явуулдаг ААН-үүдэд хяналт шалгалт зохион байгуулж шалгалтад Өлзийт, Сайхан-Овоо, Адаацаг, Дэлгэрцогт сумдын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж буй 13 жуулчны бааз, 10 гэр баазын үйлчилгээ эрхлэгч нар хамрагдсан. Хяналт шалгалтаар Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ, нарийвчилсан үнэлгээ хийлгээгүй, тухайн жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө байхгүй, Тохирлын гэрчилгээгүй үйл ажиллагаа явуулж байгаа зөрчил дутагдлууд илэрсэн. Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчийн хугацаатай албан шаардлага хүргүүлж зөрчлийг арилгуулан, тохирлын үнэлгээнд хамруулж баталгаажуулалтад хамруулахаар болсон.	100

							Энэ онд “Эрдэнэ-Ухаа” ХХК, “Этернал хоризон” ХХК, “Онгийн нууц” ХХК-ийн жуулчны баазуудын тохирлын гэрчилгээний хугацаа дуусаж, сунгуулах хүсэлт гаргаж MNS 6043:2019 Амралтын газар, жуулчны баазад тавих ерөнхий шаардлага” стандартын дагуу үнэлгээ хийхэд тус газруудын дундаж үнэлгээ 88%-тай үнэлэгдэн, тохирлын гэрчилгээ олгосон.	
3	Жуулчдын голлон зорих газруудыг тохижуулж, эко ариун цэврийн байгууламж бүхий отоглох цэгүүдийг байгуулах	Байгуулагдсан отоглох цэгийн тоо		Тоо	1	4	2022 онд Гурвансайхан сумын Их газрын чулуу, Өлзийт сумын Цагаан суварга байгалийн үзэсгэлэнт 2 газарт “отоглох цэг” байгуулсан. Аймгийн хэмжээнд Цагаан суваргад 1, Их газрын чулуунд 2, нийт 3 газарт отоглох цэг байгуулсан. Энэ онд отоглох цэгийн менежмент хариуцагчийг шалгаруулж гэрээ байгуулж Цагаан суварга отоглох цэгт 122 машин 284 аялагч, Их газрын чулууны отоглох цэгт 162 машины 346 аялагч жуулчдад үйлчилсэн.	100
4	Олон улсын үзэсгэлэнд оролцож, орон нутгаа сурталчлах	Тухайн жилд жуулчин хүлээн авахаар байгуулсан гэрээний тоо		Тоо	100	300	ITM 2023 олон улсын аялал жуулчлалын үзэсгэлэнд Дундговь аймгийн Засаг даргын Тамгын газар, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар, Говийн шуранхай АЖхолбоо, Цагаан суварга, Эрдэнэ-Ухаа, Баянбулаг, Онги-Энержи, Бага газрын чулуу, Говь хулан, Онгийн нууц, Сүм хөх бүрд, Ачлал-Оргил, Бага газрын хүрээ гэсэн 12 аж ахуйн нэгж, байгууллага нэгдсэн зохион байгуулалттай оролцож, тур оператор компаниудтай 2024 онд жуулчин хүлээн авах 634 гэрээ байгуулж, 5850 сурталчилгааны материал тарааж орон нутгаа сурталчлан ажилласан.	100
5	Цахим технологид суурилсан аялал жуулчлалын гадаад, дотоод сурталчилгааг өргөжүүлэх	Цахим үйлчилгээнд хамрагдсан ААН-ийн тоо	ОНТ 12.0 сая	Тоо	-	15	Айхотел ХХК-тай гэрээ байгуулж “Dundgovi” аялал жуулчлал, бизнес эрхлэлтийг дэмжсэн гар утасны апплекейшн, платформыг 2 удаа хэлэлцүүлж хүлээн авсан. Цахим платформд 96 аж ахуйн нэгж, байгууллагын мэдээлэл орж, 204 иргэн гар утсандаа татаж суулгасан. Гар утасны хэрэглэгчдийн тоог нэмэгдүүлэх	100

							зорилгоор байгууллагаар үйлчилгээ авч байгаа иргэдэд мэдээлж, хулдаасан хэвлэл хөлтэй самбар байршуулан тогтмол сурталчлан ажилласан. Орон нутгийн төсвийн 12.0 сая төгрөгийг зарцуулав.	
6	Байгалийн үзэсгэлэнт газрыг түшиглэн уламжлалт, өв соёлын эвент арга хэмжээ зохион байгуулах	Тухайн жилд зохион байгуулсан арга хэмжээний тоо	ОНТ 30.0 сая	Тоо	1	3	Тус аймгийн Хулд сумд 1 дүгээр сарын 27-ны өдөр "Тэмээний өв соёл" эвент арга хэмжээг зохион байгуулж, Өмнөговь аймгийн 7 сум, Дундговь аймгийн 3 сумын тэмээчид оролцож, гадаад, дотоодын 518 жуулчид бүртгэгдсэн. Цагаан суварга дахь "Говь караvансерай" жуулчны баазтай хамтран "Сэтгэшгүй оддын чуулган" эвент арга хэмжээг зохион байгуулж 165 аялагч, жуулчид ирсэн. Дуу хуур, өв, соёлын өлгий нутгийн бренд болсон Уяхан замбуу тивийн наран урлагийн их наадмыг Их газрын чулууны БЦГазарт зохион байгуулж 15 сумын 3200 морин хуурч, уртын дуучид оролцож, зохион байгуулах багийн 1000 хүн, гадаад, дотоодын 41000 хүн үзэж сонирхсон. Адаацаг сумын Сүм хөх бүрд байгалийн үзэсгэлэнт газарт Адуучны өв соёлын баяр" эвент арга хэмжээг зохион байгуулж 4 аймгийн 72 адуучин залуус оролцож, 900 гаруй зочид төлөөлөгчид үзэж сонирхсон. Нийт 4 эвент арга хэмжээнд 42583 гадаад, дотоодын жуулчид ирсэн.	100
7	Нутгийн иргэдэд түшиглэсэн жуулчин хүлээн авах малчин өрхийн нэгдсэн сүлжээг бий болгож дэмжлэг үзүүлэх	Хамрагдсан малчин өрхийн тоо		Тоо	-	30	2023 онд Их газрын чулуунд Хишигтэн говь, Сайнцагаан сумын төвд Оточ өргөө, Сайхан-Овоо сумаас хойш Бүүрцэгт 1 гэр буудал байгуулагдаж, аймгийн хэмжээнд 16 гэр буудлын мэдээллийг Dindgovi travel апплекейшнд оруулсан. Нутгийн иргэдэд түшиглэсэн аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, жуулчин хүлээн авах малчин өрх, нөхөрлөлийг дэмжих ажлын хүрээнд Говь-Угтаал сумаас Их газрын чулуу хүртэл Их хишигтэн говь морин аялал зохион байгуулж 16 малчин өрхийн 55 морьтой аялагч, Говь-Угтаал сумд Боржигон найр өв соёлын арга	70

								хэмжээг зохион байгуулж 8 малчин өрхийн 38 хүн оролцож, нийт 24 малчин өрхийг аялал жуулчлалын үйл ажиллагаанд оролцуулсан.	
	***Ерөнхий чиг үүргийн нэр: 2.* Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалт**								
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр:1.* Барилга, хот байгуулалтын бодлого хэрэгжүүлэх**								
Зорилт	1	2024 он гэхэд 15 сумыг хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй болгоно.	Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй болсон сумын тоо		Тоо	5	14	2023 оны жилийн эцсийн байдлаар Сайнцагаан, Өлзийт, Гурвансайхан, Адаацаг, Хулд, Луус, Өндөршил, Баянжаргалан, Дэлгэрхангай, Эрдэнэдалай, Цагаандэлгэр сумдын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө батлагдсан. Дэрэн, Дэлгэрцогт, Сайхан-Овоо сумдын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулагдаж байна.	100
Арга хэмжээ	1	Сумын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний зургийн даалгаврыг боловсруулж, батлуулах	Зургийн даалгаврын тоо		Тоо	4	13	2023 онд Цагаандэлгэр сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах зургийн даалгаврыг дүрмийн дагуу боловсруулж, ГЗБГЗЗГ-ын холбогдох албан тушаалтнуудаар хянуулан, аймгийн Засаг даргаар батлуулж захиалагч байгууллагад хүргүүлсэн.	100
	2	Сумдын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний хөрөнгийн асуудлыг шийдвэрлэх	Тухайн жилд хөрөнгө нь шийдвэрлэгдсэн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний тоо		тоо	5	1	2023 оны орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтад Цагаандэлгэр сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулах зөвлөх үйлчилгээний зардал 100,0 сая төгрөгийг тусгуулсан. Ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулах ажлыг “Сонголт дизайн” ХХК гүйцэтгэж байгаа бөгөөд ажлын явц 90 хувьтай байна.	100
Зорилт	2	Ус хангамж, ариутгах татуурга, барилга байгууламжийг 6 суманд бий болгох	Сумын тоо		тоо	3	8	“Сумын хөгжил инженерийн дэд бүтцийн хангамж төсөл” тус аймгийн Луус суманд хэрэгжиж байгаа бөгөөд гүйцэтгэгч “Бурхант хясаат” ХХК 3,995.0 тэрбум төгрөгийн гэрээ байгуулж 2022 онд улсын төсөвт 1,050.0 тэрбум төгрөг батлагдаж 50м3 цэвэрлэх байгууламжийн бетон цутгалтын ажил, био цөөрөм, гүний худаг, усан сангийн байгууламж, ус түгээх байрны ажлууд хийгдсэн. 2023 онд 1,043.7 тэрбум төгрөг	100

								батлагдаж гадна цэвэр усны шугам сүлжээний ажил хийгдсэн тухайн оны төсвийн гүйцэтгэл 100 хувьтай.	
Арга хэмжээ	1	6 сумын усан хангамж, ариутгах татуурга, барилга, байгууламжийн ажлын зургийн даалгавар батлуулах	Батлуулсан ажлын зургийн даалгаврын тоо		тоо	3	9	Хэрэгжээгүй	0
			Хүлээн авсан ажлын зураг, төсвийн тоо		тоо	10	15	Өлзийт сумын төвийн жишиг гудамж тал зураг төсвийг "Цолмон-Арт" ХХК орон нутгийн хөгжлийн сангийн 47,03 сая төгрөгөөр гүйцэтгэж, магадлалаар батлуулан хүлээлгэн өгсөн. Говь-Угтаал сумын төвийн усан хангамж, ариутгах татуургын шугам сүлжээ, цэвэрлэх байгууламжийн ажлын зураг төсвийг "Их мянган инженерчлэл" ХХК боловсруулж магадлалаар баталгаажуулах шатандаа байна.	90
	2	"Аймгийн төвийн шинээр баригдах хоногт 3000м3 хүчин чадалтай биологи цэвэрлэгээтэй цэвэрлэх байгууламж, гэр хорооллын 5,57км гадна бохир усны шугам сүлжээ"-ний ажлыг ашиглалтад оруулах	Ажлын гүйцэтгэлийн хувь		хувь	40	-	Аймгийн төвийн хоногт 3000м3 бохир ус цэвэрлэх хүчин чадалтай биологи цэвэрлэгээтэй цэвэрлэх байгууламж болон бусад туслах үйлчилгээний барилга байгууламж, гэр хорооллын 5,57 км бохир усны шугамын ажлыг "Сайн констракшн" ХХК гүйцэтгэж 2022 оны 10 дугаар сард ашиглалтад оруулж туршилт, тохируулгын ажил хийгдэж хэвийн ажиллаж байна.	100
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр:* 2 Газрын харилцааны бодлого хэрэгжүүлэх**								
Зорилт	1	Газрын маргааны асуудал 71 байсныг 2024 онд 35 болгон бууруулна.	Шийдвэрлэсэн газрын маргааны бууралт		Тоо	71	44	2023 оны 12 дугаар сарын 1-ний өдрийн байдлаар 31 маргаанаас 21 маргааныг шийдвэрлэсэн.	90
Арга хэмжээ	1	Өвөлжөө, хаваржааны газрын маргаантай газрыг сумын тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгаж, шийдвэрлэх	Сумын газар зохион байгуулалтын тухайн жилийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан өвөлжөө хаваржааны тоо		Тоо	0	7	Хилийн цэсийн маргаан болон харьяалах нутаг дэвсгэрийн хилийн гадна иргэн хуулийн этгээдэд газар эзэмших, өмчлөх, ашиглах эрх олгосон зөрчлийг арилгах ажлын зааврын дагуу зөрчилтэй олгосон 6 сумын 31 нэгж талбарыг сумын тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгаж 21 газрын зөрчлийг арилгаж харьяа сумын Засаг даргын захирамжаар зөрчлийг арилгасан.	65

	2	Аймаг хоорондын хил дамнан олгогдсон өвөлжөө, хаваржааны газрын маргааныг шийдвэрлүүлэх арга хэмжээ авах	Тухайн жилд шийдвэрлэсэн маргааны тоо		Тоо	0	3	Аймаг хоорондын хил дамнан олгогдсон 3 өвөлжөө, хаваржааны газрын маргааныг шийдвэрлүүлэх талаар Төв аймгийн Бүрэн сумын Засаг даргад албан тоот хүргүүлсэн боловч шийдвэрлээгүй болно.	100
	Ерөнхий чиг үүргийн нэр: 3. **Аймгийн эдийн засаг, нийгмийн асуудлаар бие даан шийдвэр гаргах, сумдын үйл ажиллагааг зохицуулах, хууль тогтоомжийн биелэлтийг хангаж, хяналтыг хэрэгжүүлнэ.**								
	Үндсэн чиг үүргийн нэр: 1. Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын болон гадаад бодлогын үзэл баримтлалд нийцсэн, гадаад бодлогын нэгдмэл байдлыг баримтлан аймгийг гадаадад төлөөлөн, гадаад ажил арга хэмжээг оновчтой төлөвлөх, үр дүнтэй зохион байгуулна.								
Зорилт	1	Гадаад хамтын ажиллагааг өргөжүүлэн, хөрөнгө оруулалт 500 сая төгрөг байсныг 2024 он гэхэд 20 дахин нэмэгдүүлнэ.	Хөрөнгө оруулалтын хэмжээ		Сая.төг	500.0	7,000.0	2023 онд орон нутгийн хэмжээнд 9 төсөл, хөтөлбөр шинээр нэмэгдэн хэрэгжиж нийт 15 төсөл, хөтөлбөрийн хүрээнд 3,461,816,000 төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийгдсэн.	100
Арга хэмжээ	1	Гадаад хамтын ажиллагаатай муж, хот, олон улсын төслийн байгууллагын тоог нэмэгдүүлэх	Нэмэгдүүлсэн улс, орнуудын муж, хотын тоо		Тоо	2	5	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Шанси муж, Өвөр Монголын Өөртөө Засах Орны Баяннуур хот, Япон Улсын Эхиме мужийн Сейёо хот, Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Кёнги аймгийн Гуяан хоттой хамтын ажиллагааны баримт бичиг байгуулан ажиллаж байна. Оросын Холбооны Улсын Красноярск мужтай хамтын ажиллагааны баримт бичиг байгуулахаар хоёр тал гэрээний төсөлд санал солилцож байна.	100
			Шинээр нэмэгдсэн олон улсын төслийн байгууллагын тоо		Тоо	7	10	Энэ онд хөдөө аж ахуйн салбарт "Дундговь-Бэлчээрийн нөхөн сэргээлт", "Уур амьсгалын өөрчлөлтөд тэсвэртэй орон нутаг", төмс, хүнсний ногоо дэмжих SHEP хөтөлбөр, боловсролын салбарт сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагын багш нарыг чадавхжуулах "Зуны гэр цэцэрлэг", "Бага ангийн сурагчдын хоцрогдол арилгах зуны сургалт явуулах бэлтгэх хангах" хөтөлбөр, байгаль орчин хамгааллын чиглэлээр "Харганы үр тариалах" төсөл, "Эко хувин" төсөл, "Орон нутгийн агаарын чанарын хяналт -шинжилгээний сүлжээг сайжруулах" төсөл, эрүүл мэндийн салбарт "Сүрьеэгийн	

								хавьтлын үзлэг төсөл" нийт 9 төсөл, хөтөлбөр шинээр нэмэгдэн хэрэгжсэн.	
	2	БНХАУ-ын Баяннуур, БНСУ-ын Гуянг хоттой байгуулсан санамж бичгийн хүрээнд хамтарсан ажил, арга хэмжээ зохион байгуулах	Тухайн жилд зохион байгуулах арга хэмжээний тоо		Тоо	0	2	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын ӨМӨЗО-ны Баяннуур хотод аймгийн төлөөлөгчид ажиллаж ногоон байгууламж, эрүүл мэнд, ингэн сүүний фермийн үйл ажиллагаатай танилцан туршлага судалсан. Айлчлалын хүрээнд Баяннуур хотын эмнэлэгтэй хамтарсан үзлэг зохион байгуулахаар ажиллаж байна. Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Кёнги аймгийн Гуяан хотод аймгийн төлөөлөгчид эрүүл мэнд, боловсрол, ногоон байгууламж, төрийн бус байгууллагын чиглэлээр хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх зорилгоор айлчлал хийв. Айлчлалын үр дүнд Гуяан хотын Дахам төрийн бус байгууллагын эрүүл мэндийн үзлэгийг Дэлгэрцогт сумд зохион байгуулсан. Гуяан хоттой хамтын ажиллагааны хүрээнд төрийн албан хаагчийг дадлагажуулах хөтөлбөрт хамруулсан. Санамж бичгийн хүрээнд нийт 4 арга хэмжээ зохион байгуулсан.	100
	3	Төрийн албан хаагчдыг Гадаадад сургах, туршлага судлах арга хэмжээнд хамруулах	Тухайн жилд хамрагдсан албан хаагчдын тоо	ОНТ 38.1 сая	Тоо	21	30	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын ӨМӨЗО-ны Баяннуур хотод 13, Япон Улсад 10, Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Шанси мужид 6, Америкийн Нэгдсэн Улсад 1, Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Гуяан хотод 5, Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Бээжин, Хөх хотод 3, нийт 70 төрийн албан хаагчийг туршлага судлах арга хэмжээнд хамруулсан.	100
	Үндсэн чиг үүргийн нэр: 2. Аймгийн хэмжээний нутгийн захиргааны байгууллагуудын хүний нөөцийн бодлогыг төлөвлөх, сургах, давтан сургах, мэргэшүүлэх, сонгон шалгаруулах, нийгмийн баталгааг хангах, төрийн албаны хууль, ёс зүйн хэм хэмжээг хэвшүүлэх								
Зорилт	1	Орон нутгийн төрийн албан хаагчдыг чадавхжуулах, дутагдалтай мэргэжлийн боловсон хүчний хангалтыг нэмэгдүүлнэ.	Тухайн байгууллагад 3-аас дээш жил ажиллаж байгаа ТАХ-ийн дундаж хувь		Хувь	62	65	Аймгийн хэмжээнд нийт 3270 төрийн албан хаагч ажиллаж байгаагийн 67 хувь буюу 2190 нь 3-аас дээш жил ажилласан төрийн албан хаагч ажиллаж байна.	98
			Дутагдалтай мэргэжлийн		Хувь	64.9	80	"Хүний нөөцийг хөгжүүлэх хөтөлбөр"-ийн хүрээнд аймаг орон нутгийг хөгжүүлэхэд	

			боловсон хүчний хангалтын хувь					зайлшгүй шаардлагатай өндөр чадамж бүхий боловсон хүчнийг салбар бүрд тасралтгүй бэлтгэж 2020 оны байдлаар 64.9 хувтай байгаа боловсон хүчний хангалтыг 2025 онд 85 хувьд хүргэх зорилт тавин ажиллаж байна. Зорилтын хүрээнд орон нутагт нэн шаардлагатай мэргэжлээр суралцаж буй 98 оюутныг гэрээгээр бэлтгэн 2023 оны байдлаар боловсон хүчний хангалт 78 хувьд хүргээд байна.	
Арга хэмжээ	1	Орон нутагт хэрэгцээтэй боловсон хүчнийг бэлтгэх	Гэрээ байгуулсан оюутны тоо	ОНТ 42.2 сая	Тоо	10	40	"Хүний нөөцийг хөгжүүлэх" дэд хөтөлбөрийн хүрээнд ХААИС, ШУТИС, Глобал удирдагч их сургууль, Мандах бүртгэл дээд сургуульд суралцаж байгаа төгсөх курсийн 6 оюутан, Глобал удирдагч их сургуультай хамтын ажиллагааны хүрээнд орон нутагт нэн шаардлагатай байгаа сувилагчийн дутагдлыг арилгах зорилгоор "Сувилагч хөтөлбөр"-ийг хэрэгжүүлэн ажиллаж 25 оюутан, төрийн албан хаагчийг сувилагчаар бэлтгэн сургалтын төлбөрт хөнгөлөлт үзүүлэн гэрээ байгуулан бэлтгэж байна. ТХДЖТМУ-ын Консерваторын ЕБС-ийн ардын бүжгийн ангид суралцаж буй 5 сурагчтай орон нутагт ажиллах гэрээ байгуулан ТХДЖ-т бүжигчин бэлтгэх гэрээг байгуулан ажилласан. 2023-2024 оны хичээлийн жилд орон нутагт нэн шаардлагатай мэргэжлээр суралцаж байгаа Хөдөө аж ахуй, эрүүл мэнд, соёл урлаг, санхүүгийн салбарт суралцаж байгаа 37 оюутантай гэрээ байгуулан бэлтгээд байна.	90
	2	Төрийн албан хаагчдын нийгмийн баталгааг хангаж дэмжлэг үзүүлэх	Дэмжлэг авсан төрийн албан хаагчийн тоо	ОНТ 266.2 сая	Тоо	0	150	2023 онд "Хүний нөөцийг хөгжүүлэх" дэд хөтөлбөрийн хүрээнд: • Төрийн албанд тогтвор суурьшил үр бүтээлтэй ажиллаж байгаа 9 төрийн албан хаагчид гэр, байр орон сууцны дэмжлэг - 77,5 сая төг, • Эрүүл мэндийн тусламж дэмжлэг нэн шаардлагатай 4 төрийн албан хаагчид 14.0 сая төг, төрийн албан хаагчийн ахлах түшмэлийн мэргэшүүлэх багц сургалтад 3	100

								төрийн албан хаагчийг хамруулж 4.9 сая төг, • Төрийн албан хаагчдын ажиллах нөхцөлийг сайжруулж 9 сумын ЗДТГ, Тусгай чиг үүргийн 5 байгууллагад 53,4 сая төгрөгийн техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж • Магистарт суралцаж байгаа 46 төрийн албан хаагчийн сургалтын төлбөрт 40.8 сая төгрөг, • Төрийн албан хаагчийн чадавхыг бэхжүүлэх сургалтыг 8 удаа зохион байгуулж 83,3 сая төгрөг, төрийн албан хаагчийг гадаад туршлага судлах ажлын хүрээнд 48 төрийн албан хаагчийг хамруулж 133.5 сая төгрөг нийт 153 төрийн албан хаагчийн сурч хөгжих, ажиллаж амьдрах орчин нөхцөл нийгмийн баталгааны асуудлыг шийдвэрлэсэн.	
	3	Төрийн албан хаагчдыг тогтмол сургалтад хамруулах	Сургалтад хамрагдсан албан хаагчдын тоо	ОНТ 4.9 сая	Тоо	1600	1800	Удирдлагын академийн төрийн албанд анх томилогдсон албан хаагчийн богино болон дунд хугацааны сургалтад 15, төрийн албан хаагчийг мэргэшүүлэх давтан сургалтад 12, төрийн албаны ахлах түшмэлийн мэргэшүүлэх багц сургалтад 13, эрхэлсэн түшмэлийн мэргэшүүлэх багц сургалтад 3 албан хаагч тус тус улсын болон орон нутгийн төсвийн санхүүжилтээр хамруулаад байна. Алсын хараа 2050 сургалтыг Удирдлагын академитай хамтран орон нутагт танхимаар зохион байгуулж 200 төрийн албан хаагчийг хамруулж, цахимаар 2000 төрийн албан хаагчид, иргэд хөдөлмөрчдийг хамруулсан. Удирдлагын академитай хамтран орон нутагт "Төлөвлөлт ба төсөвлөлт" сургалтыг танхимаар зохион байгуулж орон нутгийн удирдах болон гүйцэтгэх 200 албан хаагчийг хамруулсан.	100

	Үндсэн чиг үүрэг: 3 Төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагуудын талаар төрөөс баримтлах бодлого, шийдвэрийн хэрэгжилтийг хангах, Төрийн удирдлагын манлайллыг хэрэгжүүлэх, нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааг боловсронгуй болгох								
Зорилт	1	Ил тод байдлын аймгийн үнэлгээний үзүүлэлтийг 2019 онд 75 хувьтай байгааг 2024 онд 87 хувьд хүргэнэ.	Ил тод байдлын үзүүлэлт		хувь	75	84	Аймгийн болон сумдын вэб сайтыг шинэчлэн ил тод байдлын хэрэгжилтийг эрчимжүүлснээр Шил ажиллагааны хүрээнд ЦХХХЯамнаас хийсэн үнэлгээгээр 88.88 хувийн үнэлгээтэй байна.	100
	1	Агентлагуудын мэдээллийн ил тод байдалд хяналт тавих, зөвлөн туслах	Тухайн жилд зөвлөх үйлчилгээ үзүүлсэн тоо		Тоо	2	8	Аймгийн Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний 24 агентлагийг вэб сайттай болгох, ил тод байдлын хэрэгжилтийг хангаж ажиллах талаар чиглэл хүргүүлж үнэлгээ хийх, зөвлөн туслах чиглэлээр 1 удаа, цахимаар мэдээлэл зөвлөгөөг 4 удаа, арга зүйгээр хангах сургалтыг 3, нийт 8 удаагийн зөвлөн туслах үйлчилгээг үзүүлсэн.	100
	2	Сумдын ЗДТГ-ын болон төрийн байгууллагуудын мэдээллийн ил тод байдалд хяналт тавих, зөвлөн туслах	Тухайн жилд зөвлөх үйлчилгээ үзүүлсэн тоо		Тоо	2	4	4 сумд зөвлөн туслах үйлчилгээг газар дээр нь үзүүлж, цахимаар зөвлөн туслах сургалт, үйлчилгээг 4 удаа, танхимаар 1 удаагийн сургалт нийт 6 удаа зөвлөн туслах үйлчилгээ үзүүлсэн.	100
	Ерөнхий чиг үүргийн нэр: 4 **Нутаг дэвсгэр, хүн амын аюулгүй байдал**								
	Үндсэн чиг үүргийн нэр: 1. **Батлан хамгаалах хууль тогтоомж, бодлогыг орон нутагт хэрэгжүүлэх, сурталчлах**								
Зорилт	1	Батлан хамгаалах хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг 85 хувьд хүргэнэ.	Хэрэгжилтийн хувь		Хувь	65	80	Батлан хамгаалах хууль тогтоомжийн биелэлтэд хяналт, шалгах явуулах тухай аймгийн Засаг даргын 2023 оны А/209 дүгээр захирамжийн биелэлтийг хангаж сумдын цэргийн үүргийн биелэлтэд хяналт шалгалтыг явуулж зөрчил дутагдлыг газар дээр арилгах арга хэмжээг авч ажилласан. 2023 оны 1, 2 дугаар ээлжээр цэрэг татлагыг бүх сумдад зохион байгуулж ЗХЖШ-аас өгсөн хяналтын тоог бүрэн биелүүлсэн. Зэвсэгт хүчний 102 жилийн ойн, чөлөөлөх дайны 78 жилийн ойн баярын арга хэмжээг 03 дугаар сард 9-н арга хэмжээг хөтөлбөрийн дагуу зохион байгуулсан. "Дөл" цогцолбор тэмцээнийг ерөнхий боловсролын 7 сургуулийн ахлах ангийн сурагчдын дунд 4 дүгээр сард зохион байгуулж 150 сурагчдыг	100

								хамруулсан. Монгол хурандаа нийгэмлэгтэй хамтран 03 дугаар сарын 07-ний өдрийн “Бидний бахархал” төслийг хэрэгжүүлэх сурталчилгааны үйл ажиллагаа лекц уншиж, чөлөөт ярилцлага хэлбэрээр зохион байгуулж Сайнцагаан сумын ЕБС-ийн дунд ахлах ангийн, МСҮТ-ийн сурагчид, Хулд сумын ЕБС-ийн дунд ахлах ангийн, Цэргийн насны залуучууд зэрэг 170 гаруй иргэдийг хамруулав. 2022 оны нэг, хоёрдугаар ээлжээр цэргийн жинхэнэ албанд татагдан албаа хааж халагдаж ирсэн түрүүч, байлдагчдыг аймгийн Хөдөлмөр халамжийн үйлчилгээний газар, ЗХ-ний 278 дугаар анги, Цагдаагийн газартай хамтран “Ажлын байрны боломж, залуучуудад олгож буй хөдөлмөрийн дэмжих сангийн хөнгөлөлт, зээл” сэдвээр сургалт явуулсан. Зэвсэгт хүчний 278 дугаар байгууламж, Онцгой байдлын газруудад Батлан хамгаалах бодлого, Зэвсэгт хүчний чиг үүрэг, “Батлан хамгаалахын багц хуулиуд, Монгол Улсын Цэргийн албаны тухай хууль”-ийн заалтуудаар ухуулга сурталчилгааг явууллаа. Нийт 3 удаагийн сургалт, сурталчилгаа зохион байгуулж 215 иргэнийг хамруулсан байна. “Оюутан-цэрэг” сургалтад Дундговь аймаг дахь Политехник коллежоос 5 оюутныг сонгон шалгаруулж амжилттай хэрэгжүүлсэн. Дайчилгааны тухай хууль 18.1.1, 1.2-д заасны дагуу “Цэргийн штабыг байлдааны бэлэн байдлын дээд зэрэгт шилжүүлэх төлөвлөгөө” “Орон нутгийн цэргийн бэлтгэлийг хангах, байгуулах төлөвлөгөө”- тодотгол хийж томилгоожуулан “Улсын дайчилгааны даалгавар”-ын дагуу иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын даалгаврыг тодотгож заасан хугацаанд Цэргийн штабтай иpж нийлсэн. Цэргийн штабаас зохион явуулж үйл ажиллагааг Зэвсэгт хүчний төв хэвлэл “Соёмбо” сонин, аймгийн “Засаг даргын Тамгын газар сонсож	

								байна” facebook хаягуудаар, Цэргийн штабын dundgovi@mod.gov.mn, аймгийн Боловсрол, шинжлэх ухааны газар bolovsrol@dundgovi.mn, ЗХ-ний Дуулга студи soyombo@mod.gov.mn, сурталчлан ажиллаж байна.	
Арга хэмжээ	1	Цэргийн тоо бүртгэл, цэрэг татлагын үйл ажиллагааг зохион байгуулах	Хяналтын тооны биелэлтийн хувь		хувь	90	96	“Цэргийн тоо бүртгэл зохион байгуулах журам” аймгийн Засаг даргын 2022 оны 12 дугаар сарын 28-ны А/552 дугаар захирамжийн дагуу Дундговь аймгийн 2023 оны цэргийн бүртгэлийг 2023 оны 01 дүгээр сарын 03-аас 02 дугаар сарын 03-ны өдрүүдэд зохион байгуулсан. Аймгийн 18-60 насны цэргийн үүрэгтний хамрагдалт 87%-тай бүртгэлд хамрагдсан.	100
	2	Бүх шатны Засаг дарга, Тамгын газрын дарга, дайчилгааны бэлтгэл нөөцийн бүрэлдэхүүн, орон нутгийн цэрэг, хамгаалалтын нэгжийн цэргийн сургалт зохион байгуулах	Хамрагдалтын хувь		Хувь	81	84	Аймгийн Засаг дарга, сумдын Тамгын газрын дарга нарын сургалт 2022 онд зохион байгуулагдсан. Энэ жил төлөвлөгдөөгүй. Багийн Засаг дарга нарын сургалтыг Статистикийн хэлтэс, аймгийн ЗДТГ-ын Төрийн захиргааны хэлтэстэй хамтран 11 дүгээр сарын 30-нд зохион байгуулж сургалтад 68 багийн Засаг дарга хамрагдсан. Орон нутгийн цэрэг, орон нутгийн хамгаалалтын нэгжийн сургалтыг Сайнцагаан, Сайхан-Овоо, Дэлгэрхангай, Гурвансайхан сумдын цэргийн ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх тасаг, Гамшиг, хөнөөх хэрэгслийн хөнөөлтэй тэмцэх тасгуудын үүрэгтнүүдтэй “Цугларалт” хэлбэрээр зохион байгуулж нийт 44 үүрэгтнийг хамруулсан.	100
	Үндсэн чиг үүргийн нэр: 2 **. Гамшгаас хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг удирдан, зохион байгуулах**								
Зорилт	1	Гамшигтай тэмцэх бэлтгэл бэлэн байдал 2020 онд 60 хувьтай байсныг 2024 онд 73 хувьд хүргэнэ.	Гамшгийн эрсдэлийн бэлэн байдлын хувь		хувь	60	70	Аймгийн хэмжээнд гамшгаас хамгаалах арга хэмжээг 2023 онд зохион байгуулах аймгийн Засаг даргын 01 дүгээр албан даалгаврыг сумдын Засаг дарга нар, гамшгаас хамгаалах алба, мэргэжлийн ангийн дарга нарт хүргүүлж хэрэгжилтийг хангаж ажиллаж байна. Сумдын гамшгаас хамгаалах бэлтгэл, бэлэн байдлыг хангуулах зорилгоор аймгийн Засаг дарга	100

								сумдын Засаг даргатай 2023 онд байгуулах гэрээнд гамшгаас хамгаалах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх, гамшигтай тэмцэх, бэлтгэл бэлэн байдлыг хангуулах талаар сум тус бүр дээр 4 заалтыг тусгуулан хэрэгжилтийг улирал бүр дүгнэн, үр дүнг тооцон ажилласан.	
Арга хэмжээ	1	Гамшгаас хамгаалах ангиллын сургалтыг орон нутгийн нийт хүн амын 30 хувийг хамруулах	Сургалтад хамрагдсан хүн амын эзлэх хувь		Хувь	12	25	Гамшгаас хамгаалах тухай хуулийн дагуу орон нутгийн хүн амд гамшгаас хамгаалах тухай мэдлэг олгох, болзошгүй гамшгаас урьдчилан сэргийлэх мэдлэг ойлголтыг дээшлүүлэх зорилгоор гамшгаас хамгаалах ангиллын сургалтын төлөвлөгөөг аймгийн Засаг даргаар батлуулан 2023 онд 380 удаагийн сургалтад 15520 иргэнийг хамруулсан нь орон нутгийн нийт хүн амын 20,6 хувийг эзэлж байна.	85
	2	Хулд суманд Эрэн хайх, аврах бүлгийг байгуулах	Эрэн хайх, аврах бүлгийг байгуулсан эсэх		Тийм-1, үгүй-0	0		2022 оны 11 дүгээр сарын 26-ны өдөр Монгол Улсын Засгийн газрын 2020 оны 163 дугаар тогтоолоор тус аймгийн Хулд суманд Эрэн хайх, аврах бүлэг байгуулагдсан. Тус эрэн хайх, аврах бүлэг 8 алба хаагчдын бүрэлдэхүүнтэй үйл ажиллагаагаа зохион байгуулж байна. Эрэн хайх, аврах бүлэг байгуулагдсанаас хойш гал түймрийн 1, эрэн хайх, аврах 2, зам тээврийн ослын 8 дуудлагаар ажиллаж, 23 хүний амь насыг авран хамгаалж, 120 сая төгрөгийн эд хөрөнгийг авран хамгаалсан байна.	100
	3	Гамшигтай тэмцэх чадавхыг нэмэгдүүлж, жил бүр 6-аас доошгүй суманд дадлага сургууль үзлэг зохион байгуулах	Дадлага, сургууль зохион байгуулагдсан тоо		тоо	6	6	Аймгийн Засаг даргын баталсан хуваарийн дагуу Гамшгаас хамгаалах бэлэн байдлын үзлэгийг Эрдэнэдалай, Дэлгэрхангай, Цагаандэлгэр, Говь-Угтаал сумдад 09 дүгээр сарын 11-15-ны өдрүүдэд, Гамшгаас хамгаалах команд штабын сургуулийг Сайхан-Овоо, Адаацаг, Дэлгэрцогт сумдад 10 дугаар сарын 17-19-ний өдрүүдэд, гамшгаас хамгаалах иж бүрэн сургуулийг Баянжаргалан суманд 10 дугаар сарын 20-21-ний өдрүүдэд, Өлзийт суманд 11 дүгээр сарын 07-08-ны	100

								өдрүүдэд тус тус зохион байгуулж сумдын гамшигтай тэмцэх чадавхыг нэмэгдүүлсэн.	
	4	Гамшигтай тэмцэхэд шаардлагатай тоног төхөөрөмжийг нэмэгдүүлэх	Тоног төхөөрөмжийн хангалт		Хувь	65	74	Аймгийн Онцгой комиссыг хөдөлгөөнт удирдлагын байртай болгох санаачилга гаргаж худалдан авах тооцоо судалгаа гаргаж Орон нутгийн хөрөнгө оруулалтын гамшгийн эрсдэлийн санхүүжилтийн зардлаас 17 нэр төрлийн 19 сая төгрөгийн зардал шийдүүлж богино долгионы зэл антен 1, хэт богино долгионы гар станц 9, хэт богино долгионы машины станц 1, сансрын холбооны иридиум утас 1, суурин компьютер 1, нөүтбүүк 1, 42 инчийн телевиз 1, хурлын тоног төхөөрөмж хүлээн авч тохиргоо хийж Онцгой байдлын газрын автобусыг тохижуулан хөдөлгөөнт удирдлагын байртай болсон. Алба хаагчид 4 тасагт хуваарилагдан үүссэн цагийн байдалд холбоог шуурхай зохион байгуулж хөдөлгөөнт удирдлагын байрнаас газрын дарга, сумдтай цахимаар холбогдож дадлага сургуулийг шууд дамжуулсан, хэт богино долгионы станцуудаар радио холбоог зохион байгуулж мэргэжлийн ур чадвараа дээшлүүлсэн.	100
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр:* 3 Мэргэжлийн хяналтыг орон нутагт хэрэгжүүлэх**								
Зорилт	1	Бага дунд эрсдэлтэй иргэн аж ахуй байгууллагын тоо 2020 онд 2774 байсныг 2024 онд 2949 болгож нэмэгдүүлнэ.	Тухайн жилд бага эрсдэлтэй үнэлэгдсэн иргэн, ААНБ-ын тоо		Тоо	1103	1150	Мэргэжлийн хяналтын газар татан буугдсан учир хэрэгжилт гарах боломжгүй.	-
			Тухайн жилд дунд эрсдэлтэй үнэлэгдсэн иргэн, ААНБ-ын тоо		Тоо	1671	1749		
Арга хэмжээ	1	Иргэдийн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, чанартай бүтээгдэхүүн үйлчилгээ хэрэглэх нөхцөлийг бүрдүүлэх замаар	Тухайн жилд иргэн, ААНБ-дад өгсөн албан шаардлагын		Хувь	57.6	70		-

		хуулийн хэрэгжилтийг хангуулж албан шаардлагын хэрэгжилтийн хувийг нэмэгдүүлэх	хэрэгжилтийн дундаж хувь						
	2	Их, дунд эрсдэлтэй үнэлэгдсэн иргэн, ААНБ-ыг төлөвлөгөөт шалгалтад хамруулах	Тухайн жилд шалгалтад хамрагдах иргэн, аж ахуй нэгжийн тоо		Тоо	325	350		-
	3	Иргэн, ААНБ-дад салбарын сургалтыг зохион байгуулж мэргэжил арга зүйн удирдлагаар хангах	Тухайн жилд сургалтад хамрагдсан иргэний тоо		Тоо	440	560		-
	4	Болзошгүй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, зөрчил, дутагдал, хууль бус үйл ажиллагааг таслан зогсоох зорилгоор урьдчилан сэргийлэх шалгалт хийх.	Тухайн жилд хийх урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний тоо		Тоо	28	30		-
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр:* 4 Хууль ёс, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлыг хангах, иргэдийн эрх, эрх чөлөөг хамгаалах**								
Зорилт	1	Гэмт хэрэг 2019 онд 211 бүртгэгдсэн байсныг 2024 онд 190 болгон бууруулна.	Бүртгэгдсэн гэмт хэргийн тоо		Тоо	211	195	Аймгийн хэмжээнд 2023 оны 11 сарын байдлаар 246 гэмт хэрэг бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 7 нэгж буюу 2.8 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна.	100
Арга хэмжээ	1	Гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас хохирсон иргэдэд үйлчлэх түр хамгаалах байртай болох	Түр хамгаалах байртай болсон эсэх		Тийм-1 Үгүй-0	0	-	Аймгийн 2023 оны төсөвт хүүхэд хамгаалал болон хүчирхийллийн чиглэлээр "Түр хамгаалах байр"-ны 250,0 сая төгрөгийг шийдвэрлүүлэн 05 дугаар сард тус байрыг хүлээн авсан. Энэ оны 11 дүгээр сарын байдлаар аймгийн хэмжээнд гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас үйлдэгдсэн гэмт хэрэг 8 бүртгэгдсэн ба урьд оны мөн үетэй харьцуулахад 11 нэгж буюу 57.9 хувиар буурсан эерэг үзүүлэлтэй байна.	100
	2	Зам тээврийн осол, гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх үр	Зам тээврийн ослын бууралт		Тоо	30	27	Зам тээврийн ослоос урьдчилан сэргийлэх иргэдийн амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгөд учрах хохирлыг бууруулах, буруу дадал	100

		нөлөөтэй нэгдсэн болон хэсэгчилсэн арга хэмжээг үе шаттай зохион байгуулах						хэвшлийг арилгахад чиглэсэн “Уусан бол бүү жолоод”, “Мотоцикл ба хамгаалах малгай”, “Тээврийн хэрэгслийн гэрэлтүүлэх хэрэгсэл”, “Тээврийн хэрэгслийн бүрэн бүтэн байдал”, “Хүүхэд-Хөдөлгөөний аюулгүй байдал”, “Нэг зам-Нэг соёл”, “Хичээх өдөр”, “Замын хөдөлгөөний цагаан толгой”, “Мэдэгдэл”, “Халтиргаа”, “Цагийн менежмент”, “Ургац” зэрэг нэгдсэн арга хэмжээ 12, “Гэрэл”, “Хүн тээвэр”, “Хөдөлгөөний аюулгүй байдал” зэрэг хэсэгчилсэн арга хэмжээ 3-г зохион байгуулж, биелэлт үр дүнг тооцсон. Гарч болзошгүй зам тээврийн ослоос урьдчилан сэргийлэх зорилгоор иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагад 13 мэдэгдэл хүргүүлж хариуг хугацаанд нь авч, мэдэгдлийн мөрөөр зохион байгуулсан арга хэмжээг шалган үнэлэлт дүгнэлт өгсөн. 2022 онд нийт 92 зам тээврийн осол бүртгэгдсэн бол 2023 онд 84 зам тээврийн осол, хэрэг бүртгэгдсэн нь өмнөх оноос 22.6 хувиар буурсан үзүүлэлттэй.	
	3	Гудамж талбай, сумын төвүүдэд дэвшилтэт технологи бүхий камержуулалтын системийг нэвтрүүлэх	Гудамж, талбайд үйлдэгдсэн гэмт хэргийн бууралт		Тоо	28	22	Гудамж талбайд үйлдэгдсэн гэмт хэрэг 11 сарын байдлаар 18 бүртгэгдсэн нь өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 4 нэгж буюу 18,2 хувиар буурсан.	100
			Камержуулалд хийгдсэн сумын тоо	ОНТ 37.0 сая	тоо	3	12	Өлзийт сум орон нутгийн хөгжлийн сангийн 17,0 сая төгрөгийн өртөг бүхий сумын төвийн камержуулалтын ажлыг хийж гүйцэтгэн хяналтын системийг тус сумын цагдаагийн хэсэгт байршуулсан. Эрдэнэдалай сум 2, Гурвансайхан сум орон нутгийн хөгжлийн сангийн 20,0 сая төгрөгийн хөрөнгөөр төсвийн 5 байгууллагад 17, аж ахуйн нэгжүүд 25, Говь-угтаал сум 5, Луус сум 2 нийт 53 камер шинээр суурилуулсан. Дэлгэрцогт сум 72, Өндөршил, Дэрэн сумдууд цамхагт гэрэл 8, Гурвансайхан 45, Адаацаг 105 гэрэлтүүлгийг нийт 176,600,0 сая төгрөгөөр шийдвэрлэсэн.	

	4	Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх ажлыг үе шаттай зохион байгуулах	Мал хулгайлах гэмт хэргийн бууралт		Тоо	29	24	Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, иргэдийн хариуцлагыг нэмэгдүүлэх, оролцоо хамтын ажиллагааг сайжруулах зорилгоор “Мал-Мах” нэгдсэн арга хэмжээний хүрээнд 10 суманд нийт 12 малчдын бүлгийг шинээр бий болгож, мал хулгайлах гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, хамтран ажиллах чиглэлээр яриа таниулга хийсэн. “Мал, мах-2023” арга хэмжээний хүрээнд мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох зорилгоор байнгын болон хөдөлгөөнд пост ажиллуулахаар 3,7 сая төгрөгийн санхүүгийн дэмжлэг үзүүлсэн. 2023 оны 06 дугаар сарын 06-ны өдөр “Малчдын чуулга уулзалт”-ыг зохион байгуулсан. Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр малчид, мал бүхий иргэдэд мал хулгайлах гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, сонор сэрэмж, хариуцлагаа дээшлүүлэх, цахим гарал үүслийн гэрчилгээг харьяа мал эмнэлгийн нэгжээс хэрхэн авах талаар 2 төрлийн видео шторк, 4 төрлийн постер хийж цахим орчинд байршуулан иргэдэд хүргэсэн. Мал хулгайлах гэмт хэрэг 2023 оны 11 дүгээр сарын байдлаар 2 бүртгэгдсэн нь өмнө оны мөн үеэс 9 нэгжээр буюу 81,8 хувиар буурсан ба хэргийн илрүүлэлт 100 хувьтай.	100
Зорилт	2	Төрийн байгууллагуудын Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн стандартын хэрэгжилт 2019 онд 86.9 хувьтай байсныг 2024 онд 90 хувьд хүргэнэ.	Стандартын хэрэгжилтийн хувь		Хувь	86,9	89	Тус онд нийт 121 сум, байгууллагын 400 гаруй төрийн албан хаагч болон архив бичиг хариуцсан ажилтан нарт архив, албан хэрэг хөтлөлтийн эрх зүйн актуудаар сургалт зохион байгуулсан. Гурвансайхан сумд зүүн сумдын төрийн албан хаагчдын зөвлөгөөнд оролцож арга зүйн туршлага солилцох, архивын программ баримт бичгийг цахимд шилжүүлэх талаар сургалт зохион байгуулснаар албан хэрэг хөтлөлтийн стандартын хэрэгжилт 85%-д хүрээд байна.	85

Арга хэмжээ	1	Сум, байгууллагын архив, албан хэрэг хөтлөлт хариуцсан албан хаагчдыг мэргэжлийн сургалтад үе шаттай хамруулах	Тухайн жилд хамрагдсан албан хаагчдын тоо		Тоо	5	25	"Архивчдын хөгжил" сургалтын төвтэй хамтран сум, байгууллагын архив, бичиг хэргийн ажилтнуудад сургалт зохион байгуулсан ба суралцагчдын төлбөрийн 50%-ийг аймгийн Хүний нөөцийг хөгжүүлэх хөтөлбөрөөс гаргаж орон нутгаас дэмжлэг үзүүлсэн. Тус сургалтад нийт 98 албан хаагч хамрагдсан. Мөн Архивын ерөнхий газраас зохион байгуулж буй анхан болон мэргэшүүлэх шатны сургалтад сум, байгууллагын бичиг хэргийн 15 ажилтан хамрагдсан. Өлзийт, Хулд, Дэрэн, Цагаандэлгэр сумдад зөвлөн туслах арга зүйгээр хангаж ажилласан. Тус сумдад архив, албан хэрэг хөтлөлтийн хууль тогтоомжоор төрийн албан хаагчдад эрх зүйн сургалт хийж, нийт 34 сум байгууллагын холбогдох ажилтанг арга зүйгээр хангаж ажилласан.	100
	2	Сум, байгууллагыг архив, албан хэрэг хөтлөлтийн чиглэлээр арга зүйгээр хангах	Тухайн жилд арга зүйгээр хангагдсан сум, байгууллагын тоо		тоо	8	15		
	3	Сум, байгууллагууд архивд зориулалтын нягтруулсан шүүгээ болон тавиуртай болгох	Нягтруулсан шүүгээ, тавиуртай болсон сум, байгууллагын тоо		тоо	18	35	Архивын баримтын хадгалалт хамгаалалтыг сайжруулах зорилгоор нийт 30 сум, байгууллага зориулалтын нягтруулсан шүүгээ болон төмөр тавиуртай болсон.	70
Зорилт	3	Төрийн архивын 1970-2000 оны баримтыг цахим хэлбэрт шилжүүлнэ.	Цахим хэлбэрт шилжүүлсэн баримтын эзлэх хувь		хувь	20.6	80	Тус онд Төрийн архивт хадгалагдаж байгаа 1970-2000 оны нийт баримтаас 29 хөмрөг үүсгэгч байгууллагын 42 дансны 2826 хадгаламжийн нэгжийн 255,009 хуудас баримтыг цахим хэлбэрт шилжүүлснээр цахимын төлөвлөгөө 100%-тай хэрэгжүүлсэн.	100
Арга хэмжээ	1	Төрийн архивын удирдлагын 1960-1980 оны баримтын 95 хувийг цахим хэлбэрт шилжүүлэх	Цахим хэлбэрт шилжүүлсэн хувь		Хувь	90	93	Төрийн архивт хадгалагдаж байгаа 1960-1980 оны удирдлагын баримтыг 100 хувь цахимд шилжүүлж, иргэдэд лавлагаа баримтыг цахимаас үйлчилж цаасан баримтыг байнгын ашиглалтаас гарган хамгаалалтад авсан.	100
	2	Төрийн архивыг зориулалтын нягтруулсан шүүгээ болон шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах	Нягтруулсан шүүгээний тоо		тоо	56	63	Энэ онд Төрийн архивын баримт бичгийн хадгалалт хамгаалалтыг сайжруулах зорилгоор 13,200,000 сая төгрөгийн үнэ бүхий 32 ширхэг нягтруулсан шүүгээ, 1 дүгээр хадгаламжийн сангийн гадна хаалганд 400,000 мянган төгрөгийн ухаалга цоожийг	100
			Тоног төхөөрөмжийн хангалт		хувь	50	90		

								суурилуулсан. Архивын тасгийн ажилчдыг ажиллах нөхцөл боломжоор хангах үүднээс хурдын скайнер, ширээний компьютер, баримт зөөх тэргэнцэр, А3-ийн олон үйлдэлт канон зэрэг нийт 11,790,000 сая төгрөгийн техник тоног төхөөрөмжөөр хангагдсанаар тоног төхөөрөмжийн хангалт 90%-тай.	
	3	Төрийн архивын орон тоог нэмэгдүүлэх	Нэмэгдсэн ажилтны тоо		тоо	0		Баримт бичиг цахимжуулалтын ажилд гэрээт ажилтан авах ажлын зарыг цахимд байршуулан бүртгэж, 2 ажилтныг сонгон авч гэрээ байгуулан ажиллаж байна.	100
	Ерөнхий чиг үүргийн нэр: 5 **Нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөлт, төсөв санхүү, статистик**								
	Үндсэн чиг үүргийн нэр: 1 **Бодлогын баримт бичгийг оновчтой төлөвлөж, хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх**								
Зорилт	1	Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилтийн дундаж хувь 81.7 хувь байсныг 2024 онд 86 хувьд хүргэнэ.	Хэрэгжилтийн дундаж хувь		Хувь	81.7	85	Хууль тогтоомж тогтоол шийдвэрийн хэрэгжилт, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилт 93.3%-тай, аймгийн Засаг даргаас батлан гарсан захирамжийн 4 дүгээр улирлын хэрэгжилт 93%-тай, АЗДҮАХ 2023 оны жилийн эцсийн хэрэгжилт Аймгийн ИТХ-аас Засаг даргад үүрэг болгосон тогтоолын хэрэгжилт 93.3%-тай нийт 5 бодлогын баримт бичгийг хуваарийн дагуу авч нэгтгэн ХШҮ хийлгэсэн.	100
Арга хэмжээ	1	Хууль тогтоомж, тогтоол шийдвэрийн хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийх	Хяналт шинжилгээ хийсэн тоо		Тоо	3	4	Хууль тогтоомж тогтоол шийдвэрийн 1-11 дүгээр сар, хагас жил, жилийн эцсийн хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийлгэсэн.	100
	2	Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийх	Хяналт шинжилгээ хийсэн тоо		Тоо	3	4	Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 18 заалтын 1-12 дугаар сар, хагас жил, жилийн эцсийн хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ үнэлгээг хийлгэсэн.	100
	3	Аймгийн хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөний биелэлтэд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийх	Хяналт шинжилгээ хийсэн тоо		Тоо	0	2	Аймгийн хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөний биелэлтэд хэлтэс, агентлагуудад 2 удаа хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийж арга зүйн зөвлөгөө өгч ажилласан.	100

	4	Аймгийн Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийх	Хяналт шинжилгээ хийсэн тоо		Тоо	2	3	Засаг даргын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 2023 оны төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд 10 дугаар сарын байдлаар явцын хяналт шинжилгээ хийхэд 48 зорилтын 195 арга хэмжээг хэрэгжүүлж ажилласан. Зорилтын дундаж 87,3%, арга хэмжээний дундаж **89,17** хувьтай, зорилт арга хэмжээний дундаж хувь 88,2 хувьтай байгаа нь "Тодорхой үр дүнд хүрсэн үр дүнтэй.	100
	5	Эдийн Засаг нийгмийн хөгжлийн үзүүлэлтийн үнэлгээний үзүүлэлтэд явцын хяналт шинжилгээ хийх	Хяналт шинжилгээ хийсэн тоо		Тоо	1	2	Эдийн Засаг нийгмийн хөгжлийн үзүүлэлтийн үнэлгээний үзүүлэлтэд хэлтэс, агентлагуудад 2 удаа хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийж арга зүйн зөвлөгөө өгч ажилласан.	100
	6	Сумын Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд явцын хяналт шинжилгээ хийх	Хяналт шинжилгээ хийсэн тоо		Тоо	1	2	Сумын Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд явцын хяналт шинжилгээ үнэлгээг 2 удаа хийсэн.	100
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр:* 2 Нутаг дэвсгэртээ татварын бодлогыг хэрэгжүүлэх**								
Зорилт	1	Татварын бааз суурийг нэмэгдүүлж, татварын тайлагналт, хураалтын үйл ажиллагааны цахимжуулалт 93.9 хувь байсныг 100 хувьд хүргэнэ.	Цахимжуулалтын дундаж хувь		Хувь	93,9	100	Цахим татварын систем шинэчлэгдэн арилжааны банкуудын цахим банкны системүүд мөн киоск, пос системээр татвараа төлдөг болсон. Төрийн сангийн гүйлгээний цахим системд шилжсэнээр бүх төрийн байгууллагын гүйлгээ цахимжсан. Татварын орлогын төлөвлөгөөг 100 хувь, бааз суурийг нэмэгдүүлэх ажлыг зохион байгуулж зорилтот түвшинг 100 хувь биелүүлсэн. Татварын хэлтэст гэрэгэ КИОСК, 8 сумын татварын байцаагч гэрэгэ ПОС машинаар үйлчилж байна.	100
			Татварын бааз суурийг нэмэгдүүлсэн хувь		хувь	-	6	Улсын бүртгэлийн хэлтэст бүртгүүлэн бүртгэгдвэл зохих 56 хуулийн этгээдийг 100 хувь бүртгэсэн давхардсан тоогоор татварын төрлийн бүртгэлд 1217 иргэн, хуулийн этгээд 90 татвар төлөгчийн 202 төрөл нийт 1419 төрөл нэмэгдэж 46664 татвар төлөгчийн төрлийн бүртгэлээр бүртгэгдэж зорилтот түвшинг хангасан.	

Арга хэмжээ	1	Улс, орон нутгийн төсвийн орлогын төлөвлөгөөг жил бүр 100 хувь биелүүлэх	Төсвийн орлогын төлөвлөгөөний биелэлтийн хувь		Хувь	100	100	2023 оны эхний 11 сарын урьдчилсан мэдээгээр төсвийн орлогын төлөвлөгөө 12,301,580.0 мянган төгрөг биелүүлэхээс 13,468,796.0 мянган төгрөг төвлөрч 109.0 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. 1.Улсын төсвийн орлого 1968998,0 мянган төгрөгийн төлөвлөгөөтэйгээс 2496395,0 мянган төгрөг төвлөрч 127 хувь 2.Аймгийн төсвийн орлого 1,155,590,0 мянган төгрөгийн төлөвлөгөөтэйгээс 1,654,475,0 мянган төгрөг төвлөрч 143 хувь 3.Сумын төсвийн орлого 9,176,992,0 мянган төгрөгийн төлөвлөгөөтэйгээс 9,317,926,0 мянган төгрөг төвлөрч 102 хувь	100
	2	Татварын тайлан буюу цахимаар ирүүлбэл зохих тайлангийн хувийг нэмэгдүүлэх	Цахимаар ирүүлсэн тайлангийн хувь		Хувь	81.8	91	Татвар төлөгчийн татварын тайланг 100 хувь цахимаар хүлээн авч байна. Үүнээс: Суутган-1 татварын тайлан 1069 татвар төлөгч ирүүлэхээс 965 буюу 90.3 хувь, Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар суутган төлөгчийн 2944 тайлан хүлээн авахаас 2937 тайлан хүлээн авч 99.76 хувь, Дотоодын архины онцгой албан татварын 11 тайлан хүлээн авахаас 11 тайлан хүлээн авч 100 хувь Ашигт малтмал нөөц ашигласны төлбөрийн тайлан 54 тайлан хүлээн авахаас 52 тайлан хүлээн авч 96.3 хувь, Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн 21 тайлан хүлээн авахаас 19 тайлан хүлээн авч 90.47 хувь хүлээн авсан байна. Нийт 4099 тайлан хүлээн авахаас 3984 тайлан хүлээн авч 97.19 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.	98

	3	Татвар төлөгчийн төрлийн тоог нэмэгдүүлэх ажлыг зохион байгуулах	Татвар төлөгчийн төрлийн тоо		тоо	43505	46115	Давхардсан тоогоор татварын төрлийн бүртгэлд 1217 иргэн, хуулийн этгээд 90 татвар төлөгчийн 202 төрөл нийт 1419 төрөл нэмэгдэж 46664 татвар төлөгчийн төрлийн бүртгэлээрээ бүртгэгдэж зорилтот түвшинг хангасан.	100
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр: 3* Орон нутгийн төсвийн бодлогыг хэрэгжүүлэх**								
Зорилт	1	Төсвийн төлөвлөлт, хэрэгжилтийг нэгдсэн удирдлагаар хангаж төсвийн ил тод байдал, сахилга батыг сайжруулна.	Шилэн дансны хэрэгжилтийн дундаж хувь		хувь	91,3	96	Шилэн дансны системээр орон нутгийн болон төсвийн байгууллага, ОНӨҮГазрын 147 байгууллага тогтоосон хугацаанд байршуулах нийт 20458 мэдээллийг цахим сүлжээнд байршуулан мэдээлсэн ба хэрэгжилт 97.2 хувьтай.	100
			Зөрчилгүй дүгнэлтийн тоо		100	105	120	Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн нэгтгэсэн 2022 оны санхүүгийн тайланг хуулийн хугацаанд аудитад оруулж Зөрчилгүй дүгнэлт авлаа. Орон нутгийн 119 сан, байгууллагын санхүүгийн тайлан аудитад хамруулж үүнээс түүвэрт 79, дүгнэлттэй 40 байгууллага хамрагдаж 1 байгууллага хязгаарлалттай дүгнэгдэж зөрчилгүй дүгнэлттэй байгууллагын эзлэх хувь 97,0 байна.	
Арга хэмжээ	1	Төсвийн төлөвлөлт, хэрэгжилтийг зохион байгуулж төрийн сангийн төлбөр тооцоог үе шаттайгаар цахимжуулах	Цахимжуулсан сумдын тоо		тоо	0	15	Төрийн сангийн удирдлагын цахим системийг 15 сум, агентлагийн нийт 136 байгууллагад нэвтрүүлэх сургалтыг Сангийн яамтай хамтран 3 удаагийн сургалтыг зохион байгуулж үүний үр дүнд 169 байгууллагыг цахим төлбөр тооцоонд нэвтрүүлж төлбөр тооцоог 100 хувь цахимаар саатгалгүй гүйцэтгэж байна.	100
	2	Эрсдэлд суурилсан дотоод аудитын төлөвлөгөөний дагуу орон нутгийн төсөв, санхүүгийн үйл ажиллагаанд дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтыг зохион байгуулж, төсвийн үр ашиг, хууль	Эрсдэлтэй байгууллагын бууралт		Тоо	89	75	2023 оны хяналт шалгалтын төлөвлөгөөг 2022 оны эрсдэлд суурилан төлөвлөсөн. Эрсдэлтэй байгууллага, нэгжийн тоо өмнөх оноос 21 буюу 19 хувиар буурсан. 2023 онд 71 байгууллага, нэгжид хяналт шалгалт хийхээр төлөвлөсөнөөс 10 байгууллага, нэгжид дотоод аудит, 60 байгууллага нэгжид санхүүгийн хяналт шалгалт, 1 нэгжид буюу аймгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн шилэн дансны хэрэгжилтэд явцын хяналт	100

		тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангуулах.						шалгалт хийхээр батлуулсан. Төлөвлөгөөт бус санхүүгийн хяналт шалгалтыг Сангийн яамны нэгдсэн удирдамжаар аймгийн Нийгмийн даатгалын хэлтэс, Авлигатай тэмцэх газрын хүсэлтээр ГБХЗХГазар, аймгийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын хүсэлтээр "Говь гурван сайхан ХХК"-ны нийгмийн хариуцлагын хүрээнд өгөгдсөн хандив, тусламжийн үйл ажиллагаанд, Луус сумын Засаг даргын хүсэлтээр Луус сумын Соёлын төв, Аймгийн засаг даргын хүсэлтээр "Нэгдсэн эмнэлэг"-т нийт 5 байгууллагад нэгжид хийсэн. Гүйцэтгэлээр 75 байгууллага, нэгжид дотоод аудит болон санхүүгийн хяналт шалгалт хийж тайлан танилцуулгыг баталгаажуулсан ба хорооны хурлаар танилцуулсан тогтоолоор баталгаажуулсан.	
			Зөвлөмжийн хэрэгжилтийн хувь		хувь	85	90	2023 оны хяналт шалгалтын төлөвлөгөө болон төлөвлөгөөт бус 9 сумын 61 байгууллага, аймгийн төвийн 13 байгууллага нийт 74 байгууллагад давхардсан тоогоор 146 зөвлөмж өгөгдсөн ба зөвлөмжийн хэрэгжилт 98 хувьтай.	
	3	Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтийг хангуулах	Шилэн дансанд хийсэн явцын хяналтын тоо		Тоо	4	4	Шилэн дансны системээр орон нутгийн болон төсвийн байгууллага болон ОНӨҮГазрын 147 байгууллага тогтоосон хугацаанд байршуулах нийт 20458 мэдээллээс 89.2 хувь буюу 18267 мэдээллийг хугацаанд 8 хувь буюу 1650 мэдээллийг хугацаа хожимдуулан цахим сүлжээнд байршуулан мэдээлж, нийт мэдээлэх мэдээний гүйцэтгэл 97.2 хувьтай. Шилэн дансны хэрэгжилтийн хяналтыг улирал бүр байршуулж 3-р улирлын дүнг дотоод аудитын хорооны хурлаар хэлэлцүүлэн тогтоолоор баталгаажуулан төсвийн ерөнхийлөн захирагч болон шууд захирагч нарт зөрчлийг арилгах талаар үүрэг өгөгдөж хэрэгжилтийг тооцсон.	100
	4	Бүх шатны төсөв захирагч нарыг	Тухайн жилд зохион		2	3	6	Дундговь аймгийн Өлзийт сумын уугуул доктор, профессор Ланганы Отгонтуяа, Аймгийн ИТХ-ын ажлын албатай хамтран	100

		мэдээллээр хангах ажлыг зохион байгуулах	байгуулах сургалтын тоо					аймаг, сумын ИТХ-ын төлөөлөгчид, орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн болон шууд захирагчид, нийт 200 орчим албан хаагчид орон нутгийн төсвийн эрх зүйн зохицуулалт, төсвийн төлөвлөлт, хяналт, орон нутгийн өмчийн удирдлагын онол, арга зүйн мэдлэг, практик ур чадварыг эзэмшүүлэн төрийн бүтээмжийг дээшлүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор “Орон нутгийн төсвийн төлөвлөлт, хяналт, өмчийн удирдлага” сэдэвт сургалт зохион байгуулсан. “Удирдлагын манлайлал“ сургалт зөвлөгөөнөөр бүх төсөв захирагч нарт болон сумдын Санхүүгийн албаны дарга, ИТХ-ийн нарийн бичгийн дарга нарт Сумын төсөв батлах, тогтоолын хавсралт хэрхэн бэлдэх, төсвийн талаар сургалтыг тусгайлан зохион байгуулсан. Орон нутгийн нягтлан бодогч, төрийн сангийн албан хаагчдыг Улаанбаатар хотод Сангийн яам, Ситиэс ХХК-тай хамтран төрийн сангийн удирдлагын цахим систем, НББ-ийн шинэчилсэн программын сургалтыг 10 дугаар сарын 16,17-ны өдрүүдэд зохион байгуулж тус онд давхардсан тоогоор 3 удаагийн танхимын сургалтаар 478 төсөв захирагч нарыг сургалтад хамруулсан байна.	
	5	Аймгийн аж ахуйн нэгж, төсөвт байгууллагад нягтлан бодох бүртгэлийн стандартыг нэвтрүүлэн санхүүгийн тайлан тушаалтын хувийг нэмэгдүүлэх	Тайлан тушаалтын дундаж хувь		хувь	80	92	2022 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайланг 694 аж ахуйн нэгж, 2023 оны хагас жилийн санхүүгийн тайланг 73 аж ахуйн нэгж, байгууллага ирүүлэхээс 70 аж ахуйн нэгж, байгууллага ирүүлж тайланг 95,9 хувьтай нэгтгэгдсэн.	100
	Үндсэн чиг үүргийн нэр: 4 **Статистикийн бодлого, үйл ажиллагааг орон нутагт хэрэгжүүлэх**								
Зорилт	1	Аймгийн нийгэм, эдийн засгийн статистик мэдээллийн бодит байдал чанар, хүртээмжийг сайжруулна.	Хэрэглэгчдийн сэтгэл ханамжийн түвшин		Хувь	60	75	2023 онд сумдын статистик хариуцсан ажилтан, багийн Засаг дарга нарт чадавхжуулах 4 сургалтыг цахим хэлбэрээр зохион байгуулж, давхардсан тоогоор 104 сум багийн ажилтнуудыг хамруулсан бол танхимаар 1 удаагийн сургалт зохион	100

								байгуулж 80 хүн хамруулсан. Хамралтын дундаж хувь 100 хувь	
Арга хэмжээ	1	Албан ёсны Статистик мэдээлэл үзүүлэлтийг тооцох захиргааны болон албан ёсны статистик мэдээг цуглуулах, боловсруулах, дамжуулах	Хамрагдалтын хувь		Хувь	100	100	ҮСХ-ны даргын 2022 оны А/273 дугаар тушаалын 2 дугаар хавсралтын дагуу 2023 онд 48 нэр төрлийн 3627 мэдээг, ирсэн хүрээг 100 хувь хамруулан боловсруулж хугацаанд дамжууллаа. Мөн цаг үеийн шаардлагаар 5 төрлийн 9595 мэдээг дамжуулсан байна.	100
	2	Цахим хуудсаар дамжуулан хэрэглэгчдийг статистикийн мэдээллээр хангах	Гаргасан танилцуулга, инфографикийн тоо		Тоо	36	42	2023 онд сарын 12 танилцуулга, салбарын 5 танилцуулга, өврийн дэвтэр 1, жилийн эмхэтгэл 1, нийт 19 танилцуулга гаргасан байна. Инфографик шинээр 7, долоо хоногийн үнэ 50 хийж нийт 76 инфографик	100
			Цахим хуудасны хандалтын тоо		тоо	1010001	1283206	2022 онд байгууллагын цахим хуудсыг дараах байдлаар тогтмол баяжуулж ажилласан . -Цаг үеийн 57 мэдээ, мэдээлэл -22 нэр төрлийн 97 үзүүлэлтийн динамик баяжилт -2022 оны 12 сарын танилцуулга, 2023 оны 1-12 сарын танилцуулга, прэсэнтэйшн -5 салбарын танилцуулга, 1 өврийн дэвтэр, Жилийн эмхэтгэл, 15 шинэ инфографик 7 хоног бүр үнийн мэдээ, төсвийн мэдээ 12, хэлтсийн даргын 11 тушаалыг оруулж цаг тухай бүр баяжуулсан. Цахим хуудасны хандалт 1283220 /Тус хэлтсийн сайт ҮСХ-ны салбар сайт бөгөөд ҮСХ-ны сайтад хийгдэж буй засвартай холбоотой хандалт тоологдохгүй байгаа тул тоологдож байсан үеийн хандалттай хувь тэнцүүлэн тооцсон болно/	
	3	Тооллого судалгаа явуулах	Тухайн жилд зохион байгуулсан тооллого судалгааны тоо		Тоо	4	3	2023 онд 10 түүвэр судалгааг зохион байгуулсан байна. Үүнд: -ӨНЭЗС-нд нийт 194 өрх үүнээс үндсэн 156,нөөц өрх 34, орлуулсан 4 өрх хамрагдсан байна. -АХСудалгаанд 440 өрх үүнээс үндсэн 366, нөөц өрх 58, орлуулсан 16 өрх хамрагдсан	100

								-АЗС-нд нийт 72 өрх үүнээс үндсэн 55, нөөц өрх 13, орлуулсан өрх 4 хамрагдсан байна. -НАБ судалгаанд 440 өрх үүнээс үндсэн 366,нөөц өрх 58, орлуулсан 16 өрх хамрагдсан -ЦАСудалгаанд 12 сумын 462 өрх хамрагджээ. -Зөвлөлдөх санал асуулга, -Малын хагас жилийн түүвэр судалгаанд малтай өрхийн 16% буюу 1445 өрх, аж ахуйн нэгж сонгогдон мэдээллийг бүрэн цуглуулж LIVESTOCK программд шивж, бүрэн оруулан алдааг засварласан. -Нийгмийн үзүүлэлтийн түүвэр судалгаанд нийт 6 сумын 12 багийн 300 өрх -Гэмт хэргийн хохирогчийн судалгаанд 5 сумын 7 багийн 175 өрх, малын ашиг шим нэмүү өртгийн туршилт судалгаанд нийт 152 өрх ААН хамрагдсан.	
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр: 5* Худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулах**								
Зорилт	1	Худалдан авах ажиллагааны гүйцэтгэгч орон нутгийн аж ахуйн нэгжийн эзлэх хувь 2020 онд 30 байсныг 2024 онд 40 хувьд хүргэнэ.	Орон нутгийн ААН-ийн эзлэх хувь		хувь	30	36	2023 онд улсын болон болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт, төсөл хөтөлбөрийн нийт 19.2 тэрбум төгрөгийн 72 бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авахаар төлөвлөн бөгөөд үүнээс 3 төсөл арга хэмжээг харьяа сумдын засаг дарга нарт эрх шилжүүлсэн, шууд худалдан авалтын 10 төсөл арга хэмжээ байна.Тендер шалгаруулалт зохион байгуулах 59 төсөл арга хэмжээнээс 56 тендер шалгаруулалтыг цахим хэлбэрээр зохион байгуулж 17 тендерт орон нутгийн аж ахуй нэгж оролцсоноос 9 шалгарч гэрээ байгуулсан бөгөөд нийт оролцсон тендерийнхээ 52,9 хувьд орон нутгийн аж ахуй нэгж шалгарсан байна.	100
Арга хэмжээ	1	Орон нутагт бүртгэлтэй аж ахуйн нэгжид чадавхжуулах сургалт зохион байгуулах	Сургалтад хамрагдсан аж ахуй нэгжийн тоо		тоо	15	25	"Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах" тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг Улсын их хурлын чуулганы 2023 оны зургаадугаар сарын 16-ны өдрийн нэгдсэн хуралдаанаар баталсан бөгөөд 12 дугаар	100

								сарын 1-ний өдрөөс дагаж мөрдөхөөр заасан. Тус ажлын хүрээнд Сангийн яамтай хамтран хуулийн шинэчилсэн найруулгаар орон нутгийн төрийн байгууллага болон аж ахуйн нэгжийн 70 иргэнд сургалтыг зохион байгууллаа.	
	2	Зарлагдсан тендерийн урилга, үр дүнгийн мэдээллийг аймгийн вэбсайт болон пэйж хуудсаар тухай бүр мэдээлэх	Нийт зарлагдсан тендерээс вэбсайт болон пэйж хуудсанд урилга, үр дүнг нийтэлсэн тендерийн эзлэх хувь		хувь	100	100	2023 оны жилийн эцсийн байдлаар дахин зарласан 56 тендер шалгаруулалтыг цахим хэлбэрээр зарлан зохион байгуулж урилга болон үр дүнг tender.gov.mn, dundgovi.gov.mn, газрын пейж хуудсаар тухай бүр олон нийтэд хүргэн ажилласан.	100
	***Ерөнхий чиг үүргийн нэр: 6* Орон нутгийн дэд бүтэц**								
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр:1* , орон нутгийн чанартай авто зам**								
Зорилт	1	Аймгийн хэмжээнд хатуу хучилттай авто замын урт 2020 онд 17.7 км байсныг 2024 онд 25.9 км-т хүргэн замын арчилгаа, засварыг 80 хувь сайжруулна.	Хатуу хучилттай авто замын урт	УТ-3.4 тэрбум	км	17,7	24,2	2023 оны замын сангийн 559,7 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар Сайнцагаан сумын Номгон дэлгүүрийн урд замаас сургуулийн гудамж хүртэл зам талбайн тохижилтын ажлыг гүйцэтгэсэн бөгөөд тус ажлын хүрээнд 0,3 км хатуу хучилттай авто зам, явган хүний замын ажлууд хийгдсэн. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжиж буй Эрдэнэдалай сумын төвийн 2 км хатуу хучилттай авто замын ажил тус онд хийгдээгүй.	100
			Зам арчилгаа, засварын гүйцэтгэлийн хувь		хувь	30	70	2023 онд Мандалговь-УБ чиглэлийн авто замын урсгал засварт Дундговь авто зам засварыг гүйцэтгэх 1050.0 сая, улсын төсвөөс 193-198 дах км замд бүрэн засвар хийгдэх 3.7 тэрбум, Мандалговь-Даланзадгад чиглэлийн авто замын урсгал засварт Дундговь авто зам засвар арчилгаа хийх 950.0 сая, улсын төсвөөс 14-19 дах км замд бүрэн засвар хийгдэх 3.4 тэрбум, 19-23 дах км замд бүрэн засвар хийгдэх 2.8 тэрбум төгрөг тус тус батлагдаж улсын комисс хүлээж аваад байна.	100

Арга хэмжээ	1	Сайнцагаан, Сайхан-Овоо, Дэлгэрхангай сумдын төвийн хатуу хучилттай авто замын ажлын зураг, төсвийг хийлгэх	Зураг, төсөв хүлээн авсан тоо		тоо	2	5	2023 оны орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар ТХДЖТ-аас Шаргын хөшөөний уулзвар хүртэлх авто замын шинэчлэлт, Бор овооны урд замаас аймгийн ЗДТГ-ын зүүн талын авто машины зогсоол хүртэлх зам талбайн тохижилт, Сайнцагаан сумын 4, 6 дугаар цэцэрлэгийн автомашины зогсоол, Бүрдийн уулзвараас төв зам хүртэлх авто замын шинэчлэлтийн ажлын зураг, төсвийг "Классик роуд" ХХК гүйцэтгэж, хүлээлгэн өгсөн.	100
			Хөрөнгийн асуудлыг шийдвэрлэсэн сумдын тоо		тоо	2	4	2023 оны замын сангийн 559,7 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар Сайнцагаан сумын Номгон дэлгүүрийн урд замаас сургуулийн гудамж хүртэл зам талбайн тохижилтын ажлыг гүйцэтгэсэн бөгөөд тус ажлын хүрээнд 0,3 км хатуу хучилттай авто зам, явган хүний замын ажлууд хийгдсэн.	50
	2	Улсын болон орон нутгийн авто замын засвар, арчилгаанд хяналт тавих	Тухайн жилд хяналт хийсэн тоо		Тоо	5	4	Дээрх улсын төсвөөр хэрэгжиж буй улсын чанартай зам, замын байгууламжийн урсгал болон их засварын ажилд 2 удаа хяналт шалгалт хийж улсын комисст ажилласан.	100
	Үндсэн чиг үүргийн нэр: 2 **Нутаг дэвсгэрийн эрчим хүчний асуудал**								
Зорилт	1	Эрчим хүчний хангамжийн найдвартай эх үүсвэрийг 5 суманд шинэчлэл хийгдэн иргэдийн аюулгүй амьдрах орчин бүрдүүлнэ.	Тухайн жилд эх үүсвэртэй болсон сумын тоо		тоо	10	15	2023 онд Дундговь аймгийн Сайнцагаан, Дэрэн, Хулд сумдын 0.4 кВ-ын цахилгаан дамжуулан агаарын шугам, дэд станцын ажил 100 хувь хийгдэж эрчим хүчний найдвартай эх үүсвэрээр хангагдаж, эрчим хүчний алдагдал, хүчдэлийн уналт буурч иргэдийн тав тухтай амьдрах орчин бүрдсэн. Луус, Өлзийт сумдын ажил 70 хувьтай хийгдэж 2024 онд ашиглалтад оруулахаар Эрчим хүчний сайдын багцад тавигдан үе шаттай хийгдэж байна.	70
Арга хэмжээ	1	Аймгийн төвийн 0,4кв-ын хуваарилах сүлжээг 100 хувь шинэчилж, ашиглалтад оруулах	Гүйцэтгэлийн хувь		Хувь	0	-	Дэлхийн банкны санхүүжилттэй "Эрчим хүчний төсөл - 2" ажлын хүрээнд БЗӨБЦТС ТӨХК-ийн харьяа Дундговь цахилгаан түгээх сүлжээ салбарын 0.4кВ-ын хүчдэлийн түгээх сүлжээг шинэчлэх, цахилгаан хангамжийг сайжруулах ажил"-ын гүйцэтгэгч байгууллага болох Проект ватт ХХК нь нийт 4.1 тэрбум	100

								төгрөгөөр аймгийн төвийн 0.4кВ-ын 52км СИП шугам бүхий ЦДАШ, 3км КШ, 9ком КТПН маягийн дэд өртөө, ахуйн хэрэглэгчдийн 5800ш, ҮААН-ийн 400 хэрэглэгчийг ухаалаг тоолуураар солих ажлыг 100 хувь хийж гүйцэтгэсэн. 2023 оны 7 дугаар сард ашиглалтад хүлээн авч Дундговь цахилгаан түгээх сүлжээ салбарт хүлээлгэн өгсөн	
	2	Сайнцагаан, Дэрэн, Хулд, Луус, Өлзийт сумын төвийн 0,4кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам сүлжээний ажлын зураг төсөв боловсруулан хүлээн авах	Хүлээн авсан зураг, төсвийн тоо		тоо	2	8	Шугам ХХК, Мастер поент ХХК-ууд 3 сумын 0.4 кВ-ын цахилгаан дамжуулан агаарын шугам, дэд станцын зургийг 4.3 тэрбум төгрөг, Дэрэн , Хулд сумдын ажлын зургийг Дундговь цахилгаан түгээх сүлжээ салбар шугамын трассын дагуу 420.0 сая төгрөгөөр зураг төсөв боловсруулан хийсэн.	70
			Хөрөнгийн асуудал шийдвэрлэсэн сумдын тоо		тоо	10	15	5 сумдын 0.4 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын нийт хөрөнгө оруулалт нь нийт 4.720 тэрбум төгрөгөөр 3 сумдын 0.4 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугамыг ашиглалтад оруулсан	
	3	Аймгийн төвийн дулааны станцын ажлыг эхлүүлэх	Гүйцэтгэлийн хувь		Хувь	0	5	Эрчим хүчний яам "10 аймгийн төвд дулааны станц барих төсөл"-ийн төслийн хүрээнд Дундговь аймгийн дулааны станцын суурийн ажил 2022 оны 10 дугаар сард хийж дуусгасан. 2023 оны 04 дүгээр сарын 12-нд зуухны тоног төхөөрөмж бууж ажил эхэлсэн. Барилга угсралтын талбайд 2 зуухны краказны угсралт дууссан, 2 зуухны агаар халаагчийн 1,2 дугаар үе болон экономайзерын 1 дүгээр үе, зуухны шат тавцан хийгдсэн, зуух 1,2-ын нүүрний коллекторийн хоолой болон буух хоолойн угсралтын ажил дууссан.Түлш хүлээн авах конвейер №1,2 бутлуур, утаа сорогч, цахилгааны дэд станцын барилгын ажил хийгдэж өвлийн бэлтгэл ажлаа хийж барилга угсралтын ажил 36.8 хувьтай байна.	100
	Ерөнхий чиг үүргийн нэр: 7 **Орон нутгийн өмчийн удирдлага**								
	Үндсэн чиг үүргийн нэр: 1 **Орон нутгийн өмчит, өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийг удирдлагаар хангах, өмчийн бодлого, шийдвэр хэрэгжүүлэх**								

Зорилт	1	Орон нутгийн өмчийн хөрөнгийн ашиглалтыг сайжруулна.	Хөрөнгийн ашиглалт		Хувь	70	85	2023 жилийн эцсийн байдлаар Орон нутгийн өмчийн 22 байгууллагын 28 ашиглалтгүй барилга байгууламжийг ашиглах зорилгоор 177 иргэн, хуулийн этгээдтэй түрээсийн гэрээг байгуулан, түрээсээр эзэмшүүлэн, түрээсийн орлогын төвлөрүүлэлтэд хяналт тавьж, орлогын 30 хувийг орон нутгийн түрээсийн орлогын 100080000953 тоот дансанд төвлөрүүлэн ажиллалаа. 2023 онд аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар орон нутгийн өмчийн харилцаатай холбоотой нийт 43 тогтоол гарч үүнээс 24 байгууллагын 527.1 сая төгрөгийн балансын үнэ бүхий 31 тээврийн хэрэгсэл, 1 барилга байгууламжийг дуудлагаар худалдах, 5 байгууллагын 127.5 сая төгрөгийн балансын үнэ бүхий 13 ширхэг байгууламжийг актлах, нийт 587.2 сая төгрөгийн балансын үнэ бүхий 909 ширхэг ашиглалтын шаардлага хангахгүй болсон машин тоног төхөөрөмж, тавилга эд хогшил, програм хангамжийг акталж данснаас хасах, 4 байгууллагын ашиглалтын шаардлага хангахгүй болсон 32.2 сая төгрөгийн балансын үнэ бүхий 4 ширхэг автомашиныг актлах, 3 байгууллагын 229.7 сая төгрөгийн үнэ бүхий шугам сүлжээ, 126.9 сая төгрөгийн балансын үнэ бүхий хөрөнгийг төрийн өмчид шилжүүлэх, 214.8 сая төгрөгийн балансын үнэ бүхий 4 айлын 5 орон сууцыг хувьчлах, 4 байгууллагын 82.2 сая төгрөгийн балансын үнэтэй 4 тээврийн хэрэгслийг хэрэгцээт байгууллагад шилжүүлэх, 4 байгууллагын 15 ширхэг илүүдэлтэй ашиглахгүй байгаа тоног төхөөрөмжийг дутагдалтай байгаа байгууллагад балансаас балансад шилжүүлэх шийдвэр гаргуулан тогтоолын биелэлтэд хяналт тавин ажиллалаа. Хөрөнгийн ашиглалт 90 хувь.	100
Арга хэмжээ	1	Орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн эд хөрөнгийн эзэмшилт,	Тухайн жилд хамрагдсан орон нутгийн		тоо	142	113	Аймгийн Засаг даргын 2023 оны 09 дүгээр сарын 01-ны өдөр баталсан "Орон нутгийн өмчит байгууллагуудын эд хөрөнгийн	95

		захиран зарцуулалтын байдалд бүртгэлээр хяналт тавих	өмчит хуулийн этгээдийн тоо					ашиглалт, хадгалалт, хамгаалалт, худалдан авах ажиллагааны зохион байгуулалтад хийгдэх хяналт, шалгалтын удирдамж"-ын дагуу орон нутгийн өмчит 135 байгууллагын эд хөрөнгийн ашиглалт, хадгалалт, хамгаалалтад хяналт шалгалт хийж цаашид анхаарах асуудлаар зөвлөмж өгч ажилласан. Хяналт шалгалтын хүрээнд Төрийн болон орон нутгийн өмчийн эд хөрөнгийн 2022 оны улсын үзлэг тооллогоор илэрсэн зөрчил, дутагдлыг шийдвэрлэсэн байдал, хөрөнгийн ашиглалт, хадгалалт, хамгаалалт, агуулахын эмх цэгц, үндсэн хөрөнгийн тооллогын бүртгэл, сум, байгууллагын өмч хамгаалах байнгын зөвлөлийн үйл ажиллагаа, ажлын тайлан, орон нутгийн өмчийн хөрөнгийг түрээсийн журмын дагуу түрээслүүлж буй байдал, тогтоолын биелэлт, түүний хэрэгжилтийг заасан хугацаанд ирүүлдэг байдал зэрэгт хяналт тавьж ажилласан. Хяналт шалгалтын хүрээнд зарим байгууллагуудад эд хөрөнгийн түүвэрчилсэн тооллогыг хийж, хөрөнгийн бүртгэлд хяналт тавьж ажиллалаа. Мөн 13 сумын өмч хамгаалах байнгын зөвлөлийн 292 гишүүдэд Өмч хамгаалах байнгын зөвлөлийн ажиллах журам, эд хөрөнгийн эзэмшилт, ашиглалт, хадгалалт, хамгаалалт, анхаарах асуудлуудын талаар чадавхжуулах сургалт зохион байгуулсан.	
	2	Орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн ашиглалтгүй байгаа хөрөнгийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулан ашиглалтыг сайжруулах	Орлого төвлөрүүлэх хувь		Хувь	80	95	Орон нутгийн өмчит 22 байгууллагын ашиглалтгүй байсан 141 барилга, өрөө тасалгааг 177 иргэн, хуулийн этгээдтэй /давхардсан тоогоор/ түрээсээр ашиглуулах гэрээг байгуулан, түрээсийн орлого төвлөрүүлэлтэд хяналт тавьж ажилласан. Жилийн эцсийн байдлаар орон нутгийн түрээсийн орлогын дансанд 18.3 сая төгрөгийн орлого төвлөрүүлээд байна. Орон нутгийн өмчит 20 байгууллагын 21 тээврийн хэрэгсэл, 2 байгууллагын 5 барилгыг нээлттэй	100

								дуудлагын худалдаагаар худалдан борлуулж, орон нутгийн хөрөнгө борлуулсны орлогын дансанд нийт 228.8 сая төгрөгийн орлого төвлөрүүллээ. Акталсан хөрөнгө, барилга, их засвараас гарсан материалыг худалдан борлуулахад хяналт тавьж, орон нутгийн хөрөнгө борлуулсны орлогын 100080000962 тоот дансанд 693.5 мянган төгрөг төвлөрүүлсэн. 2023 оны жилийн эцсийн байдлаар орон нутгийн орлогын дансанд нийт 229.5 сая төгрөгийн орлого төвлөрүүлэн орлогын төлөвлөгөөг 100 хувь биелүүлсэн.	
	3	Улсын болон орон нутгийн төсөв, гадаад дотоодын зээл, тусламж хандив болон бусад эх үүсвэрээр хийгдсэн үндсэн хөрөнгийг орон нутгийн өмчид бүртгэх	Үндсэн хөрөнгийг бүртгэсэн хувь		Хувь	85	95	Улсын төсвийн 9.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар бий болсон барилга байгууламжийг 7 байгууллагын үндсэн хөрөнгийн дансанд бүртгэх тогтоолыг аймгийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлаар батлуулан, тогтоолын биелэлтийг ханган ажиллаж байна. 2023 онд улсын болон орон нутгийн төсөв, төсөл, хөтөлбөр, хандив тусламжаар бий болсон 3.6 тэрбум төгрөгийн тоног төхөөрөмж, тавилга эд хогшил, бусад үндсэн хөрөнгийг орон нутгийн өмчит 67 байгууллагын үндсэн хөрөнгийн дансанд бүртгэхэд хяналт тавьж ажилласан. Хөрөнгийн бүртгэл 100%.	100
	Ерөнхий чиг үүргийн нэр: 8 **Хөдөлмөр, нийгмийн хөгжил хамгаалал**								
	Үндсэн чиг үүргийн нэр:1 **Нийгмийн халамжийн үйлчилгээ**								
Зорилт	1	Нийгмийн халамжийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн ажил эрхлэхгүй байгаа насанд хүрсэн иргэний байнгын ажлын байр 2020 онд 14 хувь байсныг 2024 онд 34 хувьд хүргэнэ.	Байнгын ажлын байртай иргэдийн эзлэх хувь		Хувь	14	28	2023 онд 310 ба түүнээс доош оноотой өрхийн 18-аас дээш насны хөдөлмөрийн чадвартай ажилгүй 371 иргэн байгаагаас 71 иргэнийг байнгын ажлын байранд, 206 иргэнийг түр ажлын байранд, улирлын чанартай ажилд 4 иргэнийг, нийт 281 иргэнийг байнгын болон түр ажлын байранд зуучилснаар байнгын ажлын байртай иргэдийн эзлэх хувь тухайн жилд 19.1 хувь болж, өссөн дүнгээр 33.1 хувьд хүрсэн байна.	100
Арга хэмжээ	1	310 ба түүнээс доош оноотой өрхийн хөдөлмөрийн	Тухайн жилд мэргэжлийн чиг баримжаа		Хувь	10	10	310-с доош оноотой өрхийн хөдөлмөрийн насны ажил эрхлээгүй 371 иргэнээс 281 иргэн буюу 75,7%-ийг ажил мэргэжлийн чиг	100

		чадвартай иргэдийг ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох зөвлөгөө өгөх үйлчилгээнд хамруулах	олгох зөвлөгөө үйлчилгээнд хамрагдсан иргэний хувь					баримжаа олгох үйлчилгээнд хамруулснаар мэргэжил олгох сургалтад 50 иргэн, төсөл хөтөлбөрт 9 иргэн хамрагдаж байнгын ажлын байраар хангагдсан байна.	
	2	310 ба түүнээс доош оноотой өрхийн хөдөлмөрийн чадвартай иргэдийг мэргэжил эзэмшүүлэх, ур чадварыг ахиулах сургалтад хамруулах	Тухайн жилд сургалтад хамрагдсан иргэний хувь	УТ 550.0	Хувь	1	15	310-с доош оноотой өрхийн ажил эрхлэхгүй байгаа хөдөлмөрийн насны 371 иргэнээс 84 иргэн буюу 22.6%-ийг сургалтанд хамруулснаар 27 иргэнийг байнгын ажлын байрандаа тогтвор суурьшилтай ажиллах боломжийг бүрдүүлсэн. • Худалдагч мэргэжлийн ур чадвар олгох сургалтанд – 8, • Харуул хамгаалалтын ажилтан бэлтгэх мэргэжил олгох сургалт - 9, • Машинистын сургалт - 10, Суурь ур чадвар олгох сургалт - 57	100
	3	310 ба түүнээс доош оноотой өрхийн хөдөлмөрийн чадвартай иргэдээс жил бүр байнгын ажлын байранд зуучлах	Тухайн жилд ажлын байранд зуучилсан иргэний хувь	УТ 10 сая	Хувь	14	15	310 ба түүнээс доош оноотой өрхийн хөдөлмөрийн чадвартай 18-аас дээш насны ажилгүй 371 иргэн байгаагаас 71 иргэн буюу 19.1%-ийг байнгын ажлын байранд зуучилж өрхийн орлогыг нэмэгдүүлсэн.	100
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр:2* Хөдөлмөр эрхлэлт**								
Зорилт	1	2019 оны байдлаар ажиллаж байгаа 22040 иргэний байнгын ажлын байрыг 2 хувиар нэмэгдүүлнэ.	Байнгын ажлын байраар хангагдсан иргэдийн хувь		Хувь	71,1	72,6	2023 онд байнгын ажлын байранд 623, түр ажлын байранд 877, нийт 1500 иргэнийг ажилд зуучилж, зуучлалын тоог өмнөх оноос 45,2 хувиар өсгөсөн хэдий ч хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин 2023 оны 3 улирлын байдлаар 60,1 хувь болж өмнөх оноос 13,1 хувиар буурсан байна.	0
Арга хэмжээ	1	Иргэдийг хөтөлбөр арга хэмжээнд хамруулж 2024 онд 150 ажлын шинэ байр бий болгох	Шинэ ажлын байраар хангагдсан хүний тоо		Тоо	59	169	Ахмадын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагааны санхүүгийн дэмжлэгт 25 иргэнийг хамруулж 125 сая төгрөгийн санхүүжилт олгож 25 байнгын ажлын байр бий болгосон. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагааны санхүүгийн дэмжлэгт 15 иргэнийг хамруулж 120 сая төгрөгийн санхүүжилт олгож 15 байнгын ажлын байр бий болгосон. Гарааны бизнесийг дэмжих Старт-	100

								ап арга хэмжээнд 17 залуучуудыг хамруулж, 10 сая төгрөгийн буцалтгүй санхүүжилт олгон 3 байнгын ажлын байр бий болгосон. Иргэнд санхүүгийн дэмжлэг олгох арга хэмжээнд 40 иргэнийг хамруулж 400 сая төгрөгийн санхүүжилт олгон 40 байнгын ажлын байр бий болгосон. 2023 онд төсөл хөтөлбөрийн хүрээнд 40 ажлын байр нэмж бий болгохоос 83 шинэ ажлын байр бий болгож нийт 212 болсон байна.	
	2	Бүртгэлтэй ажил хайж байгаа иргэдээс сул чөлөөтэй байнгын ажлын байранд 300 иргэнийг нэмж зуучлах	Зуучилсан иргэний тоо		Тоо	198	423	Ажил олгогчдоос нийт 1016 ажлын байрны захиалга Ejob платформд бүртгүүлснээс 623 иргэн байнгын ажлын байранд зуучлагдаж, зуучлалын тоо 51.5 хувиар өссөн байна.	100
	3	Хөдөлмөр эрхлэх төсөлд 180 иргэнийг нэмж хамруулан, байнгын ажлын байртай болгох	Төслийн үр дүнд бий болсон ажлын байрны тоо	УТ 125.0 сая	Тоо	173	278	Ахмадын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагааны санхүүгийн дэмжлэгт 25 иргэнийг хамруулж 125 сая төгрөгийн санхүүжилт олгож 25 байнгын ажлын байр бий болгосон. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагааны санхүүгийн дэмжлэгт 15 иргэнийг хамруулж 120 сая төгрөгийн санхүүжилт олгож 15 байнгын ажлын байр бий болгосон. Гарааны бизнесийг дэмжих Старт-ап арга хэмжээнд 17 залуучуудыг хамруулж 10 сая төгрөгийн буцалтгүй санхүүжилт олгон 3 байнгын ажлын байр бий болгосон. Иргэнд санхүүгийн дэмжлэг олгох арга хэмжээнд 40 иргэнийг хамруулж 400 сая төгрөгийн санхүүжилт олгон 40 байнгын ажлын байр бий болгосон. 2023 онд төсөл хөтөлбөрийн хүрээнд 65 ажлын байр нэмж бий болгохоос 83 шинэ ажлын байр бий болгож нийт 296 болсон байна.	100
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр:3* Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх**								
Зорилт	1	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдлыг хангаагүйгээс үүдэлтэй үйлдвэрлэлийн ослыг бууруулж 2019 онд 4	Үйлдвэрлэлийн ослын тооны бууралт		тоо	4	1	2023 оны 11 дүгээр сарын 29-ний өдрийн байдлаар 6 үйлдвэрлэлийн осол бүртгэгдсэнээс Дундговь аймагт үйл ажиллагаа явуулдаг ААНБ-уудад гарсан ослын тоо 2 байна. 3 осол Даланзадгадаас	0

		байсныг 2024 онд байхгүй болгоно.						Улаанбаатарын чиглэлд авто тээврийн хэрэгслээр зорчиж явахдаа гаргасан бол 1 осол Даланзадгадаас Улаанбаатарын чиглэлд зорчиж байхдаа хий гишгэж түнхээ мулталсан ослууд ээлж байна. Дээрх 2 ослын шалтгаан ажлын байрны аюулгүй ажиллагааг хангаж ажиллаагүй, аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгөгдөөгүй байхад ажилтан дур мэдэн гүйцэтгэсэн, технологийн горим зөрчигдсөн шалтгаанууд гарч байгаа ослын дийлэнх хувийг ээлж байна.	
Арга хэмжээ	1	ХАБЭА-н орон нутгийн зөвлөлийн гишүүдийг мэргэжил, арга зүйн удирдлагаар хангах	Тухайн жилд зохион байгуулах сургалтын тоо	УТ 3.0 сая	Тоо	2	3	Аймгийн ХАБЭА-н салбар зөвлөлийн 6 гишүүн, ажил олгогч эздийн холбооноос 2 нийт 8 гишүүн Улаанбаатар хотод зохион байгуулагдсан "ХӨДӨЛМӨРИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ, ЭРҮҮЛ АХУЙН" үндэсний 2-р чуулганд оролцсон. Монголын ХАБЭА-н мэргэшсэн ажилтны үндэсний нийгэмлэгтэй хамтран Хөдөлмөрийн эрхийн маргаан зохицуулах гурван талт хорооны дарга, гишүүд, Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн зөвлөл, хөдөлмөрийн зуучлагч, арбитр, сумдын хөдөлмөр эрхлэлт халамжийн асуудал хариуцсан мэргэжилтнүүд, ААНБ-н ХАБЭА-н ажилтан, ХАБЭА-н зөвлөлийн дарга, гишүүдийг чадавхжуулах 2 өдрийн сургалтыг зохион байгуулж 17 аж ахуй нэгж байгууллагын 60 ажилтан, албан хаагчдыг хамруулсан. Монголын Үйлдвэрчний эвлэлийн холбоо, Жилаф төсөлтэй хамтран говийн бүсийн аймгуудын дунд зохион байгуулсан сургалтад 10 гишүүн, нийт 3 удаагийн сургалтад гишүүдийг хамруулснаар хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн арга зүйн мэдлэгтэй болсон.	100
	2	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шаардлага, стандартыг хэрэгжүүлэх	Стандарт нэвтрүүлсэн ААНБ-ын тоо		Тоо	2	5	2023 онд Стандарт хэмжил зүйн газар ISO45001 стандартыг нэвтрүүлсэн байна. Аймгийн хэмжээнд 3 байгууллага ISO45001 стандарт нэвтрүүлсэн.	0
	Үндсэн чиг үүргийн нэр:4 **Хөдөлмөрийн харилцааг зохицуулах**								

Зорилт	1	ААНБ-д хөдөлмөрийн харилцаан дахь дотоодын хяналтын ажлыг 2020 онд хийгддэггүй байсныг 2024 онд 40 хувьд хүргэж сайжруулна.	Хөдөлмөрийн харилцааны чиглэлээр дотоод хяналт хийж хэвшсэн байгууллагын эзлэх хувь		хувь	0	30	2022 онд Их, Дунд эрсдэлтэй үнэлэгдсэн аж ахуйн нэгж байгууллагаас 2023 онд Уул уурхайн 4, Барилгын материал үйлдвэрлэлдэг 2, Эрчим хүчний салбарын 14, нийт 20 аж ахуйн нэгж байгууллагад төлөвлөгөөт хяналт шалгалтыг 100 хувь хамруулан гүйцэтгэж 07.1.1, 07.1.2 кодтой хөдөлмөрийн аюулгүй байдлыг шалгах 2 төрлийн хяналтын хуудсаар ААНБ-ын эрсдэлийн түвшин тогтоохoд Их-3, Дунд-7, Бага-10 үнэлэгдсэн байна. Хяналт шалгалтад хамрагдсан 20 байгууллагаас хөдөлмөрийн харилцааны чиглэлээр дотоод хяналтыг 7 байгууллага буюу 35 хувь хийж хэвшсэн, 65 хувьд дотоод хяналт шалгалтыг хийж хэвших талаар улсын байцаагчийн албан шаардлагаар үүрэг өгч ажилласан.	100
Арга хэмжээ	1	Цалин хөлсний үзлэг зохион байгуулах	Үзлэг зохион байгуулсан салбарын тоо		Тоо	1	4	Цалин хөлсний үзлэгийг Хөдөлмөрийн хяналтын улсын байцаагчийн төлөвлөгөөт хяналт шалгалттай уялдуулан уул уурхай, эрчим хүчний салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа 25 ААНБ-д хийж гүйцэтгэснээр нийт 4 аж ахуй нэгж байгууллагад үзлэг зохион байгуулсан. Хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээнээс доогуур цалин хөлс олгосон зөрчил илэрсэн 2 ААНБ-д 2.770.000 төгрөгийн нөхөн төлбөрийн акт тогтоож 100% барагдууллаа.	100
	2	ААНБ-дад хөдөлмөрийн харилцааны сургалт зохион байгуулж, бүртгэлжүүлэх	Бүртгэлд хамрагдсан ААН-ийн тоо		Тоо	10	140	Монголын ХАБЭА-н мэргэшсэн ажилтны үндэсний нийгэмлэг (НҮ ТББ)-тай хамтран 17 аж ахуй нэгж байгууллагын 60 албан хаагчдад, Мөнх Үйлдвэрчний эвлэлийн холбоотой хамтран 20 аж ахуйн нэгж байгууллагын хүний нөөцийн болон бусад 320 гаруй ажилтанд, монголын Үйлдвэрчний эвлэлийн холбоо, Жилаф төсөлтэй хамтран говийн бүсийн аймгуудын дунд зохион байгуулсан хөдөлмөрийн харилцааны сургалтад Дундговь аймгаас Хөдөлмөрийн эрхийн маргаан зохицуулах төвийн сумын	100

								хорооны дарга, гишүүд болон 20 ААНБ-ын ажил хариуцсан 20 ажилтныг, нийт 57 ААНБ-ын 400 ажилтан, албан хаагчдад хөдөлмөрийн тухай хуулийн сургалтыг зохион байгуулж бүртгэлжүүллээ. 2023 онд 50 ААНБ-ыг сургалтад хамруулахаас 57 ААНБ-ыг хамруулж, нийт 147 иргэн сургалтад хамрагдсаныг бүртгэлжүүлж ажиллалаа.	
	Үндсэн чиг үүргийн нэр: 5 **Хүн амын хөгжил, хамгааллын асуудал**								
Зорилт	1	Ахмадад ээлтэй сум, баг, байгууллага 2019 онд 24 байсныг 2024 онд 36-д хүргэнэ.	Ахмадад ээлтэй болсон сум, баг, байгууллагын тоо		Тоо	24	33	Аймгийн Засаг даргын 2021 оны 03 сарын 09-ний А/90 тоот захирамжаар батлагдсан "Ахмад ээлтэй сум, баг, байгууллага " шалгаруулах журмын дагуу болзол хангасан УЦУОШ-ний төв, Өндөршил, Цагаандэлгэр, Эрдэнэдалай сумдын цэцэрлэг, Эрдэнэдалай сумын Сангийн далай баг, Сайнцагаан сумын Аривжих баг шалгарч аймгийн хэмжээнд "Ахмадад ээлтэй сум, баг, байгууллага" 38 боллоо.	100
Арга хэмжээ	1	Ахмад настнуудыг эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэг шинжилгээ, оношилгоонд тогтмол хамруулах	Урьдчилан сэргийлэх үзлэг шинжилгээ оношилгоонд хамрагдсан ахмад настны эзлэх хувь		Хувь	37.2	50	5846 ахмадаас эрт илрүүлгийн үзлэг оношилгоонд 2977 ахмад буюу 50.9 хувь, кабинетаар 3120 буюу 53.3 хувь нь үзлэг шинжилгээ хийлгэж давхардсан тоогоор нийт 6187 ахмад настан эрүүл мэндийн үйлчилгээнд хамрагдсан байна. Эрүүл мэндийн газар, аймгийн Ахмадын хороотой хамтран "Ахмад настнаа хайрлая" аяныг 2023 оны 11 дүгээр сарын 30-н хүртэл зохион байгуулж эрүүл мэндийн сургалтад хамруулан, "Эрүүл мэндийг дэмжих төв"-д урьдчилан сэргийлэх эрт илрүүлэгт хамруулж байна.	100

	2	Ахмад настнуудыг нас, бие бялдрынх нь онцлогт тохирсон алхалт, дасгал хөдөлгөөнд хамруулах	Алхалт, дасгал хөдөлгөөнд хамрагдсан ахмад настны тоо		Тоо	1200	1385	Ахмадууд нас биеийн онцлогт тохирсон спортын төрөл софт волейболыг нутагшуулах хөгжүүлэх зорилгоор сум бүрд софт волейболын багтай болсон нь ахмадын эрүүл мэндэд үр дүнгээ өгч байна. 1785 ахмад алхалт, дасгал хөдөлгөөнд тогтмол хамрагдаж, 39 ахмад унадаг дугуйгаар тогтмол дасгал хөдөлгөөнд оролцож байна. Цэнгээнт бүжгийн сургалтад 238 ахмадууд хамрагдсан. Ахмад руу чиглэсэн 42 арга хэмжээ зохион байгуулж нийт 2062 ахмад настан хамрагдсан нь нийт ахмад настны 35.2 хувийг эзэлж байна. Дундаж наслалт 74.7 улсдаа тэргүүлж байна.	100
Зорилт	2	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд чиглэсэн үйлчилгээний орчин сайжруулна.	Үйлчилгээний орчин сайжруулсан байгууллагын тоо		Тоо	11	17	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн ерөнхий газраас ирүүлсэн чиглэлийн дагуу аймгийн Засаг даргын захирамжаар АЗДТГ, ХХҮГ, ХБХХТөвийн хамтарсан ажлын хэсэг байгуулагдан 23 байгууллагад хяналт шалгалт хийж, зөвлөн туслах арга хэмжээг авч ажиллалаа. Хяналт шалгалтаар илэрсэн зөрчлийг арилгуулах зөвлөмжийг хүргүүлж, зөрчил арилгах хугацаатай үүрэг даалгаврыг өгч ажилласнаар Сайнцагаан сумын ГИЦС-ийн хичээлийн Б байр, Сайнцагаан сумын 3 дугаар цэцэрлэгийн барилгыг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд тэгш хүртээмжтэй болгон засварлуулсан. Шинээр баригдаж ашиглалтад орсон аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг, Өлзийт-Мандал өрхийн эмнэлэг, Дэлгэрцогт сумын цэцэрлэг, Сайнцагаан сумын 2-р цэцэрлэгийн барилгуудад хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний орчин, орон зай, зам талбайн стандартыг бүрэн хангаж ажилласан. 6 байгууллага хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд чиглэсэн үйлчилгээний орчинг сайжруулснаар нийт 17 байгууллага болсон байна.	100
Арга хэмжээ	1	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн төвийг шинээр барьж ашиглалтад оруулах	Гүйцэтгэлийн хувь		Хувь	0	-	Азийн хөгжлийн банкны зээлийн санхүүжилтээр “Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн оролцоог хангах, үйлчилгээг сайжруулах төсөл”-ийг 2018 оноос	100

								хэрэгжүүлж эхэлсэн бөгөөд тус төслийн хүрээнд Дундговь аймагт Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн төв баригдаж 2023 оны 9 дүгээр сарын 11-ны өдөр төвийн үйл ажиллагааг албан ёсоор нээж үйл ажиллагааг эхлүүлээд байна.	
	2	Хөгжлийн бэрхшээлийн талаарх нөлөөллийн сургалтыг багш, эцэг эхэд зохион байгуулах	Тухайн жилд хамруулсан багш, эцэг эхийн тоо		Тоо	66	80	БШУЯ, Азийн хөгжлийн банкнаас хэрэгжүүлж буй "Тэгш хамруулах боловсролыг дэмжих төсөл"-ийн багийнхантай хамтран Боловсрол шинжлэх ухааны газрын албан хаагчид, багш нар, салбар комиссын гишүүд, зорилтот сургууль, цэцэрлэгийн дэмжлэгийн багийн гишүүдэд тэгш хамран сургах боловсролын талаарх ойлголт, мэдлэгийн сургалтуудыг танхимын болон онлайн хэлбэрээр зохион байгуулснаар 1000 гаруй хүнд хүрсэн нөлөөллийн ажил болсон байна.	100
Зорилт	3	Хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэл 2019 онд 1,13 хувь байсныг 2024 онд 0,73 хувь болгож бууруулна.	Хүчирхийлэлд өртсөн хүүхдийн хувь	УТ 16,849.4	Хувь	1,13	0,83	Хүүхдийн хөгжил, хамгааллын хүрээнд 15 чиглэлийн урьдчилан сэргийлэх, нөлөөлөх, хамгааллын хариу үйлчилгээг зохион байгуулж 10630 хүүхэд буюу нийт 17927 хүүхдийн 59.3%-д хүрч ажилласан. Хүүхдийн хөгжил хамгааллын үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдийн тоо өмнөх оноос 2.1 хувиар өссөн. Нийт хүүхдийн 59.3%-д хүүхдийн хөгжил, хамгааллын үйлчилгээ үзүүлсэн. Хүүхэд оролцсон гэмт хэрэг өмнөх оноос 20.7 хувиар, хүүхэд хохирсон гэмт хэрэг өмнөх оноос 27.3, зөрчлийн хэрэг 2.4 хувиар тус тус буурсан.	100
Арга хэмжээ	1	Хүүхдийн өөрөө удирдлагын байгууллага, клубийн үйл ажиллагааг дэмжих	Дэмжлэг авсан ХӨУБ, клубийн тоо	УТ 923.0	Тоо	90	170	Аймгийн хэмжээнд ЕБС-ийн дэргэд 62, шатрын клубын 71, Өөрөө удирдах клуб 23, Аймгийн хүүхдийн зөвлөл 1, Өсвөрийн аврагч бүлгэм 13 нийт 170 хүүхдийн өөрөө удирдах байгууллага үйл ажиллагаа явуулж байна. 2023 онд хүүхдийн өөрөө удирдлагын 170 байгууллагын 533 гишүүн буюу нийт гишүүдийн 62,7 хувьд мэргэжил арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх, чадваржуулах чиглэлийн 2 удаагийн сургалтыг зохион байгуулж, аймгийн	100

								хүүхдийн зөвлөлөөс санаачлан гаргасан “Рубик шоо” тэмцээн, “Second hands” хуучин хувцсаа солилцох өдөрлөг, “Цүнхгүй нэг өдөр”, “Clean up” нөлөөллийн аян, “Нарны охидын клуб”-ээс санаачлан гаргасан “Аав, хөвгүүдийн болзоо”, “Ээж, охидын болзоо” зэрэг 6 үйл ажиллагааг дэмжин зохион байгуулж, 7285 хүүхдийг хамруулж, 100 гаруй хүүхдийг олон нийтийн оролцоонд идэвхжүүлж ажилласан. 2 хүүхдийн оролцооны байгууллагаас гаргасан 6 санал санаачилгыг дэмжиж 943,000 төгрөгний санхүүжилтийг олгосон.	100
			Хамрагдсан хүүхдийн эзлэх хувь		Хувь	15	45	2023 онд хүүхдийн өөрөө удирдлагын 170 байгууллагын 533 гишүүн буюу нийт гишүүдийн 62,7 хувьд хүрч үйлчилсэн.	
	2	10-17 насны хүүхдүүдэд зориулсан “Миний ертөнц” хөгжлийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх	Хөтөлбөрт хамрагдсан хүүхдийн хувь	УТ 10,158.0	Хувь	85	100	10-17 насны хүүхдийн хөгжлийг дэмжих, хөгжлийн үйлчилгээнд хамруулах хүрээнд 1. “Update-2023” хөтөлбөр /151/, 2. “Шатар хөтөлбөр”/68/, 3. “Рубик шоо” /115/, 4. “Мөрдөгч хүүхэд” /1000/, 5. “Найз байя” /4425/ 6. “Олон улсын хүүхдийн эрхийг хамгаалах өдөр” /2511/ 7. “Говийн бүсийн майхант цугларалт”/220/ зэрэг хөгжлийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, давхардсан тоогоор 8490 хүүхдийг хөгжлийн хөтөлбөрт хамруулсан байна. 10-17 насны нийт 6308 хүүхдийг хөгжлийн хөтөлбөрт 100% хамруулсан.	100
	3	“Хүчирхийлэлгүй аймаг” 4 жилийн нөлөөллийн аян өрнүүлэх	Тухайн жилд аян зохион байгуулсан сумдын тоо	УТ 0.6	Тоо	0	15	“Хүчирхийлэлгүй сум” арга хэмжээний удирдамжийг 2023 оны 11 дүгээр сарын 03-ны 185 дугаар албан бичгийн хамт 15 суманд хүргүүлж, тайлан хэрэгжилтийг авч ажилласан. Хүүхэд, гэр бүлийн чиглэлээр сургалт нөлөөллийн ажил, хамтарсан багийн үйл ажиллагаа, хүүхдийн тусламжийн 108 утсанд ирсэн дуудлага, гэр бүлийн хүчирхийлэл хүүхдийн эсрэг үйлдэгдэх хүчирхийлэл болон	100

								аливаа хэлбэрийн хүчирхийллийг үл тэвчих, урьдчилан сэргийлэх, нийгмийн сэтгэл зүйг төлөвшүүлэх ажлыг зохион байгуулах -Хүчирхийллийн болзошгүй эрсдэлтэй хүүхэд, гэр бүлийг шинээр илрүүлэх, мэдээлэх хэрэгжүүлэх, хүчирхийллийг таслан зогсоох үйл ажиллагааг төлөвлөх -Гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас хохирсон хохирогчийг хамгаалах, нөхөн сэргээх, нийгмийн халамж, үйлчилгээ үзүүлэх, шаардлагатай бусад үйлчилгээнд хамруулах -Ахуйн хүрээнд архидан согтуурдаг, бүлэг бөөгнөрөл үүсгэдэг иргэдэд хяналт тавьж ажилласан байдал гэсэн 7 арга хэмжээний хүрээнд нийт 3615 иргэнийг хамруулан үйл ажиллагааг зохион байгуулж хэрэгжилтийг тайлагнаж ажилласнаар хамтарсан багийн үйл ажиллагаа сайжирсан байна. Мөн далд хүчирхийллийг илрүүлэх зорилгоор эрсдэлтэй хүүхэд, гэр бүлийн судалгааг зурган графикаар гаргаж архидалттай цэг, хүчирхийлэл үйлдэж болзошгүй цэгүүдийг улаанаар тэмдэглэн арга хэмжээг төлөвлөн авч хэрэгжүүлсэн.	
	4	Хүүхдийн осол гэмтэл, болзошгүй эрсдэл, цахим орчны сөрөг нөлөөлөл, хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллага, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх	Хамрагдсан хүүхэд, эцэг эхийн тоо	УТ 5,108.5	Тоо	50	2000	Хүүхдийг аливаа хүчирхийлэл, болзошгүй эрсдэлд өртөхөөс хамгаалах, урьдчилан сэргийлэхэд хүүхэд, эцэг, эх, асран хамгаалагч нарын идэвх, оролцоог сайжруулах чиглэлээр: 1. “Сум бүрт” аян /700/, 2. “Хамгаалъя, хариуцлагатай байя” /700/, 3. “Харилцан хүндэтгэе” /138/, 4. “Хүүхдийг зодож шийтгэхийн эсрэг дэлхийн өдөр”/26”/, 5. “Бид авлигагүй ирээдүйг хүсэж байна” /13/, 6. “Шударга хүүхэд” /1000/, 7. “Найз байя”/4425/, 8. Чи ганцаарай биш /302/,	100

								9. Салбар дундын байгууллагын чадавхжуулах сургалт /631/ эцэг эх, нийгмийн ажилтан, 10. "Хүчирхийлэлгүй сум" арга хэмжээнд 15 сумын /1827/, 11. Хуульчийн про боно өдөр 2023 арга хэмжээнд /170/, 12. "Уяхан замбуу тивийн наран" урлагийн их наадамд соёл, спорт, олон нийтийн үйл ажиллагаанд хүүхдийг оролцуулах, эрхийг хамгаалах журмын хэрэгжилтийг хангуулах үйл ажиллагаанд /636/ хүүхэд, 13. Хуулиар үүрэг хүлээгчдийг чадавхжуулах сургалт /732/, 14. "Олон улсын хүүхдийн эрхийг хамгаалах өдөр" /2511/ "Хамтдаа шалгая" аян зэрэг нийт 15 нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулж, давхардсан тоогоор 7778 иргэнд хүргэсэн.	
Зорилт	4	Залуучуудын нийгмийн хөгжилд оролцох хувийг 2019 онд 22.3 байсныг 2024 онд 45 хувьд хүргэнэ.	Залуучуудын оролцооны хувь	УТ 8,364.7	Хувь	22.3	40	Залуучуудын хөгжлийн төвөөр дамжуулан залуучуудын хөгжлийг дэмжих чиглэлээр дараах 6 чиглэлийг үйл ажиллагааг зохион байгуулсан . 1. Хувь хүний хөгжлийн үйлчилгээ /452/ 2. Боловсрол, соёл урлаг спортыг дэмжих үйлчилгээ /4514/ 3. Залуучуудын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйлчилгээ /96/ 4. Аюулгүй амьдрах орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх /108/ 5. Залуучуудын эрүүл мэндийг хамгаалах үйлчилгээ /1809/ 6. Залуучуудын оролцоог дэмжих /174/ Нийт 6 чиглэлээр 7153 залуучууд буюу нийт залуучуудын 52 хувьд хүргэж ажилласан.	100
Арга хэмжээ	1	Сумдын залуучуудын хөгжлийн салбар	Тухайн жилд арга зүйн	УТ 914.9	Тоо	-	5	Сумдын залуучуудын салбар зөвлөлийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх зорилгоор "Хүний эрхийг дээдэлсэн нийгэм цогцлооход	100

		зөвлөлд арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх	дэмжлэг үзүүлсэн тоо					залуучуудын бүтээлч хамтын оролцоо" залуучуудын сарын аяныг Сумдын залуучуудын төвөөр дамжуулан сумд зохион байгуулах арга хэмжээний төлөвлөгөөг Газрын даргын 2023.09.04-ний 130 дугаар албан бичгээр хүргүүлж чиглэл өгч ажилласан. Хулд, Луус сумдад тэгш боломжийн төлөө залуучуудын манлайлал сургалтын хүрээнд Залуучуудын хөгжлийн салбар зөвлөлийн үйл ажиллагаатай танилцаж арга зүйн дэмжлэг үзүүлсэн. Ус цаг уур орчны шинжилгээний төвийн залуучуудын салбар зөвлөлийн санал хүсэлтээр үр бүтээлтэй багийн ажиллагаа сургалтыг байгууллагын 60 гаруй албан хаагчдад сургалт зохион байгуулсан. Мэдээлэл холбоо ТӨК-ний залуучуудыын салбар зөвлөлийн гишүүд болон байгууллагын ажилтан албан хаагчдад Харилцаа хандлага сэдвээр 5 залуучуудын салбар зөвлөлд арга зүйн дэмжлэг үзүүлсэн. Аймгийн залуучуудын салбар зөвлөлийн уялдаа холбоо сайжирч үйл ажиллагаанд хамрагдаж буй залуучуудын тоо нэмэгдсэн.	
	2	Залуучуудын хөгжлийг дэмжих үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хяналт тавьж ажиллах	Хэрэгжилтийн хувь	УТ 2,680.0	Хувь	80	95	Гэрэлтдэг ертөнц ТББ, Хөдөлмөр халамж, үйлчилгээний газартай хамтран "Манлайлагч 50" төсөл хөтөлбөрийг 1 сарын хугацаанд хэрэгжүүлж ажиллалаа. Хөтөлбөрийн хүрээнд сонгогдсон 50 залуучуудад 3 удаагийн хувь хүний хөгжлийг дэмжих чадваржуулах сургалтанд хамруулж, "Байгальд үлдээх бидний мөр", "Эрсдэлгүй Сайнцагаан" 2 нөлөөллийн ажил гүйцэтгэж үүнийхээ хүрээнд Сайнцагаан сумын хаягжилт, хог хаягдлын талаар аймгийн удирдлагуудад болон шийдвэр гаргах түвшний хүмүүст өөрсдийн саналыг хүргэж, Манлайлагч 50" төсөл хөтөлбөрийн хэрэгжилт 100%-тай байна.	100

	3	14-35 насны залуучуудад сургалт, сурталчилгаа нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулах	хамрагдсан залуучуудын эзлэх хувь	УТ 4,769.7	Хувь	25	40	Өсвөр үе, залуучуудыг соён гэгээрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх сургалт нөлөөллийн үйл ажиллагаа зохион байгуулах хүрээнд: 1. Хулд, Луус сумдад "Тэгш боломжийн төлөө залуучуудын манлайлал" сургалт, 2. "Оролцоно, Төлөөлнө" сонгогчийн өдөрлөг, 3. "АНЗААР" хар тамхи, мансууруулах бодисоос урьдчилан сэргийлэх нөлөөллийн сургалт, 4. "Залуус хамтдаа" сайн үйлсийн өдөрлөг, 5. "Эх дэлхийн цаг" арга хэмжээ, 6. Мэдээлэл холбооны сүлжээ ТӨК-ний 2023 оны салбарын ажилчдын уулзалт өдөрлөгийн арга хэмжээний хүрээнд ЗХТ-өөс хувь хүний "Харилцаа хандлага"-ын талаар сургалт, 7. "Хүүхдийн аюулгүй-цэвэр орчин" сургалт нөлөөллийн аян, 8. "Дэлхийн мөнгөний 7 хоног-2023" аяны хүрээнд Цагаандэлгэр, Дэлгэрхангай суманд ЕБС-ийн суралцагчдид, болон Төрийн байгууллага, ах ахуйн нэгжийн ажилтан албан хаагчдад "Нөхөрлөл ба Харилцаа", Мөрдөгч хүүхдүүд сэдвүүдээр Иргэдэд "Санхүүгийн боловсролтой Гэр бүл" сэдэвт сургалт, 9. Манлайлагч 50 хөтөлбөр, 10. Сэтгэлзүйн өдөрлөг, 11. Эрүүл бие-Эртэч залуу, 12. Гэр бүлийн Спорт өдөрлөг 13. "Байгаа зүйлсээ бусдадаа түгээе" нөлөөллийн аян 14. "Эерэг хандлага-Эрүүл оюутан" нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгууллаа.	100

								14 удаагийн арга хэмжээгээр 7153 залуучууд буюу нийт залуучуудын 52 хувьд хүргэж ажилласан.	
Зорилт	5	Гэр бүл салалтыг 2019 онд 1,5 хувь байгааг 2024 онд 1,2 хувьд хүргэж бууруулна.	Гэр бүл салалтын хувь	УТ 5,200.0	хувь	1,5	1,275	Гэр бүлийн хөгжил, хамгааллыг дэмжих чиглэлээр 10 чиглэлийн сургалт, нөлөөллийн үйл ажиллагааг зохион байгуулж 6039 гэр бүл буюу нийт гэр бүлийн 40.6 хувьд хүрч ажилласан. Гэр бүл салалт 23 бүртгэгдэж өмнөх оноос 54 хувиар буурсан байна.	100
Арга хэмжээ	1	Зорилтот бүлгийн гэр бүлд чиглэсэн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	Эрсдэл өрхийн бууралт	УТ 5,200.0	Тоо	684	594	“Эрсдэлийн түргэвчилсэн үнэлгээний 1 дэх шатны судалгаа”-аар аймгийн хэмжээнд эрсдэлтэй 684 өрх бүртгэгдсэнээс хүүхдийн аюулгүй байдал эрсдэлтэй 65 өрх, хоол хүнс, нэмэлт тэжээлийн хүрэлцээ хангалтгүй 209 өрх, олон хүүхэдтэй 11 өрх, байнгын эм тариа шаардлагатай 199 өрх, нийт 484 өрхийг сонгож, нөхцөл байдлын үнэлгээн дээр тулгуурлан, хамгааллын хариу үйлчилгээний нэгдсэн төлөвлөгөө төлөвлөж, өрхийн тулгамдсан асуудлыг бүрэн шийдвэрлэж ажилласан. Эрсдэлтэй 684 өрхийн үйлчилгээнд хамруулсны дараах явцын үнэлгээ хийх зорилгоор “Эрсдэлийн түргэвчилсэн үнэлгээний 2 дахь шатны судалгаа”-г дахин авахад эрсдэлтэй өрхийн тоо 528-иар буурсан үзүүлэлттэй байна.	100
	2	Хүүхдийн өмнө үүрэг хүлээгчдийг чадваржуулах сургалт зохион байгуулах	Хамрагдалтын хувь	-	Хувь	80	95	Нийгмийн бүлгүүдийн өмнө хуулиар үүрэг хүлээгчдэд хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ үзүүлэх, хүүхдийн эрхийн хэрэгжилтийг хангах, гэр бүл, хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэлд өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх, хүүхэд хамгаалын үйлчилгээг сайжруулах, залуучуудын хөгжил оролцоог дэмжих, хамтарсан багийг арга зүйгээр хангах, ажлын байранд чадваржуулах, зөвлөн туслах хүрээнд Байгууллагын эцэг эхийн зөвлөл 82 гишүүн, хамтарсан багийн 213 гишүүн, ГБХЗХГ-ын 25 мэргэжилтэн, залуучуудын хөгжлийн зөвлөлийн 34 гишүүн, нийгмийн ажилтан 29, эцэг, эх 600 нийт 983 хүнийг	100

								хамруулсан. Хүүхдийн өмнө үүрэг хүлээгчдийг чадваржуулах зөвлөгөөн, сургалт, хэлэлцүүлгийг 7 удаа зохион байгуулж нийт үүрэг хүлээгчдийг 100% чадваржуулах сургалтад хамруулаад байна.	
	***Ерөнхий чиг үүргийн нэр: 9* Хүн амын нийгэм-соёлын үйлчилгээ**								
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр: 1* Биеийн тамир, спортыг хөгжүүлэх**								
Зорилт	1	Нийтийн биеийн тамираар тогтмол хичээллэгчид 2019 онд 25193 байсныг 2024 онд 28105-д хүргэнэ.	Нийтийн биеийн тамираар тогтмол хичээллэгчдийн тоо		Тоо	25193	27377	Монгол Улсын Ерөнхий сайдын санаачилгаар “Энэ жилдээ эрүүл жиндээ”, “Цаг гаргая”, “Нэг анги нэг өглөө”, “Бүжгээр эрүүлжье”, “Зэрэг хандлага-Эрүүл нийгэм” зэрэг нийтийн биеийн тамирын 100 гаруй арга хэмжээг зохион байгуулж, иргэдийн нийтийн биеийн тамираар хичээллэх сонирхлыг нэмэгдүүлсээр нийтийн биеийн тамираар 34612 иргэн тогтмол хичээллэж байна.	100
Арга хэмжээ	1	Иргэдийг эрүүл амьдралын идэвхтэй дасгал хөдөлгөөнөөр тогтмол хичээллүүлэх	Идэвхтэй дасгал хөдөлгөөнөөр тогтмол хичээллэгчдийн тоо		Тоо	8125	11285	Өглөөний дасгал, бүжиг, алхалт, дугуй, гүйлтээр нийт 12356 иргэн тогтмол хичээллэж байна.	100
	2	Биеийн тамир, спортын салбарын үйл ажиллагааг өргөжүүлэх	Спортын холбоодтой хамтран зохион байгуулсан үйл ажиллагааны тоо		Тоо	12	15	Аймгийн спортын 15 холбоодтой хамтран, аймаг, улс, бүсийн аварга шалгаруулах 50 гаруй уралдаан тэмцээнийг зохион байгуулж нийт 11568 албан хаагчид хамрагдсан.	100
	3	Монгол үндэсний уламжлалт спортыг өвлүүлэн уламжлуулах ажлыг зохион байгуулах	Тухайн жилд зохион байгуулсан арга хэмжээний тоо	УТ 3 сая	Тоо	4	7	Дэрэн сумын нутагт “Наран хөгц”-ийн шагайн харваа, сар шинийн баяр, цэргийн баяр зэрэг 11 арга хэмжээг үндэсний бөх, сур, морь, шагайн харваа зэрэг төрлүүдээр зохион байгуулсан. Эдгээр арга хэмжээнүүдэд улсын төсвөөс 3 сая төгрөг зарцуулсан.	100
	4	Аймгийн төвд дугуйн замтай болох	Дугуйн замтай болсон эсэх		Тийм-1 Үгүй-0	0	1	Зураг төслийн “Зэд прожект” ХХК-ийн зураг төсвөөр “Дэвжих эрдэнэ” ХХК аймгийн төвийн баруун шинэ зам дагуу 3 км дугуйн замыг барьж ашиглалтад оруулсан.	100

	5	Усан бассейн бүхий спортын цогцолбор байгуулах	Спортын цогцолборын зураг төсвийг хийлгэсэн эсэх		Тийм-1 Үгүй-0	0		Зураг төсөл зохиогч "Зэд прожект" ХХК Усан бассейн бүхий спортын цогцолборын зураг төсвийн ажлыг гүйцэтгэсэн.	100
			Спортын цогцолборын гүйцэтгэлийн хувь		Хувь	0	50	Улсын төсвийн 4.082.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий Усан бассейн спорт цогцолборын ажлыг "Жи Жи Ай" ХХК нэг давхрын карказ, суурийн дүүргэлт зэрэг ажлыг гүйцэтгэж, энэ жилийн ажлын гүйцэтгэл 100 хувьтай байна. Нийт барилгын ажлын гүйцэтгэл 50 хувьтай байна.	
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр:* 2 Орон нутгийн хэмжээнд жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах**								
Зорилт	1	Эрэгтэйчүүдийн дундаж наслалтыг 2019 онд 71 байгааг 2024 онд 71,8-д хүргэнэ.	Өмнөх жилээс нэмэгдүүлсэн хувь		хувь	71	71,7	Аймгийн нийт хүн амын дундаж наслалт 75.48 байна. Үүнээс 2022 оны жилийн эцсийн байдлаар эрэгтэй хүний дундаж наслалт 70.92 байгаа нь өмнөх жилээс 0.56-аар буурсан.	0
Арга хэмжээ	1	Байгууллагын албан хаагчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах талаар заалтыг хөдөлмөрийн дотоод журамд тусгах	Албан хаагчдыг эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулах тухай дотоод журамд тусгасан байгууллагын хувь		Хувь	20	70	Төрийн 51 байгууллага хөдөлмөрийн дотоод журам болон ажилчдын нийгмийн баталгааг хангах төлөвлөгөөнд албан хаагчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах заалтыг 100 хувь тусгасан. Албан байгууллага аж ахуйн нэгжийн албан хаагчдыг урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулахаар гэрээ хийсэн. Гэрээний дагуу 49 байгууллагын 1293 албан хаагчийг урьдчилан сэргийлэх үзлэг шинжилгээнд хамруулж 789 өвчлөл илэрч хяналтад авсан. Архаг болон цочмог өвчлөл илэрсэн 789 иргэнийг эмчилж, 3 дахь шатлалд 10 иргэнийг илгээж эмчилгээний зөвлөгөө өглөө. Эрүүлжилтийн хувь 37,3.	100
	2	Төрийн албан хаагч эрэгтэйчүүдийг эрүүл мэндийн үзлэгт жил бүр хамруулах	Эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамрагдсан эрэгтэй албан хаагчдын хувь		Хувь	30	60	Эмнэлэг, эрүүл мэндийн төвүүдийн нийт амбулторын урьдчилан сэргийлэх үзлэгт 18504 үзлэг зохион байгуулснаас 6900 эрэгтэйчүүд байна. Нийт эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамрагдсан эрэгтэйчүүдийн эзлэх хувь 37.2, зонхилон тохиолдох халдварт бус артерийн гипертензийн эрт илрүүлэг үзлэгт нийт 8383 хүн хамруулснаас эрэгтэй 3567 (42.5%), Чихрийн шижин хэв шинж 2-ийн эрт илрүүлэг	80

								үзлэгт нийт 8492 хүн хамруулснаас эрэгтэй 3676 (43.2%) тус тус байна. Эрүүл мэндийн сайдын 2022 оны 139 дүгээр тушаал "Хүн амын нас хүйс, эрүүл мэндийн эрсдэлд суурилсан зонхилон тохиолдох халдварт болон халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх эрт илрүүлэх, үзлэг, шинжилгээ оношлогоонд хамрагдсан иргэдийн 3658 буюу 42.7%-ийг эрэгтэйчүүд эзэлж байна.	
	3	Хөвгүүд, эрэгтэйчүүдийн эрүүл зөв аж төрөх мэдлэг, хандлага, дадлыг төлөвшүүлэх арга хэмжээг жил бүр зохион байгуулах	Хөвгүүд, эрэгтэйчүүдийг хамруулсан үйл ажиллагааны тоо		тоо	1	3	Эрэгтэйчүүдийн эрүүл мэндийн дэмжих өдрүүдийн хүрээнд "Эрэгтэйчүүдээ хайрлая" аяныг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулж Сайнцагаан, Адаацаг, Өлзийт, Хулд, Эрдэнэдалай, Дэлгэрхангай, Дэлгэрцогт сумдад эмч нарын баг ажиллаж эрэгтэйчүүдийн нарийн мэргэжлийн эмчийн үзлэг, шинжилгээнд 1150 эрэгтэйчүүдийг хамруулан "Эрэгтэйчүүдийн зонхилон тохиолдох өвчлөл, түүнээс урьдчилан сэргийлэх", "Эрүүл зөв амьдралын дадал хэвшлийг төлөвшүүлэх" чиглэлээр 3716 иргэнд сургалт, сурталчилгаа зохион байгуулж явуулсан. Эрэгтэйчүүдийн эрүүл мэндийг дэмжих өдрүүдийн хүрээнд "Эрчүүдээ хайрлая" өдөрлөг, сургалтыг "Амьдралын зөв дадал хэвшил 12 зүйл", "Эрэгтэйчүүдийн эрүүл мэндийн өнөөгийн байдал, эрэгтэйчүүдэд зонхилон тохиолдож буй өвчлөл, анхаарах асуудлууд", "Эр хүн байх" зэрэг сэдвээр зохион байгуулж төрийн болон төрийн бус 68 байгууллагын 288 эрэгтэйчүүдийг хамруулан эрүүл мэндийн боловсрол олгов. "Эрэгтэйчүүдээ хайрлая" аянд Политехник коллеж, сумдын Ерөнхий боловсролын сургуулийн эрэгтэй сурагчдыг хамруулан "Сэтгэцийн эрүүл мэндээ хамгаалах нь", "Эрүүл амьдралын зөв дадал хэвшил", "Хорт зуршлаас ангид байх", "Түрүү булчирхайн эрүүл мэнд" сэдэвт сургалтыг нийт 27 удаа зохион байгуулж 720 хөвгүүдийг хамруулсан. Мөн аяны хүрээнд 17	100

								байгууллагын 397 хүнд “Сэтгэцийн эрүүл мэндээ хамгаалах”, “Нойргүйдэл, стресс бухимдалаас сэргийлэх нь” сэдвүүдээр сургалт зохион байгуулж мэдлэг олгосон. Эрүүл мэндийн газар, Нэгдсэн эмнэлэг хамтран “Эерэг хандлага - Эрүүл оюутан” уриатай оюутны эрүүл мэндийг дэмжих сарын аяны хүрээнд Политехникийн коллежийн давхардсан тоогоор 326 оюутан залууст “Нөхөн үржихүй-Гэр бүл төлөвлөлт”, “Хорт зуршил, түүнээс татгалзах нь”, “Эрэгтэйчүүдийн эрүүл мэнд”, “Сэтгэцийн эрүүл мэндээ хамгаалах нь” зэрэг сэдвүүдээр эрүүл мэндийн боловсрол олгох сургалт зохион байгуулсан.	
			Эрүүл мэндийн үзлэгт хамрагдсан эрэгтэй оюутны тоо		Хувь	90	100	Аймгийн Политехник коллеж суралцаж байгаа 109 эрэгтэй оюутнуудыг эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулсан. Хамрагдалт 100 хувь	
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр:3* Соёл, урлагийг хөгжүүлэх**								
Зорилт	1	Аймгийн ДНБ-д соёл урлагийн салбарын эзлэх хувь 2019 онд 0.61 хувь байсныг 2024 онд 0.77 хувьд хүргэнэ.	ДНБ-нд эзлэх өсөлтийн хувь		хувь	0.61	0.73	Аймгийн ДНБ-д соёл урлагийн салбарын эзлэх хувь 0.8 хувьтай байна.	100
Арга хэмжээ	1	Соёл, урлагийн салбарын насжилт өндөртэй барилга байгууламжийг шинэчлэх	Тухайн жилд шинээр баригдсан барилгын тоо		Тоо	0	1	Цагаандэлгэр сумын Соёлын төвийн барилгын ажлын гүйцэтгэгч Хэрмээдэй ХХК нь төсөвт өртөг 1,523.4 сая төгрөг, тайлант хугацаанд гүйцэтгэлээр 709,669.1 мянган төгрөгийн санхүүжилт олгогдсон. 1, 2 давхрын дотор өрлөгийн ажил хийгдэж дууссан. Дотор засал, шаврын ажил эхлэх гэж байна. Барилгын ажлын гүйцэтгэл 75 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Дэлгэрцогт сумын Соёлын төвийн барилгын ажлын гүйцэтгэгч ОДДА ХХК нь төсөвт өртөг 1,429.25 сая төгрөг, тайлант хугацаанд 780.0 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон. Барилгын өрлөгийн ажил дууссан. Гадна тохижилт, дотор заслын ажил хийгдэж, гүйцэтгэл 90 хувьтай байна.	80

								Барилгуудын гүйцэтгэлийн дундаж 82.5 хувьтай.	
	2	Соёл, урлагийн салбарыг мэргэжилтэй боловсон хүчнээр хангах	Соёл, урлагийн салбарын мэргэжилтэй ажилтны эзлэх хувь		Хувь	60	66	Соёл урлагийн салбарын байгууллагуудыг мэргэжилтэй боловсон хүчнээр хангах чиглүүлгийг нийт 11 удаа өгсөн. Уртын дууны чиглэлээр 2, дүрслэх урлагийн чиглэлээр 1, соёлын өвийн ажилтан чиглэлээр 14, хөгжмийн чиглэлээр 2, бүжгийн 1, дууны техникчээр 19 нийт 39 ажилтанд дэмжлэг үзүүлэн цалинтай чөлөө олгох, сурах, ажиллах нөхцлийг бүрдүүлж өгсөн. Мэргэжлийн сургуульд ур чадварын шалгалтгүйгээр элсэн орох эрхийн бичгийг 5 сурагчид олгосон. Мэргэжлийн боловсон хүчнийг нэмэгдүүлэх чиглэл өгснөөр СУИС-ийн харьяа Бадмаараг сургуулийн бүжгийн ангид 1, Сити дээд сургуулийн бүжгийн ангид 1, МУК-ын Бүжиг циркийн сургуулийн ардын бүжгийн ангид 5 хүн, Соёл урлагийн дээд сургуульд 1 өвийн ажилтан, Соёл урлагийн их сургуульд 1 хөгжмийн багш нийт 9 хүн суралцахаар элсэн орсон. Соёл, урлагийн салбарын мэргэжилтэй ажилтны батлагдсан орон тоо 138 үүнээс 2023 жилийн эцсийн байдлаар 100 ажилтан буюу 72.5 хувьд хүрсэн.	100
	3	Соёл, урлагийн салбарын ажилтнуудын амьдрах нөхцөлийг сайжруулахад дэмжлэг үзүүлэх	Дэмжлэгт хамрагдсан ажилтны тоо		Тоо	0	2	Соёл, урлагийн салбарын хүний нөөцийн судалгааг гаргасан бөгөөд уг судалгаагаар нийт 175 ажилтан албан хаагчид ажиллаж байгаагийн 62 буюу 34 хувь орон сууцанд, түрээсийн байранд 16 буюу 8,8 хувь хашаа байшин, гэрт 104 буюу 57,1 хувь амьдарч байна. Байранд орох 5 албан хаагчийн хүсэлт ирсэний дагуу Луус сумд 3, Хулд 1, Цагаандэлгэр 1, нийт 5 соёлын ажилтан албан хаагчийг байгууллагын орон сууцанд дэмжлэг үзүүлэн оруулсан. Аймгийн "Хүний нөөцийг хөгжүүлэх хөтөлбөр"-ийн хүрээнд орон нутгаас ТХДЖТ-ын нэг уран бүтээлчид байр орон сууцанд ороход 10 сая төгрөгийн дэмжлэг үзүүлсэн.	100

	***Үндсэн чиг үүргийн нэр: 4* Соёлын өвийг хамгаалах**								
Зорилт	1	Бүртгэн баримтжуулж, хамгаалалтад авсан соёлын биет өв 269 байгааг 285-аар нэмэгдүүлнэ.	Хамгаалалтад авсан соёлын биет өвийн тоо		Тоо	269	462	Музей, Өндөршил, Эрдэнэдалай, Цагаандэлгэр сумдын соёлын төв нийт 112 үзмэрийг хандиваар цуглуулж, бүртгэн баримтжууллаа. "Дурсамж тээсэн өв-2023" тэмээний өв соёлын биет өвийн хандивийн аян, Их газрын чулууны байгаль хамгаалагч Цэмбэлдорж гуайн эдэлж хэрэглэж байсан ахуйн эд зүйлс, Гавьяат багш Цэвээнравдланд хадгалагдаж байсан дээд язгууртан хэрэглэж байсан шүүгээтэй, хуучин хятад бичигтэй толь, төв халх хийцийн уран дархчуулын бүтээлүүдийг сан хөмрөгийн баяжилтад авч судалсан. Эрүүгийн цагдаагийн алба, Соёлын яамны салбар хяналтын газрын 2023 оны 09 дүгээр сарын 25-ны өдөр хамтран баталсан төлөвлөгөөний дагуу улсын хэмжээнд явагдаж байгаа "Сүм хийд" нэгдсэн арга хэмжээний хүрээнд Дундговь аймгийн Цагдаагийн газар, Соёл урлагийн газар, 14 сумын хэсгийн төлөөлөгч, Соёлын төв хамтран 2023 оны 10 дугаар сарын 13 нд орон нутгийн сүм хийд болон аймгийн Музей, Дашгэмпэллин хийд, Амгаландэлгэрэх төвийн үйл ажиллагаатай танилцаж, шашин, эд өлгийн зүйлсд учирч болзошгүй байгаль, нийгмийн эрсдэл устаж үгүй болохоос урьдчилан сэргийлж аймгийн хэмжээнд 1187 баримтат өвийг бүртгэн баримтжууллаа. Хамгаалалтад авсан соёлын биет өвийн тоо 3475 дэсийн 5030 ширхэг 6425 иж бүрдэл үзмэртэй болсон байна.	100
Арга хэмжээ	1	Аймгийн түүх, соёлын өв, байгалийн үзэсгэлэнт газруудыг сурталчлан таниулах Виртуал орчин бүрдүүлэх	Виртуал орчин бүрдүүлсэн эсэх		Тийм-1 Үгүй-0	0		Аймгийн түүх, өв соёлын дурсгал, байгалийн үзэсгэлэнт газруудыг сурталчлан таниулах Виртуал орчинг бүрдүүлэх ОНТ 2.5 Өв соёлын үзүүллэг хийх арга зүйн чиглэл өгсөн тоо 1 2 Өв соёлын үзүүлэн хийх арга зүйн чиглэл 4 удаа өгч, Музейн боловсролын өрөөг түшиглэн VR, AR–аар танхимын үзмэрийн тэмдэг тэмдэглэгээг хийж, Боловсролын	100

								өрөөнд Виртуал орчин бүрдүүлэн 3D проектор, дууны чадлын өсгөгч, AR museum танилцуулгыг хийж байршууллаа. Мөн шилдэг 30 үзмэрийг зургаар нь таниулан AR төхөөрөмжөөр нүүдлийн үйлчилгээг давхардсан тоогоор 13 суманд, танхимаар “Эрдмийн далай” цогцолбор сургуулийн сурагчид, 570 иргэнд үйлчилгээ хүргэлээ. Дундговь аймгийн Архивын тасагтай хамтран "Баримтын үнэ цэнэ өв соёл" үзэсгэлэнд Нутгийн хилийн тодорхойлолтууд болон сайн малчны шагналын материалуудыг AR-аар үзүүлэн үйлчилсэн.	
	2	"Дуу хуурын өлгий" нутгийн онцлог өв соёлыг ирээдүй хойч үедээ өвлүүлэн, залгамж халааг бэлтгэх	Зохион байгуулах дугуйлангийн төрөл		Тоо	25	26	“Тэнгэрийн тэмдэг” хүүхдийн театр болон 13 сумын соёлын төвд Уртын дуу, Морин хуур, Монгол ардын бүжиг, Язгуур урлаг, Үндэсний хөгжим, драм, шагай харваа, сур харваа, Бөгж нийлүүлэх зэрэг нийт 32 төрлийн дугуйлан хичээллүүллээ.	100
			Дугуйланд хамрагдсан хүүхдийн тоо		Тоо	393	430	“Тэнгэрийн тэмдэг” хүүхдийн театр болон 13 сумын соёлын төвийн дугуйланд давхардсан тоогоор 1179 насанд хүрэгч, хүүхэд хамрагдлаа.	
	3	Аймгийн түүхэн онцлог ёс заншил, зан үйл, өв уламжлал, түүх, соёлын дурсгалуудыг шингээсэн баримтат өвийг бий болгох	Баримтат уран сайхны кино хийсэн эсэх		Тийм-1 үгүй-0	0	-	Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль гарсантай холбогдуулан уг баримтат уран сайхны кино хийх гэрээг цуцлан хаасан.	-
Зорилт	2	2020 онд аймгийн нийт өрхийн 38.1 хувь нь угийн бичиг хөтөлж байгааг 2024 онд 24 хувиар нэмэгдүүлнэ.	Угийн бичгээ хөтөлсөн өрхийн эзлэх хувь		Хувь	38.1	56.1	Аймгийн хэмжээнд шинээр 853 өрх бичвэрээр болон цахимаар угийн бичиг хөтөлж нийт өрхийн 46.4 хувь буюу 6906 өрх угийн бичиг хөтөлж өмнөх оноос 8.3 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна. Аймгийн угийн бичиг хөтлүүлэх ажлын хэсгийн гишүүд угийн бичгийн уралдааныг зохион байгуулж 6 сумын 15 угийн бичгийг дүгнэсэн. 1-4 түвшин тус бүрт шалгаруулалт хийж байр эзлүүлэн алдаршуулсан. Уламжлалт аргаар хөтөлсөн Монгол улсын гавьяат эмч Хасын гэр бүл, хүү	80

								Баярсанаа Чимэдийн удмын 9-н үеийн угийн бичгийг Музейн Бүртгэл мэдээллийн санд бүртгэсэн.	
Арга хэмжээ	1	Иргэдийн угийн бичиг хөтлөх мэдлэг, чадварыг дээшлүүлэх	Сургалт, мэдээлэлд хамрагдсан иргэдийн тоо		Тоо	8149	11149	Иргэдийн угийн бичиг хөтлөх мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх чиглэлээр Соёл, урлагийн газраас, сумдын соёлын байгууллагуудаас танхимын болон цахимаар 32 удаагийн сургалтыг зохион байгуулж Сайнцагаан сум 2197, бусад сумд 3478, нийт 5675 иргэн хамрагдлаа. Манлайлан ажилласан Цагаандэлгэр сумын соёлын төв сургалт, мэдээллийг 6 удаа хүргэж "Угийн бичиг хөтлөх өрхийн дэвтэр" зөвлөмж бэлтгэн хэвлүүлж, өрхүүдэд тарааж нийт 360 иргэнийг тайлант үзэсгэлэнг 1 удаа зохион байгуулж 46 өрхийн 238 иргэн, Эрдэнэдалай сум угийн бичгийн хөтлөлтийн цахим программын сургалтыг явуулж 8 өрхийн 52 иргэнийг хамруулсан. Хулд сумын Соёлын төвийн хамт олон бусдыг манлайлан сумын Засаг даргатай хамтран ажиллаж ОНХСангийн 20 сая төгрөгөөр "Удмын хэлхээ" угийн бичгийн апликешн хийлгэлээ. Мөн Дэрэн сумын Засаг даргын Тамгын газраас Угийн бичиг хөтлөлтийн цахим программын сургалтад Орон нутгийн хөгжлийн сангаас 2,0 сая төгрөгийн дэмжлэг үзүүллээ. Дэлгэрхангай сум google forms ашиглан угийн бичиг хөтлөлтийн судалгааг авсан.	60
	2	Угийн бичиг хөтлөх ажлын үр дүнг үнэлж, дүгнэх	Дүгнэх үйл ажиллагааг зохион байгуулсан эсэх		Тийм-1 Үгүй-0	0	1	Өндөршил, Сайхан овоо, Эрдэнэдалай, Баянжаргалан Дэлгэрцогт сумын соёлын төвүүд Угийн бичигтэн удмынхан" уралдааныг сумын хэмжээнд зохион байгуулж уралдаанд 334 угийн бичгийн материалыг хүлээн авч шалгаруулж 12 айл өрхөд "Батламж" олгосон. Угийн бичигтэн Удмынхан аймгийн уралдаанд 6 сумын 15 өрхийн материалыг хүлээн авч угийн бичиг хөтлүүлэх ажлыг зохион	100

								байгуулах ажлын хэсэг хуралдаж шалгаруулалтыг хийж 1 дүгээр түвшинд хөтөлсөн 3 өрх, 2 дугаар түвшинд хөтөлсөн 2 өрхийг тус тус шалгаруулсан.	
	Үндсэн чиг үүргийн нэр: 5 Хүн амд боловсролын үйлчилгээ үзүүлэх								
Зорилт	1	Сургалтын чанарын үнэлгээний дунджийг 2019 онд 39.1 хувь байсныг 2024 онд 49 хувьд хүргэнэ.	Боловсролын чанарын үнэлгээ		Хувь	39.1	47	БШУЯ, Боловсролын үнэлгээний төвөөс аймгийн 2023 оны сургалтын хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн шалгалтын үнэлгээ 51.3 хувьтай шалгагдсан өмнөх оны мөн үеэс 4.1 хувиар өссөн үзүүлэлттэй.	100
Арга хэмжээ	1	Сургуулийн өмнөх боловсролын хамран сургалтыг нэмэгдүүлэх	СӨБ-ын хамран сургалтын хувь		Хувь	72.5	75	Сургуулийн өмнөх боловсролд 4365 хүүхэд хамрагдахаас 3540 хүүхэд хамрагдаж, хамран сургалт 81,1 хувьтай байна. Өмнөх оноос 3,1 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.	100
	2	Шаардлагатай суманд шинээр цэцэрлэгийн барилга барих	Тухайн жилд шинээр ашиглалтад орсон цэцэрлэгийн тоо		Тоо	2	3	2023 онд 2 цэцэрлэгийн барилгын ажлыг эхлүүлэхээр төлөвлөснөөс Сайнцагаан сумын 2-р цэцэрлэгийн барилга 100 хувь, Дэлгэрцогт сумын цэцэрлэгийн барилга 100 хувийн гүйцэтгэлтэй.	100
			Хөрөнгө нь шийдвэрлэгдсэн цэцэрлэгийн тоо		Тоо	2	1	Сайнцагаан сумын 2 дугаар цэцэрлэгийн барилгын ажлыг "Энх баялаг констракшн" ХХК 2.7 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар 150 хүүхдийн хүчин чадалтай барилгын ажил хийгдэж байна. Дэлгэрцогт сумын цэцэрлэгийн барилгын ажлыг улсын төсвийн 2.4 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр 150 ортой хүүхдийн цэцэрлэгийн барилгыг "Ашид бьюлдинг" ХХК гүйцэтгэж байна.	
	3	Шаардлагатай сумдад хувилбарт сургалтыг зохион байгуулах	Хувилбарт сургалтад хамрагдсан хүүхдийн тоо		Тоо	-	350	2023 оны 6-7 дугаар сард Эрдэнэдалай, Гурвансайхан, Хулд, Луус, Дэрэн, Дэлгэрцогт, Говь-Угтаал, Цагаандэлгэр, Баянжаргалан, Өлзийт сумдын зуны гэр цэцэрлэгт 14 багш ажиллаж, ахлах бүлэгт-9, бэлтгэл бүлэгт-62, холимог бүлэгт-125 нийт 196 хүүхэд хамрагдсан нь малчдын хамрагдвал зохих хүүхдийн 79.6 хувийг хамруулж сурч хөгжих хэрэгцээг хангасан үр дүнтэй ажил болсон.	78
			Шинээр нэмж ашиглалтад оруулсан гэр		тоо	5	1	Энэ хичээлийн жилд Эрдэнэдалай сумын цэцэрлэг 2 гэр цэцэрлэгийг авч ашиглалтад оруулсан.	

			цэцэрлэгийн тоо						
	4	ЕБС-ийн бага, суурь боловсролын хамран сургалтыг нэмэгдүүлэх	Бага, суурь боловсролын хамран сургалтын хувь		Хувь	91.6	95.5	Бага, суурь боловсролын хамран сургалт 96,2 хувьтай. Энэ нь өмнөх оноос 1,1 хувиар өссөн байна. Нийт 6-14 насны 8296 хүүхэд хамрагдахаас 7945 хүүхэд хамрагдаж хамран сургалтын хувь 96.2 хувь байна.	100
	6	Шаардлагатай сумдад шинээр сургуулийн барилга барих	Шинээр ашиглалтад орсон сургуулийн тоо		Тоо	2	2	2023 онд 2 сургуулийн барилгыг 50 хувьтай гүйцэтгэхээр төлөвлөж, Сайнцагаан сумын Говийн-Ирээдүй цогцолбор сургуулийн барилга 80 хувь, Хүмүүнлэг сургуулийн барилга 45 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.	0
	7	Сургууль бүрд хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй ажиллах танхим, байгалийн ухааны хичээлийн кабинетыг байгуулах	Байгуулсан хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй ажиллах танхимын тоо		Тоо	-	2	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн хөгжлийн танхимыг 2022 онд 6 сургуульд байгуулсныг 2023 онд 5-р нэмэгдүүлж, нийт ерөнхий боловсролын 19 сургуулийн 11 буюу 57.8%-д хүүхэд хөгжлийн танхим байгуулж, үйл ажиллагаа нь тогтмолжуулан ажиллалаа. Хөгжлийн танхимыг сургуульд-4, дотуур байранд 5, насан туршийн боловсролын төвд 2 тус тус байгуулсан байна.	85
			Байгуулсан байгалийн ухааны кабинетын тоо		Тоо	3	16	Энэ хичээлийн жилд байгалийн ухааны 3 кабинетийг гэрчилгээжүүлээд байна. Эрдэнэдалай сум Мобиком корпорацийн “SMART EDUCATION 3” төслийн хүрээнд “Тэгш хүртээмжтэй боловсролыг хүүхэд бүрд хүргэх” зорилготой байгалийн ухааны 120 сая төгрөгийн өртөгтэй Дижитал ангитай болж хичээл сургалтаа тохилог иж бүрэн тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан ангид хичээллэхэд бэлэн болсон. Дэрэн сумын сургууль /10.297.43/ төгрөгийн үнэтэй “Лабораторийн тоног төхөөрөмж” болох химийн хичээлийн татах шүүгээг Green Chemistry LLC – Грийн Химистри ХХК- аас авч химийн кабинетаа гэрчилгээжүүлээд байна. Сайхан овоо сумын сургууль орон нутгийн санхүүжилтээр байгалийн ухааны иж бүрэн кабинетыг ашиглалтанд оруулахад бэлэн болгож аймгийн хэмжээнд байгалийн ухааны нийт 14	

								кабинеттай болж хичээл сургалтыг үр дүнтэй явуулах боломж бүрдлээ. 71.4%	
	8	Оюутан суралцагчтай гэрээ хийх замаар нэн шаардлагатай мэргэжлийн багшийн хангалтыг нэмэгдүүлэх	Гэрээ байгуулсан оюутны тоо		Тоо	-	2	Аймгийн боловсролын салбарын 41 байгууллагаас 2022-2024 онд дутагдалтай байгаа багш нарын судалгааг авч, нэгтгэн ЕБС-уудад 2022 онд 50, 2023 онд 17, 2024 онд 17 мэргэжлийн багшийн дутагдал үүсэх судалгаа гараад байна. Энэ 2023 онд БШУГ-ын хоол үйлдвэрлэл хариуцсан мэргэжилтэн, Дэрэн сумын цэцэрлэгийн туслах багш нийт 2 албан хаагчийн сургалтын төлбөрт 4,5 сая төгрөгийг аймгийн хүний нөөцийн хөтөлбөрөөс зарцуулахаар шийдвэрлэлээ. 2021 онд 3 оюутан, 2022 онд 6 оюутан, 2023 онд 2 оюутантай гэрээ байгуулан, нийт 11 болж, 2022 онд дутагдалтай байсан 50 багшийг 56 хувиар бууруулаад байна.	100
	9	Гадаад хэл болон байгалийн ухааны судлагдахууны багш нарыг гадаад улсад болон дотоодод урт хугацаанд мэргэжил дээшлүүлэх	Мэргэжил дээшлүүлсэн багшийн тоо		Тоо	4	10	"MC Children's Books"-ийн ИБУИВУ-д томилолтоор Мандал сургуулийн гадаад хэлний багш Ц.Ариунтунгалаг Англи дахь "Royal Holloway University of London" үндэсний их сургуульд туршлага судалсан. Туршлага судалсны үр дүнд багш нартаа 2 удаагийн сургалт явуулж мэргэжлийн 35 багшид арга зүйг түгээн дэлгэрүүлэх ажлыг эхлүүлээд байна. Эрхүүгийн Үндэсний Судалгааны Техникийн Их Сургуульд орос хэлний багш нарын мэргэжил дээшлүүлэх зуны сургалтад Сайнцагаан сумын Цэгц билиг сургуулиас 2, Баянжаргалан, Дэрэн, Цагаандэлгэр, Эрдэнэдалай сумдын 4, нийт 6 багш "Орос хэлний сургалтад орчин үеийн дэвшилтэт технологийг хэрэглэх арга зүй" сургалт, Оросын Сибирийн бүс нутгийн өв соёл, зан заншилтай танилцаж 21 хоног суралцаад ирлээ. Багш нарын заах арга зүй, ур чадварт ахиц, өөрчлөлт гарч өдөр тутмын ээлжит хичээлдээ арга зүйг туршин хэрэгжүүлж байна. Мөн Өмнөговь аймагт зохион байгуулагдсан Орос хэлний олимпиадад Цэгцбилиг сургуулийн багш Д.Аравхаан	100

								шилдэг багш, сурагч Б.Цэвээнсүрэн Э.Номин-Эрдэнэ нар ОХУ-д хүссэн мэргэжлээрээ 100 хувийн тэтгэлэгтэй суралцах эрх авлаа. Жайка олон улсын байгууллагын Үдийн хоолны үйлдвэрлэл үйлчилгээг сайжруулах төслийн хүрээнд захирал, мэргэжилтэн, дарга 6 хүн, хичээлийн судалгааны чиглэлээр Монголын хичээлийн судалгааны нийгэмлэгтэй хамтран Япон улсад Мандал сургуулийн 6 багш, нийт 19 багш, удирдах ажилтан гадаад улсад мэргэжлээ дээшлүүлээд байна. Үдийн хоол төслийн хэрэгжилтэд орон нутгийн дэмжлэг эрчимжиж, улсын хэмжээнд загвар аймаг болох зорилтыг тавин ажиллаж байна. Судалгааны үр дүнд аймгийн хэмжээнд Засаг даргын санаачилга санхүүжилтээр 1-5 дугаар ангид "Сүү" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, 5000 орчим сурагчид хамрагдаж байна.	
	10	12-р ангийн сурагчдад ажил мэргэжлийн баримжаа олгох сургалт, зөвлөгөө, сорилыг үе шаттай зохион байгуулах	ЭЕШ-ын 10 хичээлийн дундаж оноо		Оноо	498,4	504	Боловсролыг дэмжих жилийн ажлын хүрээнд Оюунлаг сургууль, МУБИС-тай хамтран багш нарын мэдлэг чадварыг ахиулах 3 удаагийн сургалтыг аймгийн хэмжээний суурь бүрэн дунд боловсролын мэргэжлийн багш нарыг хамруулан зохион байгуулсан. Мөн сурагчдаас 6 удаагийн цахим болон танхимын сорилыг авч үр дүнг тооцон ажилласны үр дүнд элсэлтийн ерөнхий шалгалтын 10 хичээлийн дундаж оноо 2023 онд 10 судлагдахууны аймгийн дундаж оноо 507.5-тай шалгагдаад байна. Энэ нь зорилтот хүрэх түвшнээс 3,5 оноогоор ахисан үзүүлэлт байна. Энэ нь зорилтот хүрэх түвшнээс 3,5 оноогоор ахисан үзүүлэлт байгаа бөгөөд монгол хэл, математик, физик, нийгмийн хичээлүүдийн дундаж оноо улсын дунджаас дээгүүр үзүүлэлттэй шалгагдсан.	100
	11	Чадварлаг багш арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	Төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн хувь		Хувь	-	80	Өнгөрсөн 2022-2023 оны хичээлийн жилд буюу эхний хагас жилд "Чадварлаг багш" хөтөлбөрийн хэрэгжилт, төлөвлөлтийг сургалтын 41 байгууллагаас авч нэгтгэн	

							дүгнэхэд 86.7 хувьтай хэрэгжиж, 10 сард сумдад ажилласан "Зөвлөн туслах баг"-ийн гишүүд цэцэрлэг, сургуулиудад хэрэгжилтийг дахин эрчимжүүлсний үр дүнд хэрэгжилт 87.2 хувьтай дүгнэгдлээ. Чадварлаг багш хөтөлбөрийн багшийн онолын мэдлэгийг дээшлүүлэх зорилтыг аймгийн Эрдэнэдалай, Гурвансайхан, Сайнцагаан сумын ЭДЦС, Цэгц билиг, Мандал сургуулиуд үр дүнтэй хэрэгжүүлснээр элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүн өмнөх оноос 4 хичээлийн гүйцэтгэл 1,36-12,46 оноогоор ахиж, Сайхан-Овоо, Өлзийт, Дэлгэрхангай, Адаацаг, Баянжаргалан, Дэрэн сумд багшийн хөгжих орчин нөхцөлийг бүрдүүлэхэд санаачилгатай ажиллан багшийн хөгжлийн төв байгуулан, Баянжаргалан, Дэлгэрхангай, Цэгц билиг, ГИЦС багш нарын улсын төрөлжсөн олимпиадад багш суралцагчдыг амжилттай бэлтгэн, багшаа чадваржуулж, 4 багш 4 суралцагч улсаас эхний байруудад шалгарсан хөтөлбөрийг амжилттай хэрэгжүүлсний үр дүн гэж үзэж байна.	100
	Үндсэн чиг үүргийн нэр: 6 **Хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалах, дэмжих**							
Зорилт	1	Эмнэлэг, эрүүл мэндийн төвүүдийн тоног төхөөрөмжийн хангалт 2019 онд 85.0 байсныг 2024 онд 86.7 хувьд хүргэнэ.	Тоног төхөөрөмжийн хангалтын хувь		Хувь	85.0	86.0	Аймгийн эрүүл мэндийн байгууллагуудад 12 нэр төрлийн 2,4 тэрбум төгрөгийн тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан. Нэн шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн хангалт 88,2 хувьтай байна.	100
Арга хэмжээ	1	Сумдын эрүүл мэндийн төвүүдийг мобайл технологиор хангах	Хангагдсан сумдын тоо		Тоо	4	4	Адаацаг сумын эрүүл мэндийн төвд Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын 12,0 сая санхүүжилтээр хувь хүний хандив тусламжаар 8,0 сая төгрөгөөр хангагдсан. Ингэснээр нийт 13 сумын эрүүл мэндийн төвүүдэд мобайл технологитой болсон.	100
	2	Эмнэлэг эрүүл мэндийн төвүүдийг оношилгоо, эмчилгээний дэвшилтэт	Тоног төхөөрөмжийн хангалт		Хувь	85.0	86.5	Япон Улсын Засгийн газраас "Ковид-19 халдварт цар тахлын хямралыг арилгахад яаралтай тусламж үзүүлэх хөтөлбөр"-ийн буцалтгүй тусламжийн хүрээнд 128,5 сая	100

		тоног төхөөрөмжөөр хангах						төгрөгийн 14 ширхэг спидометрийг эмнэлэг, эрүүл мэндийн төвүүдэд хуваарилан өглөө. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар Өндөршил, Хулд сумын эрүүл мэндийн төвүүд хог хаягдал ангилан ялгах путик, ор, өвчтөний хоолны шкаф зэрэг 5 төрлийн 14,5 сая төгрөгөөр, 15 суманд хог хаягдлын автоклавыг 85,1 сая төгрөгөөр, 2 өрхийн эрүүл мэндийн төвд хог хаягдлын автоклавыг 9,6 сая төгрөгөөр тус тус хангасан. Өрх, сумын эрүүл мэндийн төвийн тоног төхөөрөмжийн хангалтын хувь 82,2 хувьтай байна. Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын дэмжлэгтэйгээр Эрүүл мэндийн газарт Шуурхай удирдлагын нэгж байгуулах 16,0 сая тоног төхөөрөмжөөр хүлээлгэн өгсөн. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Хүүхдийн Сангийн буцалтгүй тусламж 3,9 сая төгрөгийн 35 ширхэг пульсоксиметрийг аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг, Уламжлалт анагаах ухааны эмнэлэгт хуваарилан өглөө. Мөн Уламжлалт анагаах ухааны төв болон Эрүүл мэндийн газарт 6,6 сая төгрөгөөр хогийн автоклав, Зооноз өвчин судлалын төв нь 9,8 сая төгрөгийн аймгийн хэмжээнд нийт 883,2 сая төгрөгийн тоног төхөөрөмж авсан байна. Аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн хангалтын хувь 94,2 хувьтай байна. Тоног төхөөрөмжийн хангалт 88,0 хувьтай.	
	3	Эмнэлэг, эрүүл мэндийн төвүүдийн автомашины парк шинэчлэлт, багийн эмч нарын унааг үе шаттай хийж, түргэн тусламжийн автомашиныг яаралтай тусламжийн тоног төхөөрөмжөөр тоноглох	Автомашины хангалт		Хувь	90	94	Аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт улсын төсвийн 198,0 сая хөрөнгө оруулалтаар Patrol маркийн автомашин, Нарлаг Монголын тээвэр зууч" Нямхишиг транс" ХХК нийгмийн хариуцлагын хүрээнд аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт 123,0 сая төгрөгийн бүрэн тоноглогдсон автомашин тус тус хүлээлгэн өглөө. Сайнцагаан, Өлзийт-Мандал өрхийн эрүүл мэндийн төвд орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө 40,0 сая төгрөгийн үнэ бүхий түргэн тусламжийн үйлчилгээг хүргэх суудлын автомашинаар хангасан. Халдварт өвчин	100

							судлалын үндэсний төвөөс Луус сумын эрүүл мэндийн төвд фургон автомашин, Өлзийт, Луус сумын эрүүл мэндийн төвүүдэд аймгийн мэргэжлийн хяналтын газраас 2 автомашин Орон нутгийн өмчийн газраас шууд шилжүүллээ. Нийт автомашины хангалт 99,0 хувьд хүрсэн байна.	
			Тоноглосон автомашин		Тоо	1	2	Нарлаг Монголын тээвэр зууч " Нямхишиг транс "ХХК нийгмийн хариуцлагын хүрээнд аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт 123,0 сая төгрөгийн бүрэн тоноглогдсон автомашин өглөө. Тоноглогдсон автомашины тоо 6 болсон.	
			Багийн эмчийн унаа		Тоо	1	10	Багийн эмчийн унааны асуудал шийдэгдээгүй болно.	
Зорилт	2	Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний чанарын үзүүлэлтийг 2020 онд 83.0 байсныг 2024 онд 85.0 хүргэнэ.	Чанарын үзүүлэлт		Хувь	83.0	84.5	Эхний хагас жилийн байдлаар эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний чанарын үзүүлэлт 91,0 хувьтай байна. /Жилийн эцсээр гарна/	100
Арга хэмжээ	1	Явуулын тусламж, үйлчилгээгээр алслагдсан сум багийн иргэдийг эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулах	Урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамрагдсан иргэдийн эзлэх хувь		Хувь	29.7	32.5	Иргэдийн 69,6 хувийг явуулын тусламж үйлчилгээгээр урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулсан.	50
			Өвчлөл илэрсэн иргэдийн эрүүлжилтийн хувь		Хувь	26.0	29.0	Аймгийн Засаг даргын санаачилгаар зохион байгуулагдсан "Иргэдээ сонсъё" уулзалтын үеэр 14 суманд нарийн мэргэжлийн 6 эмчийн үзлэг шинжилгээ оношилгоог хийж алслагдсан сумдын багийн иргэдийг явуулын тусламж үйлчилгээнд хамруулсан. Үзлэг шинжилгээ, оношилгоонд нийт 3526 иргэнийг хамруулж үзлэгээр хоол боловсруулах замын эмгэг 51 хувь, цагаан судлалын өвчин буюу нуруу нугасны шохойжилт 41 хувьтай зонхилж байна. Элэгний хавдар 2, элэгний үүсгэвэр 2, элэгний хатуурал 3, элэгний өөхжилд 19, уушгины өөрчлөлттэй 14 бусад өвчлөл 789 байгааг илрүүлсэн.Хүн амын нас хүйс эрүүл мэндийн эрсдэлд суурилсан халдварт болон	

								халдварт бус өвчний эрт илрүүлэг үзлэгт 9747, зонхилон тохиолдох халдварт бус өвчний эрт илрүүлэг үзлэгт 17558, сүрьеэгийн нарийн мэргэжлийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт 1588, заавал хийх товлолд дархлаажуулалтын урьдчилан сэргийлэх үзлэгээр 4125, улаан бурхан улаануудын нэмэлт дархлаажуулалтын урьдчилан сэргийлэх үзлэгээр 4451 нийт 33344 хүнийг урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулж эрүүлжилт 30,0 хувь.	
	2	Хот хоорондын зам дагуу болон алслагдсан сумдад яаралтай тусламжийн цэг байгуулах	Цэг байгуулсан сумдын тоо		Тоо	1	1	Хулд, Дэлгэрцогт, Луус сумдад нийт яаралтай тусламжийн 3 цэгийг байгуулан тогтмолжуулан ажиллаж байгаа бөгөөд зам тээврийн осол 25, хурц иртэй зүйлд 3, бусдад зодуулсан 3, мотоциклоос унасан 2, явганаас унасан 1 иргэн, нийт 34 хүнд тусламж үйлчилгээ 100 хувь үзүүлсэн. Японы Хүүхдийг Ивээх сантай хамтран Сайхан-Овоо суманд яаралтай тусламжийн цэгийг байгуулан, яаралтай тусламжийн нэн шаардлагатай иж бүрэн 6,2 сая төгрөгийн үнэ бүхий тоног төхөөрөмжөөр хангасан. 12 сард уул уурхай ихтэй Баянжаргалан сумын эрүүл мэндийн төвд яаралтай тусламжийн цэгийг байгуулахаар шаардлагатай 38,800 мянган төгрөгийн тоног төхөөрөмжийг худалдан авахаар шийдвэрлэсэн.	100
	3	Олон улсын эмнэл зүйн UP TO DATE программыг эмч бүр ашиглах,алсын зайн оношилгоо, зөвлөгөө авах нөхцөлийг бүрдүүлж эмч нарыг компьютер тоног төхөөрөмжөөр хангах	Ашиглалтын хувь		Хувь	0	100	Олон улсын эмнэл зүйн UP TO DATE цахим платформыг эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэн 100 хувь ашиглаж байна. Эхний хагас жилийн байдлаар алсын зайн оношилгоо, зөвлөгөөг төрөлжсөн нарийн мэргэжлийн төвөөс 6 удаа авсан.	100
			Хангалтын хувь		Хувь	45	100	Эрүүл мэндийн төвүүдэд оношилгоо, эмчилгээ, зөвлөгөө, бүртгэл мэдээлэлд зориулан улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар нийт 16,5 сая төгрөгийн үнэ бүхий суурин 15 компьютероор хангаж нийт 56 болсноор эмч нар 100 хувь хангагдсан.	

	4	Эхийн эндэгдэлгүй ажиллаж, хүүхдийн тусламж үйлчилгээний чанарыг сайжруулж 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийг бууруулах	Эхийн эндэгдэл /100 000 амьд төрөлт/		Просант имиль	0	0	11 сарын байдлаар нийт 639 эх төрсөн бөгөөд нийт төрөлтийн 94,6 хувь аймгийн нарийн мэргэжлийн эмчийн хяналтад төрсөн. Эхийн эндэгдлийн тохиолдол бүртгэгдээгүй.	50
			5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдэл /1000 амьд төрөлт/		Промиль	10.0	9.3	5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд) 15,6 промиль байна. Өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 6,0 промилиор өссөн үзүүлэлттэй байна. Эндэгдлийн дотор нялхсын эндэгдэл 7 тохиолдол бүртгэгдэж 1000 амьд төрөлтөд 10,9 промиль байгаа нь урьд оны мөн үеэс 1,3 промилиор өссөн. Осол гэмтлээр 3 хүүхэд эндсэн нь нийт эндэгдлийн 30,0 хувийг эзэлж байна.	
Зорилт	3	Халдварт бус өвчлөлийн түвшин 2020 оны 7441.5 байсныг 2024 онд 7241.5 болгож бууруулна.	10000 хүн амд ногдох халдварт бус өвчлөлийн түвшин		Промиль	7441.5	7291.5	Халдварт бус өвчлөлийн түвшин 10000 хүн амд 9419,2 ногдож байна. Өнгөрсөн оны мөн үеэс 2137,7 –оор өссөн байна.	100
Арга хэмжээ	1	Иргэн, өрх гэр бүл, байгууллага, хамт олонд түшиглэн эрүүл мэндэд ээлтэй орчин бүрдүүлэх	Эрүүл мэндийг дэмжигч эрүүл мэндээ дээдлэгч иргэний тоо		Тоо	37	46	"Эрүүл мэндийг дэмжигч иргэн, өрх гэр бүл, хамт олон" шалгаруулах болзолт уралдааныг зарлаж журам, шалгуур үзүүлэлтийн дагуу үнэлгээ хийлээ. "Эрүүл мэндээ дээдлэгч иргэн"-ний тоо аймгийн хэмжээнд өссөн дүнгээр 47 боллоо. "Эрүүл мэндийг дэмжигч байгууллага" шалгаруулах болзолт уралдааны удирдамжийг хүргүүлснээр эрүүл мэндийг дэмжигч байгууллага, иргэний тоо 88 болсон.	100
			Хог хаягдлын автоклаваар хангагдсан ЭМБ-ын тоо		Тоо	0	9	Эмнэлэг, эрүүл мэндийн төвүүдэд 19 ширхгийг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хангагдсан.	
	2	Хүн амын дунд өвчлөл, нас баралтын тэргүүлэх шалтгаан болж буй өвчлөлийг бууруулах олон талт арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх .	Урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулсан хүн амын хувь		Хувь	29.7	33.8	Эрүүл мэндийн байгууллагуудаар нийт давхардсан тоогоор 165640 үзлэг хийгдсэнээс урьдчилан сэргийлэх үзлэг 24,1 хувьтай байна.	100
			Эрт илрүүлэг үзлэгийн		Хувь	57.8	65.0	Зонхилон тохиолдох халдварт бус өвчлөл 10 сарын байдлаар:	

			хамрагдалтын хувь					– Артерийн гипертензийн эрт илрүүлэг үзлэгт хамрагдвал зохих 10287 иргэнээс 9539 буюу (92,7%), – Чихрийн шижин өвчний эрт илрүүлэг үзлэгт хамрагдвал зохих 10910 иргэн хамрагдахаас 9617 буюу (88,1%), – Умайн хүзүүний хорт хавдрын эрт илрүүлэг үзлэгт хамрагдвал зохих 2466 иргэн хамрагдахаас 1781 буюу (72,2%), – Хөхний хорт хавдрын эрт илрүүлэг үзлэгт 7829 иргэн хамрагдахаас 5881 буюу (75,1%) хамрагдаж, аймгийн хэмжээнд эрт илрүүлэг үзлэгийн хамрагдалт 82,0%-тай байна. Эрт илрүүлэг үзлэгээр артерийн гипертензитэй 43, чихрийн шижинтэй 10 иргэнийг тус тус илрүүлэн хяналтад авч эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлж байна.	
			Эрүүл мэндийн боловсрол олгосон хүн амын эзлэх хувь		Хувь	59.4	74.4	Засгийн газрын 2001 оны 224 дүгээр тогтоолоор батлагдсан эрүүл мэндийн тэмдэглэлт өдрүүд болон нийгмийн эрүүл мэндийн үндэсний төвөөс гаргасан 2023 онд зохион байгуулах тэмдэглэлт өдрүүдийн сургалт сурталчилгааны төлөвлөгөөг үндэслэн аймгийн хэмжээнд хэрэгжүүлэх иргэдэд эрүүл мэндийн боловсрол олгох сургалт, сурталчилгааны календарчилсан нэгдсэн төлөвлөгөөг гарган ажиллаж нийт 456 удаагийн сургалт, мэдээллийн арга хэмжээг зохион байгуулсан. Мэдээлэл сургалтад давхардсан тоогоор 96[illegible]88 иргэн хамрагдаж нийт хүн ам 2 дахин эрүүл мэндийн боловсрол олгосон байна.	
	3	Нийгмийн эрүүл мэндийн онцгой байдлын үеийн нөөцийн бэлэн байдал, хариу арга хэмжээ шуурхай авах чадавхыг бүрдүүлэх, халдварт өвчнөөс урьдчилан	Гамшгийн үеийн эм, эмнэлгийн хэрэгслийн нөөцийн хангалтын хувь		Хувь	50.0	58.0	Аймгийн хэмжээнд коронавирусын халдварын нийт 121 тохиолдол бүртгэгдэж, коронавируст халдварын тархалт “Ногоон” буюу “тархалт бага тогтвортой” түвшинд байна. 45 дугаар 7 хоногт аймгийн хэмжээнд эмнэлэг, эрүүл мэндийн төвүүдийн амбулаториор үйлчлүүлэгчдийн дунд томуу томуу төст өвчин 10,000 хүн амд 47,7 эмнэлэгт хэвтэн	100

		сэргийлэх, дархлаажуулах үйл ажиллагааг өргөжүүлэх.					эмчлүүлэгсдийн дунд амьсгалын замын цочмог халдварын тохиолдол 10,000 хүн амд 4,4 байгаа нь томуу, томуу тест өвчний тархалтын түвшин "Идэвхжил түвшин"-д байна. Болзошгүй гамшиг, нийгмийн эрүүл мэндийн ноцтой байдлын үед эрүүл мэндийн байгууллагын нөөцөд байх эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, хувийн хамгаалах хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, ариутгал, халдваргүйтгэлийн бодис 115 нэр төрөл буюу 89,2 хувийн хангалттай байна.	
			Гамшгийн үеийн тоног төхөөрөмжийн хангалтын хувь		Хувь	78.0	85.0	Сум өрхийн эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн хангалт 82,0, Нэгдсэн эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн хангалт 94,0 аймгийн хэмжээнд тоног төхөөрөмжийн хангалт 88,0 хувьтай байна.	
			Дархлаажуулалтын хамралтын хувь		Хувь	94.4	96.0	Заавал хийх товлолд дархлаажуулалтад 4143 хүүхдийг хамруулж хамралт 94,6 хувьтай байна.	
	***Ерөнхий чиг үүргийн нэр: 10* Хүнс, хөдөө аж ахуй, үйлдвэрлэл, худалдаа, үйлчилгээ**								
	***Үндсэн чиг үүргийн нэр: 1*. Газар тариалангийн бодлого зохицуулалт: Газар тариалангийн тариалангийн үйлдвэрлэлийн тогтвортой хөгжлийг хангах, эрчимжүүлэх**								
Зорилт	1	Орон нутгийн хүн амын төмс, хүнсний ногооны хэрэгцээний 30 хувийг хангана.	Хангамжийн хувь		Хувь	17,7	25	Аймгийн нийт хүн ам буюу жишсэн дундаж хүн амд төмс 222 тн, хүнсний ногоо 179.5 тн тус тус хэрэгцээтэйгээс төмсний 16,1 хүнсний ногооны 4.9 хувийг, нийт 21 хувийг орон нутгийн үйлдвэрлэлээр хангасан байна.	85
Арга хэмжээ	1	Төмс тариалсан талбай болон хураан авсан ургацын хэмжээг нэмэгдүүлэх	Тариалсан талбайн хэмжээ		га	27	32	Төмс 29 га-д тариалсан байна.	33
			Хураан авсан ургацын хэмжээ		тн	238	290	222 тн-ийг хураан авсан байна.	
	2	Хүнсний ногоо тариалсан талбай болон хураан авсан ургацын хэмжээг нэмэгдүүлэх	Тариалсан талбайн хэмжээ		га	16,2	19,5	Хүнсний ногоо 22,3 га-д тариалсан байна.	100
			Хураан авсан ургацын хэмжээ		тн	131	152,6	179,5 тн-ийг хураан авсан байна.	

	Үндсэн чиг үүргийн нэр: 2. Хүнсний үйлдвэрийн хөгжлийн бодлого зохицуулалт: Хүнсний болон хоол үйлдвэрлэлд үнэ цэний болон кластерийн сүлжээг хөгжүүлэх, хүн амын хүнсний хангамжийг тогтворжуулах								
Зорилт	1	Мах сүүн сүүн бүтээгдэхүүний орон нутгийн үйлдвэрлэлийн хэмжээ 2020 онд 325,1 тн байсныг 2024 онд 482,2 тн-оор нэмэгдүүлж хангамжийн хувийг 36,9 хувьд хүргэнэ.	Үйлдвэрлэлийн хэмжээ		Тн	325,1	432	Орон нутгийн үйлдвэрлэлээр гурилан бүтээгдэхүүн 258,8 тонныг үйлдвэрлэж 10,2 хувийг "мал төхөөрөх цэг болон бууз баншны үйлдвэр цехэд нийт 502,3 тонн мах, махан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж 30 хувийг, сүү, сүүн бүтээгдэхүүн 3,3 мян.л-ийг үйлдвэрлэж 1,4 хувийг, өндөг-78,4 тонныг үйлдвэрлэж 28 хувийг тус тус үйлдвэрлэж хангасан байна.	100
			Хангамжийн хувь		Хувь	19,6	26,3	Орон нутгийн үйлдвэрлэлээр нийт 69,6 хувийг хангасан.	
Арга хэмжээ	1	Үйлдвэр цехэд бэлтгэсэн мах, махан бүтээгдэхүүнийг хүн амын хэрэгцээнд нийлүүлэх	Бэлтгэсэн махны хэмжээ		Тн	321,4	427,0	Сайнцагаан,Говь-Угтаал суманд үйл ажиллагаа явуулж буй "Мал төхөөрөх" 4 цэгт хонь 21800, ямаа 7200, адуу -40, үхэр-130, тэмээ-14 толгой буюу маханд шилжүүлснээр 487 тн мах бэлтгэж аймгийн болон Улаанбаатар хотын хэрэгцээнд нийлүүлсэн байна. Мөн үйлдвэрийн аргаар 15,3 тн бууз банш үйлдвэрлэж, нийт 502,3 тн мах, махан бүтээгдэхүүн үйлдвэрийн аргаар бэлтгэж боловсруулсан.	100
	2	Үйлдвэрийн аргаар боловсруулсан сүүний хэмжээг нэмэгдүүлэх	Нийлүүлсэн сүүний хэмжээ		Мян.л	3,7	5,0	Мандалговь Хүнс ХХК үйлдвэрийн аргаар 3000л шингэн сүүг боловсруулж ааруул, 300л ингэний хоормог ариутган стандартын шаардлага хангасан сав баглаа боодолтойгоор хүн амын хэрэгцээнд нийлүүлсэн.	70
	Үндсэн чиг үүргийн нэр: 3 Хөнгөн, *Жижиг, дунд үйлдвэр, үйлчилгээ, хоршооны* хөгжлийн бодлого, зохицуулалт: Хөнгөн үйлдвэр, Жижиг, дунд үйлдвэр, ахуйн үйлчилгээ, хоршооны салбарт кластерын сүлжээг хөгжүүлэх								
Зорилт	1	Хөдөө аж ахуй, үйлдвэрлэлийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь 2019 онд 17,5 хувь байсныг 2024 онд 23.3 хувьд хүргэнэ.	ДНБ-д эзлэх хувийн өсөлт		Хувь	17.5	21.7	Хөдөө аж ахуй, үйлдвэрлэлийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь 2022 оны жилийн эцсийн байдлаар 63,2 тэрбум төгрөг буюу аймгийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд 15,2 хувийг эзэлж байна. 2023 оны үзүүлэлт 2024 оны эхний хагас жилээр гарна.	90
	1	Арьс ширний анхан шатны тордолтын цех байгуулах	Цехийн тоо		Тоо	1	2	Адаацаг, Өндөршил сумдад арьс, нэхий элдэх анхан шатны 2 цех байгуулагдсан. 2022 онд 5 цех байсан бол 2023 онд шинээр 2 цех	

Арга хэмжээ								байгуулагдаж хийт 7 цех бий болсон. Энэ оны борлуулалтын орлого 10,700,000 төгрөг.	100
			Ажлын байрны тоо		Тоо	3	6	Шинээр 4 ажлын байр бий болсон. Ингэснээр ажлын байрны тоо 7 болсон.	
	2	Өлзийт суманд ингэний фермерийн аж ахуйг байгуулж, сүүг үйлдвэр цехэд нийлүүлэн үнэлэмжийг нэмэгдүүлэх	Саальд хамрагдах ингэний тоо		тоо	0	120	Хэрэгжээгүй	0
			Тухайн жилд нийлүүлсэн сүүний хэмжээ		тн	0	5,5		
	3	Сумдад мал төхөөрөх цех байгуулах	Цехийн тоо		Тоо	5	9	Жижиг дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангаас Сайнцагаан сумын "Дэлгэр номт ундраа" ХХК 90,0 сая, Сайхан-Овоо сумын "Эрхэст Ундраа" ХХК 242,64 сая төгрөгийн санхүүжилт авч "Мал, төхөөрч мах, махан бүтээгдэхүүн ангилж савлах" үйлдвэр, цех байгуулагдсан.	100
	4	Орон нутгийн онцлогтой хоршоодыг байгуулах	Шинээр бий болсон хоршоо		тоо	-	4	ХХААХҮЯамны харьяа Жижиг, дунд үйлдвэрийн газартай хамтран Бизнес эрхлэгч нарт хоршоо хөгжүүлэх сан болон хоршооны тухай ерөнхий ойлголт, хоршоо байгуулагдсанаар давуу талын талаарх сургалтыг 4 удаа 173 иргэнд зохион байгуулсан. Аймгийн хэмжээнд бүртгэлтэй 98 хоршоо байгаагийн 40% мал аж ахуй түүхий эдийн бэлтгэл, 4% мал, эмнэлгийн үйлчилгээ, 2% модон эдлэл үйлдвэрлэл, 24% ХАА-н бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 8% хадгаламж, зээл, 17% худалдаа, үйлчилгээ, 5% газар тариалангийн чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлж байна. Эрдэнэдалай сумын Далайн баялаг төгөл хоршоо Далайн шим болон Арвижих гэсэн 2 малчны бүлэгтэй. Бүлгүүд хүнсний ногоо, сүү цагаан идээ, ногоон тэжээл тариалсан. Үүнээс хүнсний ногоо болон сүү, цагаан идээгээ борлуулан хоршооны дундын санд 3,0 сая төгрөгийг төвлөрүүлсэн байна.	100
	5	Орон нутагт үйлдвэрлэсэн бараа бүтээгдэхүүн борлуулах	Цэг байгуулагдсан эсэх		Тийм – 1, Үгүй - 0	0		Орон нутгийн өмчит Дундговьд үйлдвэрлэв дэлгүүрээр 180 иргэн, ААН-ийн бүтээгдэхүүнийг борлуулж энэ жилийн	100

		цэгийг шинээр байгуулан борлуулалтын орлогыг нэмэгдүүлэх					борлуулалтын орлого 348.0 сая төгрөг байна. Бизнес хөгжлийн төвд бойжиж буй 20 иргэн, ААН нийт 223.3 сая төгрөгийн борлуулалтын орлоготой ажиллаж байна. Бизнес эрхлэгчдийг ажлын байртай болгож, үйл ажиллагааг тогтмолжуулж өгснөөр борлуулалтын орлого өмнөх оноос 220,0 сая төгрөгөөр өссөн.	
			Тухайн жилийн борлуулалтын орлого		Сая.төг	164	230	Тухайн жилийн орлого 571,3 сая.төгрөг байна.	
	Үндсэн чиг үүргийн нэр:4 Мал аж ахуйн хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг зохион байгуулах, зохицуулах: Мал аж ахуйн үйлдвэрлэл, бэлчээрийг зохистой ашиглах, хамгаалах, усан хангамжийг сайжруулах, малыг байгаль цаг агаарын эрсдэлээс хамгаалах, тэжээлийн хангамжийг нэмэгдүүлэх, малчны орлого нэмэгдүүлэх, малын генетик нөөцийн үйл ажиллагааг төлөвлөх, бүртгэх								
Зорилт	1	Малын тоог чанарт шилжүүлж биотехнологийн ололтыг 2024 онд 2300 малд нэвтрүүлнэ.	Хамрагдсан хонины тоо		Тоо	0	1500	Энэ онд 500 хонинд зохиомол хээлтүүлгийн ажлыг зохион байгуулж битүү хөнгөлгөөний аргыг 250 хурга, 20 бяруунд туршиж аймгийн хэмжээнд 1570 малд биотехнологийн ололтыг нэвтрүүлсэн.	100
Арга хэмжээ	1	Сайнцагаан омгийн хонинд зохиомол хээлтүүлэг хийх	Бойжуулсан төл		Тоо	0	700	Сайнцагаан омгийн хээлтүүлэгчээр, нутгийн монгол хонинд өндөр ашиг шимт суффолк үүлдрийн хээлтүүлэгчээс үр авч хээлтүүлэг хийж энэ онд 50 хонинд зохиомол хээлтүүлэг хийхээс 500 хонинд зохиомол хээлтүүлгийн ажил хийж аймгийн хэмжээнд нийт 1000 хонинд зохиомол хээлтүүлгийн ажил хийгдсэн. Өнгөрсөн жилийн зохиомол хээлтүүлэг хийсэн 380 эм хонь 85 хувьтай төллөж 232 төл хүлээн авсан. Нийт бойжуулсан төл 732 болсон.	100
	2	Стандартын шаардлага хангасан цөм сүргийн ангийн хээлтэгч, хээлтүүлэгчийг ээмэгжүүлэн бүртгэж, бүртгэл мэдээллийн нэгдсэн санд хамруулах	Тухайн жилд ээмэгжүүлж бүртгэлжүүлсэн мал		Тоо	21000	26000	Стандартын шаардлага хангасан хуц 6202, ухна 4299 бүгд 10501 хээлтүүлэгчийг ээмэглэж, малын бүртгэл мэдээллийн нэгдсэн системд бүртгэж байна.	40
Зорилт	2	Талхлагдсан 110,0 мянган га бэлчээрийн талбайг сэргээж, усан	Тухайн жилд сэргээсэн талбайн хэмжээ		Мян.га	100,0	10,0	Энэ онд шинээр 40,5 мянган га талбайг нөхөн сэргээсэн.	100

		хангамжийг 0.7 хувиар нэмэгдүүлнэ.	Усан хангамж нэмэгдүүлсэн хувь		Хувь	50,3	50,9	Бэлчээр усжуулалтыг өмнөх оноос 0,7 хувиар нэмэгдүүлж 51 хувьд хүргэсэн.	
Арга хэмжээ	1	Бэлчээрийн ургамалд хөнөөл учруулж буй мэрэгч амьтан үлийн цагаан оготнотой тэмцэх	Тухайн жилд тэмцсэн талбайн хэмжээ		Мян.га	100,0	10,0	Монгол Улсын Засгийн газрын 2019 оны 05 дугаар сарын 1-ний өдрийн 185 дугаар тогтоол Бэлчээр хамгаалах өдрийг тохиолдуулан Хүнс, хөдөө аж ахуй хөнгөн үйлдвэрийн сайдын 2023 оны А/143 дугаар тушаал, аймгийн Засаг даргын 2023 оны А/218, А/587 дугаар захирамжаар Улсын төсвийн 167,0 сая төгрөгийн санхүүжилтээр Адаацаг, Говь-Угтаал, Дэлгэрцогт, Дэрэн, Сайнцагаан ,Цагаандэлгэр, Эрдэнэдалай сумдад 10,0 мянган га бэлчээрийн талбайд үлийн цагаан оготнотой микробиологийн аргаар, энгийн механик аргаар 30 мянган га бэлчээрийн талбайд, нийт 40,0 мянган га талбайд тэмцсэн.	100
	2	Инженерийн хийцтэй худаг шинээр барьж байгуулах	Тухайн жилд шинээр гаргасан худгийн тоо		Тоо	23	10	Улсын төсөв, орон нутгийн төсвийн 1190,4 сая төгрөгийн санхүүжилтээр Баянжаргалан,Говь-Угтаал, Цагаандэлгэр, Луус, Өлзийт сумдад инженерийн хийцтэй 18 худаг, Адаацаг, Баянжаргалан, Говь-Угтаал, Гурвансайхан, Өлзийт, Сайнцагаан, Эрдэнэдалай сумдад 30 цооног нийт 48 худгийг шинээр гаргаж 72,0 мянган га бэлчээрийн талбайг усжуулсан.	100
	3	Тэжээлийн олон наст ургамал тариалах	Тухайн жилд бэлчээрийн олон наст тариалсан талбайн хэмжээ		Га	0	3	Дэлхийн зөн олон улсын байгууллага, малчдын хувийн хөрөнгө нийт 101,7 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар Баянжаргалан, Гурвансайхан, Луус, Сайнцагаан, Сайхан-Овоо, Хулд, Цагаандэлгэр сумын малчид, Эрдэнэдалай сумын малчдын бүлэг 15,9 га бэлчээрийн талбайд тэжээлийн ургамал тариалж 15,8 тн ургац хураан авсан.	100
Зорилт	3	Айргийг аймгийн брэнд бүтээгдэхүүн болгон баталгаажуулах	Баталгаажуулсан эсэх		Тийм-1, үгүй-0	0	-	Айрагийн судалгааны ажил хийгдэж Өвөр монголын өөртөө засах орны ажил мэргэжлийн дээд сургуулийн лаборатори хүргүүлж судалгааны дүгнэлт 7-8 сарын	90

								хугацаанаас хамаарч гардаг тул 2 дугаар сард дүгнэлт гарч баталгаажуулалтын үйл ажиллагаа хийгдэнэ.	
Арга хэмжээ	1	Эрдэм шинжилгээний байгууллагуудтай хамтран ажиллах	Хамтран ажилласан байгууллагын тоо		Тоо	0	2	ХААИС, Өвөр монголын өөртөө засах орны хөдөө аж ахуйн ажил мэргэжлийн дээд сургуулийн эрдэмтэд, ШУТИС-ийн багш, судлаачид, Мал аж ахуй биотехнологийн сургуулийн бүтээгдэхүүн судлалын тэнхимийн багш нартай хамтран Дэрэн, Адаацаг, Дэлгэрцогт сумдын малчдад саам болон айрагчны дээжийг авч хамтран ажилласан.	100
	2	Лаборатори судалгааны ажил хийгдэх	Лаборатори судалгаа хийгдсэн тоо		Тоо	0	5	Өвөр монголын өөртөө засах орны Хөдөө аж ахуйн ажил мэргэжлийн дээд сургуулийн эрдэмтэд, ШУТИС-ийн багш нартай хамтран Дэрэн, Адаацаг, Дэлгэрцогт сумдын малчдад саам болон айргийн дээжийг зун, намар 2 удаа Өвөр монголын хөдөө аж ахуйн лабораторид хүргүүлсэн.	40
	Үндсэн чиг үүргийн нэр:5 Мал, амьтны өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх: Мал, амьтны эрүүл мэндийг хамгаалах, суурь баазыг бэхжүүлэх, шинэчлэх								
Зорилт	1	Нийт мал сүргийн 20-с доошгүй хувийг дархлаажуулна.	Тухайн онд дархлаажуулсан малын эзлэх хувь		Хувь	16,2	21.4	Шүлхий, бог малын мялзан, хонины цэцэг өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх дархлаажуулалтад 3249.6 мянган толгой мал хамруулахаар төлөвлөснөөс 2916 мянган толгой мал хамрагдаж 89.7% гүйцэтгэсэн.	100
Арга хэмжээ	1	Тархвар зүйн судалгаанд үндэслэн халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх вакцинжуулалтад хамруулах	Хамруулсан малын тоо		Мян.тол	650.0	750.0	4 төрлийн халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд 748.4 мянган толгой мал хамруулахаас 751.8 мянган толгой мал хамруулж 100% гүйцэтгэлтэй.	100
	2	Малын халдварт, цусны шимэгч, зооноз, эндемик өвчний судалгааг аймгийн мал эмнэлгийн лабораторид хийх	Тухайн жилд судалгаанд хамрагдсан сорьц		Тоо /мянга/	13.0	17.0	Малын халдварт, цусны шимэгч, зооноз, эндемик өвчний 15547 сорьц цуглуулан шинжилгээнд хамруулсан.	35
	3	Сум бүрийг вакцин хадгалах хөргүүртэй болгох	Тухайн жилд хөргүүртэй	ОНТ 38.0 сая	Тоо	0	5	Энэ онд Сайхан-Овоо, Баянжаргалан, Дэлгэрцогт, Говь-Угтаал, Хулд сумд 10 сая төгрөгийн үнэ бүхий вакцин хадгалах	100

			болсон сумын тоо					хөргүүртэй болж нийт 13 сум вакцин хөргүүртэй болсон. Гурвансайхан, Дэлгэрхангай сумд хөргүүр авах санхүүжилтийг шийдвэрлэсэн.	
									91.74
Зарцуулсан төсөв- УТ- 5988.9, ОНТ-470.2, Хувийн хэвшил-46.8									

Нийт: Ерөнхий чиг үүрэг **: 10,** Үндсэн чиг үүрэг **: 40,** Зорилт: **50,** Арга хэмжээ: **169**

ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ ХИЙСЭН:
ХШҮХ-ИЙН МЭРГЭЖИЛТЭН Н.ДЭЛГЭРМАА

ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ НЭГТГЭСЭН:
ТЗУХ-ИЙН МЭРГЭЖИЛТЭН Б.СОЛОНГО